

TYTUŁ BADANIA

„Analiza zagrożeń dysfunkcjami edukacyjnymi
oraz analiza relacji rodzinnych mieszkańców obszaru rewitalizacji”

REALIZATOR BADANIA

Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „PRO VOBIS”
83-200 Starogard Gdański
ul. Rynek 19

ZLECENIODAWCA BADANIA

Gmina Miejska Starogard Gdański

TERMIN BADANIA

Listopad 2016

Spis treści

---

1. Realizator badania
  2. Narzędzia badawcze
  3. Metodologia badania
  4. Wynik badania
  5. Podsumowanie
-

1.Realizator badania

1.Dane realizatora:

Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „PRO VOBIS” sp.z o. 83-200 Starogard Gdański, ul. Rynek 19, www.provobis.com.pl, tel.585620265, e-mail: sekretariat@provobis.com.pl

2.Uprawnienia realizatora:

Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna jest niepubliczną placówką oświatową, założoną i prowadzoną w oparciu o postanowienia Ustawy o systemie oświaty. Fakt ten poświadcza wpis do rejestru niepublicznych placówek oświatowych dokonany przez starostę powiatu starogardzkiego. Zakres działania placówki określa statut poradni, jak również rozporządzenia Przewodniczącego Diagnoz i Terapii, jak również stosowne przepisy prawa. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oświatowego, a także w związku z postanowieniami § 10 i § 12 statutu Poradni, placówka ma m.in. za zadanie prowadzenie badań, diagnoz, analiz, a na tej postawie prowadzenie działań wspierających. Określanie przyczyn problemów edukacyjnych dzieci, młodzieży oznacza prowadzenie ustalonych procedurami badań, co skutkuje powstaniem określonej opinii prezentującej stanowisko Poradni, które na postawie zgromadzonego materiału badawczego określa przyczyny problemów osoby badanej, wskazuje także na konieczność podjęcia określonych działań wspierających, co w praktyce epistemologicznej oznaczone jest mianem Zalecenia do dalszej pracy. W zakresie uprawnień Poradni znajduje się również obserwacja, diagnozowanie i wsparcie środowiska rodzinnego dzieci i młodzieży. Na podstawie umowy o współpracy z NZOZ Medyk w Starogardzie Gdańskim specjaliści Poradni prowadzą działania specjalistyczne:

a/ działania w ramach Poradni Zdrowia Psychicznego Dzieci i Młodzieży – w tym zakresie prowadzona jest m.in. terapia środowiskowa ze szczególnym uwzględnieniem osób doświadczających zaburzeń rozwojowych.

3.Ramy prawne działania realizatora:

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r., nr 256, poz. 2572),

· Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U. z dnia 18 czerwca 2015 r.),

· Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno - pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z dnia 7 maja 2013 r.),

· Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 października 2013 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci (Dz. U. z dnia 29 października 2013 r.),

· Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. z dnia 13 lutego 2013 r.) - stosowane odpowiednio rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz. U. z

dnia 30 września 2008 r.) - stosowane odpowiednio w zakresie, w jakim reguluje wydawanie opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju.

4. Doświadczenie realizatora w prowadzeniu działań badawczych, edukacyjnych, terapeutycznych i diagnostycznych

---

- Rok 2014 – Zagrożenie problemami szkolnymi wynikającymi z nieprawidłowego funkcjonowania percepcji wzrokowej, percepcji słuchowej, koncentracji uwagi
- Rok 2015 – Skala Zagrożenia dysleksją rozwojową uczniów klas 1 i 2 szkoły podstawowej
- Rok 2016 – Zaangażowania rodzin dzieci z całościowymi zaburzeniami rozwojowymi w proces terapeutyczny
- Rok 2016 – Inwentarz Analizy Różnicowej. Funkcjonowanie rodzin dzieci z dysfunkcjami rozwojowymi – relacyjność, pełnienie ról.

W zakresie posiadanych uprawnień wynikających z postanowień Ustawy o systemie oświaty Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „PRO VOBIS” Starogardzie Gdańskim ma prawo do wydawania opinii, co poprzedzone jest procesem diagnostycznym, w następujących zakresach:

1) w zakresie psychofizycznej dojrzałości dziecka do wcześniejszego podjęcia nauki szkolnej (dotyczy dziecka, które w danym roku kalendarzowym kończy 5 lat)

- podstawa prawna: art. 16 ust. 2 ustawy o systemie oświaty

2) w zakresie potrzeby odroczenia spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego w danym roku szkolnym – (dotyczy dziecka, które w danym roku kalendarzowym ukończy 6 lat)

- podstawa prawna: art. 16 ust. 4b ustawy o systemie oświaty

3) w przedmiocie spełniania przez dziecko odpowiednio obowiązku szkolnego lub nauki, o którym mowa w art. 14 ust. 3 ustawy o systemie oświaty, poza przedszkolem, oddziałem przedszkolnym lub inną formą wychowania przedszkolnego i obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki poza szkołą (tzw. edukacja domowa)

- podstawa prawna: art. 16 ust. 10 pkt 1 ustawy o systemie oświaty

4) opinie w sprawie dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom (chodzi tu o wymagania określone w art. 44b ust. 8 pkt 1 ustawy):

- podstawa prawna:

- art. 71 b ust. 3b ustawy o systemie oświaty,

- § 3 i § 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U. z dnia 18 czerwca 2015 r.) wydane na podstawie art. 44zb ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,

- rozporządzenie to precyzuje, że chodzi tu o opinię o specyficznych trudnościach w uczeniu się lub o inną opinię wskazującą na potrzebę dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia (opinia taka stanowi podstawę dostosowania tychże wymagań)

- zgodnie z art. 44zr ust. 5 ustawy o systemie oświaty uczeń, słuchacz albo absolwent posiadający opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, o specyficznych trudnościach w uczeniu się, wydaną zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 44zb ustawy o systemie oświaty, może przystąpić do sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego i egzaminu maturalnego w warunkach dostosowanych do jego potrzeb edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych wynikających z rodzaju tych trudności, na podstawie tej opinii.

5) opinia w przedmiocie zwolnienia do końca danego etapu edukacyjnego ucznia z wadą słuchu, z głęboką dysleksją rozwojową, z afazją, z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, z nauki drugiego języka obcego nowożytnego

- podstawa prawna: § 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U. z dnia 18 czerwca 2015 r.) wydanego na podstawie art. 44zb ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty

- [nie dotyczy uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania wydane przez poradnię publiczną, gdyż w takim wypadku samo to orzeczenie jest wystarczające do zwolnienia ucznia z nauki drugiego języka]

6) opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka

- podstawa prawna: art. 71 b ust. 3a ustawy o systemie oświaty

- opinie takie wydają zespoły opiniujące działające w niepublicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym w poradniach specjalistycznych, założonych zgodnie z art. 82 oraz zatrudniających pracowników posiadających kwalifikacje określone dla pracowników publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych.

2. Narzędzia badawcze

Proces epistemologiczny ustalono w oparciu o określoną metodologię badań, przy wykorzystaniu następujących narzędzi badawczych:

1. Narzędzia badawcze kształtujące pogląd ogólny:

- Kwestionariusz Wychowawcy Klasy
- Kwestionariusz Samooceny
- Kwestionariusz Relacji Rodzinnych/Ocena Rodziny

2. Narzędzia badawcze kształtujące pogląd szczegółowy:

- Kwestionariusz Nastawień Interpersonalnych, Interpersonalnych i Nastawień wobec Świata
- Skala Ryzyka Dysleksji (poglądowo)
- Kwestionariusz na określenie samooceny
- Kwestionariusz do Mierzenia Motywacji Osiągnięć
- Kwestionariusz „Sprawdź, czy jesteś optymistą”
- Kwestionariusz „Filary życia w równowadze”

1. Kwestionariusz Wychowawcy Klasy

Kwestionariusz Wychowawcy Klasy jest narzędziem badawczym opracowanym na potrzeby działania: „Analiza zagrożeń dysfunkcjami edukacyjnymi oraz analiza relacji rodzinnych mieszkańców obszaru rewitalizacji. Ma charakter informacyjno - ilościowy. Składa się z 21 pytań określających ilościowo:

- Liczbę uczniów w klasie w podziale na chłopców i dziewczęta
- Liczbę uczniów powtarzających klasę
- Liczbę uczniów objętych wsparciem psychologa szkolnego
- Liczbę uczniów objętych wsparciem pedagoga szkolnego
- Liczbę uczniów objętych wsparciem logopedy szkolnego
- Liczbę uczniów objętych wsparciem socjoterapeuty

W dalszej części wychowawcy klas proszeni są o podanie liczby uczniów posiadających opinie, orzeczenia lub inne informacje potwierdzające nieprawidłowości rozwojowe uczniów. Wymienia się tu opinie lub orzeczenia:

- Poradni psychologiczno-pedagogicznych (publicznych lub niepublicznych)
- Zespołów orzekających niepełnosprawność
- Inne specjalistyczne opinie lub orzeczenia wskazujące na dysfunkcyjny rozwój ucznia

Ilościowo wskazuje się na liczbę uczniów posiadających opinię w następujących zakresie dostosowanie wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych możliwości ucznia, a w tym:

- Dysleksja rozwojowa
- Dyskalkulia rozwojowa
- Zespół hiperkinetyczny (ADHD - *Attention deficit hyperactivity disorder*)
- Zespół braku koncentracji (ADD - *Attention deficit disorder*)
- Obniżony poziom funkcjonowania intelektualnego
- Upośledzenie
- Zachowania opozycyjno-buntownicze (ODD- *Oppositional Defiant Disorder*)
- Zaburzenia zachowania (CD *Conduct Disorder*)

W założeniu metodologicznym przyjęto stanowisko, że istotnym wskaźnikiem dysfunkcjonalności i relacyjności jest niepełnosprawność ucznia. Stąd informacyjnie i ilościowo ważnym czynnikiem jest pytanie o liczbę dzieci posiadających opinie lub orzeczenie z uwagi na:

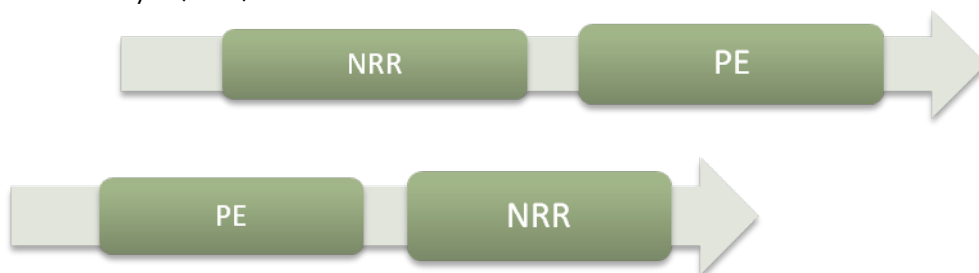
- Zaburzenie ze spektrum autyzmu (CZR)
- Zespół Aspergera (ZA)
- Choroby genetyczne
- Niedowidzenie
- Niedosłuch
- Niepełnosprawność ruchu

Kwestionariusz dopełnia pytanie o ilościowe określenie ilości uczniów sprawiających problemy wychowawcze, jak również uczestniczących w działaniach wspomagających na terenie szkoły:

- Terapia pedagogiczna
- Terapia logopedyczna
- Socjoterapia
- Konsultacje psychologiczne

Oznaczanie relacyjności rodzinnej wymagało określenia zakresu zaangażowania rodziców w proces edukacyjny i wychowawczy, uczestniczenie rodziców w zajęciach Szkoły dla Rodziców – o ile takie na terenie szkoły są prowadzone. Dopełnieniem Kwestionariusza jest pytanie o związek nieprawidłowych relacji rodzinnych i problemów edukacyjnych dzieci, a także czy wychowawcy uważają, że problemy edukacyjne dzieci mogą mieć wpływ na kształtowanie się nieprawidłowych relacji rodzinnych. W pierwszej części określano:

- Nieprawidłowe relacje rodzinne (NRR), jako przyczyna problemów edukacyjnych (PE) dzieci
- Problemy edukacyjne (PE), jako przyczyna tworzenia się nieprawidłowych relacji rodzinnych(NRR)

2. Kwestionariusz Samooceny

Kwestionariusz opracowano na potrzeby tego badania w oparciu o Skalę Samooceny M. Rosenberga. Skala jest narzędziem jednowymiarowym pozwalającym na ocenę poziomu ogólnej samooceny - względnie stałej dyspozycji, rozumianej jako świadoma postawa (pozytywna lub negatywna) wobec [Ja]. Składa się ze stwierdzeń diagnostycznych. Badany ma za zadanie wskazać na czterostopniowej skali, w jakim stopniu zgadza się z każdym z tych stwierdzeń. Wysoka zgodność wewnątrzna (współczynniki *alfa* Cronbacha dla różnych grup wieku wahają się od 0,81 do 0,83). Wskaźnik stabilności narzędzia - oceniany metodą test-retest - wynosił 0,50. Świadczy to o wysokiej rzetelności narzędzia badawczego. Przygotowanie i przeprowadzenie badania z wykorzystaniem tego narzędzia badawczego pozwala na wypracowanie oglądu dotyczącego indywidualnej samooceny i relacji z Ja, co może pozostawać w korelacji zarówno z efektami edukacyjnymi, jak również może być wynikiem relacji rodzinnych lub też wpływać na tworzenie się dysfunkcyjnych relacji rodzinnych. Kwestionariusz wykorzystany jest zarówno w zakresie budowania hipotez badawczych, jak również jest wskaźnikiem szczegółowego oglądu.

3. Kwestionariusz Relacji Rodzinnych/Ocena Rodziny

Kwestionariusz opracowano na potrzeby tego badania w oparciu o Kwestionariusz Relacji Rodzinnych M. Polpy i P. Połomskiego i Kwestionariusz Oceny Rodziny M. Cierpki. Opracowany Kwestionariusz jest przeznaczony do badania relacji rodzinnych w percepcji ludzi, a odnosi się do zagadnienia: rodzina, jako całości. Jest to wersja zawierająca pozycje, które pozwalają na ocenę następujących wymiarów: komunikacja, spójność, autonomia – kontrola i tożsamość. Zaburzenia w rodzinnym funkcjonowaniu wskazanych zmiennych mogą mieć wpływ na relacyjność, tworzenie się dysfunkcyjności rodzinnej, a także może mieć wpływ na powstawanie problemów edukacyjnych dzieci i młodzieży. Osoby badane ilościowo oznaczają odpowiedzi na stawiane pytania odnoszące się do postaw, co jest również odzwierciedleniem wzajemnych relacji w rodzinie. Analiza prowadzona jest w następujących wymiarach:

- Wypełnianie zadań
- Pełnienie ról
- Komunikacja
- Emocjonalność
- Zaangażowanie uczuciowe
- Kontrola
- Wartości i normy

4. Kwestionariusz Nastawień Interpersonalnych, Interpersonalnych i Nastawień wobec Świata (KNIIS)

Kwestionariusz opracowano w oparciu o materiał diagnostyczny J. Aksman. W założeniu Kwestionariusz stanowi próbę wykorzystania koncepcji poznawczych osobowości do oceny relacji dziecka ze światem, z innymi ludźmi i samym sobą. Wiąże się z przyjęciem meta założenia, iż sposób postrzegania rzeczywistości decyduje o sposobie działania w świecie, a także wyznacza ludzkie

preferencje, sposób wartościowania, zainteresowania. W nawiązaniu do przedstawionych założeń ogólnych, przyjęto:

- **nastawienia interpersonalne** egzemplifikuje obraz siebie i samoocena globalna, na które składają się samooceny częściowe (specyficzne –sfera poznawczo-intelektualna, sfera fizyczna, sfera społeczno-moralna i charakterologiczna)
- **nastawienia interpersonalne** stanowią wynik ukształtowanego lub kształtującego się obrazu innych ludzi i jakości relacji z nimi: „**inni wobec mnie**”; „**ja wobec innych**”
- **nastawienia wobec świata** ujmowane są jako obraz świata, czyli przekonania na temat jego sensowności i przychylności ludziom (nadzieja podstawowa)
- **nastawienia wobec własnego życia** stanowią obraz życia badanego, co przejawia się w posiadanych przekonaniach na temat własnej skuteczności działania i możliwości kontrolowania tego, co w życiu jednostki wydarza się, w tym zakresie chodzi także o wyuczoną bezradność.

Kwestionariusz służy do badania uczniów klas 4-6 szkoły podstawowej, a z uwagi na wczesnoszkolny etap edukacji wskazane było dostosowanie wskaźnikowe do normy wiekowej w oparciu o analizę uwzględniającą uwagi osób prowadzących wcześniejsze badania dla tej grupy wiekowej. Zgodność wewnątrzna Alfa Cronbacha wyniosła w próbie pilotażowej) 0,895 dla całej skali, jest zatem bardzo zadowalająca. Kwestionariusz zbudowany jest z 68 pytań ocenianych w skali 1-4. Ocena realizowana jest poprzez sumowanie wyników w poszczególnych podskalach, oznaczanie stenowe i normatywne dla danej podskali. Ustalono główne 4 skale:

- Nastawienia interpersonalne
- Funkcjonowanie interpersonalne
- Postawa wobec świata
- Nastawienia wobec własnego życia

Każda ze skal posiada dodatkowo Podskale, które uszczegóławiają ogląd:

- Samoocena w sferze poznawczo-intelektualnej (SPI)
- Samoocena w sferze fizycznej (SF)
- Samoocena w sferze społeczno-moralnej (SSM)
- Samoocena w sferze charakterologicznej (SCH)
- Wsparcie i docenianie ze strony innych (WS)
- Brak poczucia zagrożenia (B-ZA)
- Prospołeczność (PROS)
- Brak agresywności (B-AGR)
- Sensowność i zorganizowanie świata (SZŚ)
- Przychylność świata (PŚ)
- Brak poczucia bezradności ((B-PB)

Skala Ryzyka Dysleksji (poglądowo)

Narzędzie badawcze opracowane przez M. Bogdanowicz. Jego zadaniem jest oznaczenie poziomu zagrożenia dysleksją rozwojową uczniów edukacji wczesnoszkolnej. Jest to badanie kwestionariuszowe o charakterze ilościowo-jakościowym o dużym zakresie trafności i rzetelności. Realizowane jest poprzez wybór odpowiedzi z zestawu 21 pytań i oznaczeniu liczbowym poziomu nasilenia objawów. Na tej podstawie ustala się poziom zagrożenia dysleksją:

- Brak zagrożenia
- Pogranicze ryzyka dysleksji
- Umiarkowane ryzyko dysleksji
- Wysokie zagrożenie dysleksją

Zagrożenie dysleksją wskazuje na nieprawidłowości w zakresie funkcjonowania:

- Motoryki małej i dużej
- Percepcji wzrokowej
- Percepcji słuchowej
- Koncentracji uwagi

Przyjęta hipoteza badawcza na potrzeby tej analizy sugeruje konieczność prowadzenia procesu poznawczego w tym zakresie, ponieważ przyjęto (jak podano wcześniej), że:

- Problemy edukacyjne dzieci mogą wynikać z różnych przyczyn, mogą mieć wpływ na kształtowanie się relacji rodzinnych, samooceny, jak również mogą być obrazem kształtowania się określonych postaw w rodzinie, mogą też być efektem dysfunkcyjnie funkcjonującej rodziny.

Badanie prowadzi się w grupie dzieci 7-9 lat .

5.Kwestionariusz do Mierzenia Motywacji Osiągnięć

Wyjściowy materiał badawczy opracowany jest na podstawie Inwentarza Motywacji Osiągnięć H. Schulera i G.Thorntona, do celów tego badania wykorzystano wersję opracowaną przez M.Widerszal-Bazyła. Kwestionariusz mierzy motywację osiągnięć z uwzględnieniem różnych jej komponentów, takich jak preferowanie trudnych zadań, wiara w sukces, ukierunkowanie na cel, nastawienie na rywalizację, wytrwałość i inne. Pozwala dzięki temu na diagnozę profilową. Łącznie zawiera 20 pozycji. Wyniki mogą też być ujmowane na trzech skalach czynnikowych, którymi są: Pewność siebie, Ambicja i Samokontrola. Dla celów tego badania przyjmuje się , że dane zawarte w Kwestionariuszu wskazują na to, czy osoba badana ma wysoki, średni czy też niski współczynnik motywacji osiągnięcia sukcesów. Wysoki współczynnik motywacji, a w tym :

- Pewność siebie
- Ambicja
- Samokontrola

wskazują na to, że:

- Badany będzie skłonny do realizacji planów, marzeń, założonych celów bez względu na okoliczności rodzinne, społeczne, czy indywidualne.
- Badany będzie stawiał sobie zadania i zgodnie z ustalonym planem będzie je realizował
- Badany będzie wykorzystywał indywidualne potencjalności aktywne w celu realizacji zamierzonych celów

To z kolei może mieć wpływ na budowanie relacji rodzinnych, społecznych i relacji w obszarze [Ja] - potencjalności aktywne pozostaną w istotnej korelacji, będą relewantne i kreacyjne. Niski poziom motywacji stanowić może dookreślenie i oznaczenie powodów tworzenia nieprawidłowych relacji rodzinnych, społecznych, indywidualnych, co z kolei wpływać może na efekty kształcenia, uruchamiać może różne zakresy dysfunkcji.

Kwestionariusz „Sprawdź, czy jesteś optymistą”

Narzędzie opracowane przez Martina Seligmana i zamieszczone w opracowaniu „Optymizmu można się nauczyć”. Zawiera zestawy pytań, których interpretacja sprowadza się do 3 podstawowych wymiarów:

- Stałość
- Zasięg
- Personalizacja

Ilościowo i jakościowo przedstawiony wynik badania pozwala na określenie indywidualnie odczuwanego poczucia szczęścia. Istota badania polega na przyjrzeniu się indywidualnie interpretowanej postawy wobec doświadczanych zdarzeń, wobec sytuacji kreujących pogląd na siebie i świat, jak również pozwala na rozumienie tworzonych przekonań. Przekonania owe mogą stać się powodem do nieprawidłowego kreowania relacji, mogą mieć wpływ na osiągnięte sukcesy edukacyjne, samoocenę. Nad to mogą stać się czynnikiem istotnym w kreowaniu zmiany. Kwestionariusz zawiera 48 zagadnień wymagających interpretacji w skali 0-1.

Kwestionariusz Filary Życia w Równowadze

Badanie kwestionariuszowe w sposób opisowy pozwala na oznaczenie obecnej sytuacji życiowej osób badanych. Oznaczone zostały tu ważne dziedziny życia:

- Zawodowe
- Finansowe
- Fizyczne/zdrowie
- Duchowe
- Wsparcie otoczenia
- Najbliższe związki
- Rodzina
- Nauka/rozwój
- Zabawa /radość/twórczość
- Warunki domowe.

Osoby badane w skali 0-10 oznaczają poziom zadowolenia w poszczególnych zakresach. Niski poziom zadowolenia staje się tu wskazówką do kreowania procesu zmiany. Wyniki pozostają w korelacji z Balance Model N. Paseschiana, który opracował zasadę potencjalności aktywnie wpływających na poziom zadowolenia, jak również mogą sugerować obszary funkcjonowania dysfunkcyjnego, a także stać się istotną wskazówką w konstruowaniu planu egzystencjalnej zmiany, są również obrazem wartości kreowanych w rodzinach, stanowią istotny paradygmat kreujących określone relacje w rodzinie.

3. Metodologia badań

---

1. Metody badawcze

W procesie epistemologicznym przyjęto następujące założenia metodologiczne:

A/ ZAKRES GNOSEOLOGICZNY

- Analiza problemu badawczego
- Hipoteza badawcza
- Interpretacja problemu badawczego – pojęcia, definicje, paradygmat psychologiczno-pedagogiczny
- Środowisko badania

B/ZAKRES EMPIRYCZNY

- Metody badawcze, sposób realizacji badania

A/ ZAKRES GNOSEOLOGICZNY

Temat badania wskazuje na następujące problemy:

- Dysfunkcje edukacyjne
- Relacje rodzinne

Zagadnienie główne zostało dookreślone poprzez wyznaczenie zmiennej analitycznej dotyczącej zagrożenia dysfunkcjami edukacyjnymi i relacji rodzinnych na poziomie ilościowo-jakościowym. Zatem pytania badawcze, na które w procesie analizy zwrócono uwagę kształtują się w sposób następujący:

- Czy w obszarze rewitalizacji występuje zagrożenie dysfunkcjami edukacyjnymi?
- Zagrożenie, jakimi dysfunkcjami występuje w obszarze objętym badaniem?
- W jaki sposób kreowane są relacje rodzinne w obszarze objętym badaniem?
- Czy zagrożenie dysfunkcjami edukacyjnymi pozostają w korelacji z określonymi relacjami rodzinnymi?
- Czy zaburzone relacje rodzinne mogą mieć wpływ na występowanie zagrożenia dysfunkcjami edukacyjnymi?
- Czy poziom samooceny ma wpływ na kreowanie określonych relacji rodzinnych?
- Czy relacje rodzinne mogą mieć wpływ na kreowanie określonego poziomu samooceny?
- Czy niska samoocena może mieć wpływ na występowanie dysfunkcji edukacyjnych?
- W jaki sposób kreuje się motywacja do osiągnięcia sukcesów?
- Czy poziom motywacji do osiągnięcia sukcesów pozostaje w korelacji z relacjami rodzinnymi?

- Czy relacje rodzinne mają wpływ na kształtowanie się motywacji do osiągnięcia sukcesów?
- Czy pozytywne lub negatywne doświadczenia mogą mieć wpływ na występowanie zagrożeń edukacyjnych?
- Czy pozytywne lub negatywne doświadczenia mogą mieć wpływ na kreowanie relacji rodzinnych?
- Czy negatywne doświadczenia pozostają w korelacji z nieprawidłowymi relacjami rodzinnymi?

1. Hipoteza badawcza

Przyjęta hipoteza badawcza:

1. W badanym obszarze, w grupie osób objętych badaniem, występują różnorodne dysfunkcje utrudniające realizację procesu edukacyjnego
2. Określone relacje rodzinne mają wpływ na kształtowanie się efektów edukacyjnych
3. Problemy edukacyjne mogą mieć wpływ na kształtowanie się relacji rodzinnych
4. Samoocena indywidualna, motywacja do osiągnięcia sukcesów, zasięg optymizmu i pesymizmu w indywidualnej ocenie są efektem oddziaływania wielu czynników zewnętrznych, jak również są wynikiem a czasami przyczyną występowania problemów edukacyjnych, dysfunkcyjności edukacyjnej i rodzinnej.

2. Interpretacja problemu badawczego – pojęcia, definicje w oparciu o paradygmat psychologiczno-pedagogiczny

---

Dysfunkcja edukacyjna

- Każda niemożność prawidłowego realizowania obowiązku edukacyjnego
- Istnieje konieczność dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych możliwości ucznia
- Istnieje konieczność wsparcia

Nieprawidłowości rozwojowe wpływające na realizację procesu edukacyjnego – dysfunkcje

---

- Dysleksja rozwojowa
- Dyskalkulia rozwojowa
- Zespół hiperkinetyczny
- Zespół braku koncentracji
- Zaburzenia zachowania
- Obniżony poziom funkcjonowania intelektualnego
- Upośledzenia

- Zaburzenia rozwoju mowy
- Autyzm
- Zespół Aspergera
- Niepełnosprawność
- Nieprawidłowe oddziaływanie środowiska rodzinnego
- Choroby przewlekłe
- Choroby genetyczne
- Nieobecność na zajęciach edukacyjnych
- Brak motywacji
- Niska samoocena
- Negatywne oddziaływanie grupy rówieśniczej
- Niski poziom zainteresowań
- Niski poziom aktywności
- Negatywne wzorce postaw
- Zaburzenia rozwoju emocjonalnego

Relacje rodzinne

Ideą analizy w tym zakresie jest określenie relacji wzajemnych między członkami rodzin, a także oznaczenie, czy ustalony sposób funkcjonowania rodziny może mieć wpływ na efekt edukacyjny dziecka, a także, jakie wartości stanowią podstawę kształtowania się relacji w rodzinie. Przez pojęcie „**Relacje Rodzinne**” należy tu rozumieć „**relacje, jakie zachodzą między członkami rodziny**”. Stąd też koncepcja badawcza opiera się o:

a/Zasadę indywidualności – postawy, potrzeby, kreowane wzorce indywidualne poszczególnych członków rodziny

b/Zasadę ogólności indywidualnej – postawy, potrzeby wzorce kreowane przez rodzinę, która stanowi całość, charakterystyczne tylko dla danej rodziny.

Dla potrzeb badania przyjęto poniższy interpretacyjny paradygmat psychologiczno-pedagogiczny:

PRAWIDŁOWE RELACJE RODZINNE	NIEPRAWIDŁOWE RELACJE RODZINNE
<p>Relacje, które opierają się o serdeczne stosunki między rodzicami, między rodzicami a dziećmi, a także między rodzeństwem.</p> <p>Relacje oparte na wzajemnym porozumieniu, szacunku, zaufaniu i lojalności. Kształtują prawidłowe wzorce postaw, stanowią o indywidualnym rozwoju, są kontynuacją określonych tradycji.</p>	<p>Relacje, które kształtują nieprawidłowe wzorce postaw, nie stanowią pola dla indywidualnego rozwoju, nie kształtują postaw zmierzających do budowania odpowiednich relacji z innymi ludźmi, sobą samym. Kształtują nieprawidłowe formy komunikacji, budują wzajemną obojętność.</p>

Badanie realizowano na grupie osób uczestniczących w procesie edukacji, jak również w gronie osób, które zakończyły etap edukacji. W grupie pierwszej znajdują się:

- Uczniowie szkół podstawowych
- Uczniowie gimnazjów
- Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych

W grupie drugiej znajdują się:

- Osoby dorosłe, które zakończyły okres edukacji

Metoda prowadzenia badań, grupa badawcza

Badanie we wszystkich grupach wiekowych prowadzono metodą kwestionariuszową (PAPI).
Przyjęto grupę docelową i korelacyjną dla zobrazowania wagi problemu.

**GRUPY WIEKOWE-
ZESTAWIENIE ILOŚCIOWE OSÓB PODDANYCH BADANIU**

SZKOŁY PODSTAWOWE	GIMNAZJA	SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE	OSOBY DOROSŁE	ŁĄCZNIE
180	180	180	180	720

LICZBA WYDANYCH KWESTIONARIUSZY BADAŃ W PODZIALE NA GRUPY WIEKOWE

**A/ GRUPA WIEKOWA –
SZKOŁY PODSTAWOWE
OSOBY OBJETE EDUKACJĄ Wczesnoszkolna – KLASY I, II, III**

Kwestionariusz wychowawcy klasy	Skala Ryzyka Dysleksji	Łącznie
6	100	106

**B/ GRUPA WIEKOWA –
SZKOŁY PODSTAWOWE
OSOBY UCZĄCE SIĘ W KLASACH IV, V, VI**

Kwestionariusz Wychowawcy Klasy	Kwestionariusz Nastawień Interpersonalnych, Interpersonalnych i Nastawień wobec Świata	Łącznie
6	180	186

**C/ GRUPA WIEKOWA –
GIMNAZJA
OSOBY UCZĄCE SIĘ W KLASACH I, II, III**

Kwestionariusz Wychowawcy Klasy	Kwestionariusz Mierzenia Motywacji Osiągnięć	Łącznie
6	180	186

**D/GRUPA WIEKOWA-
SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE
OSOBY UCZĄCE SIĘ W KLASACH I, II, III**

Kwestionariusz Samooceny	Kwestionariusz „Sprawdź, czy jesteś optymistą	Łącznie
90	90	180

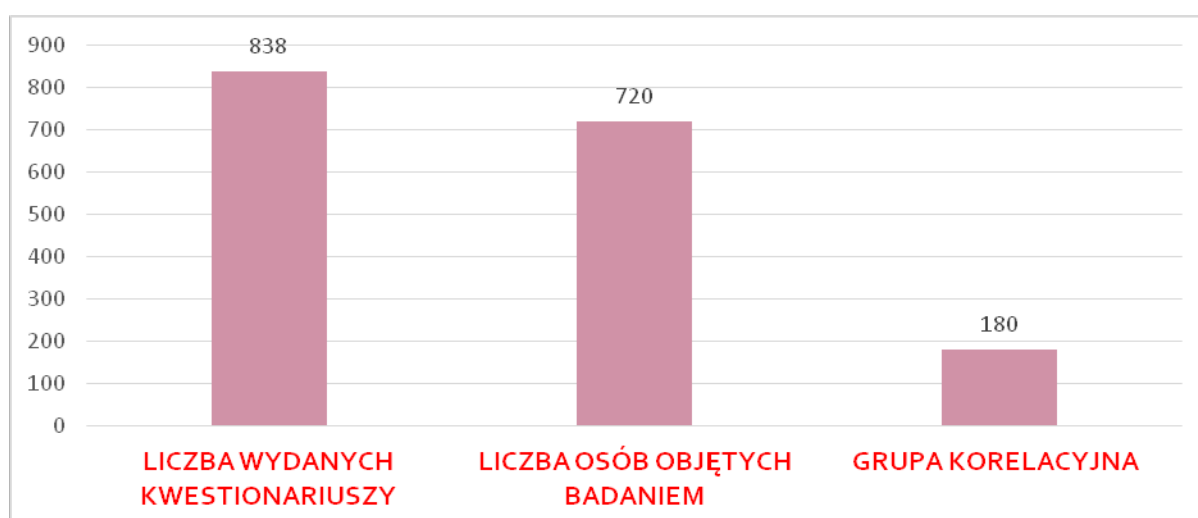
**E/ GRUPA WIEKOWA –
OSOBY POZA SYSTEMEM EDUKACJI. OSOBY DOROSŁE**

Kwestionariusz „ Filary życia w równowadze”	Łącznie
180	180

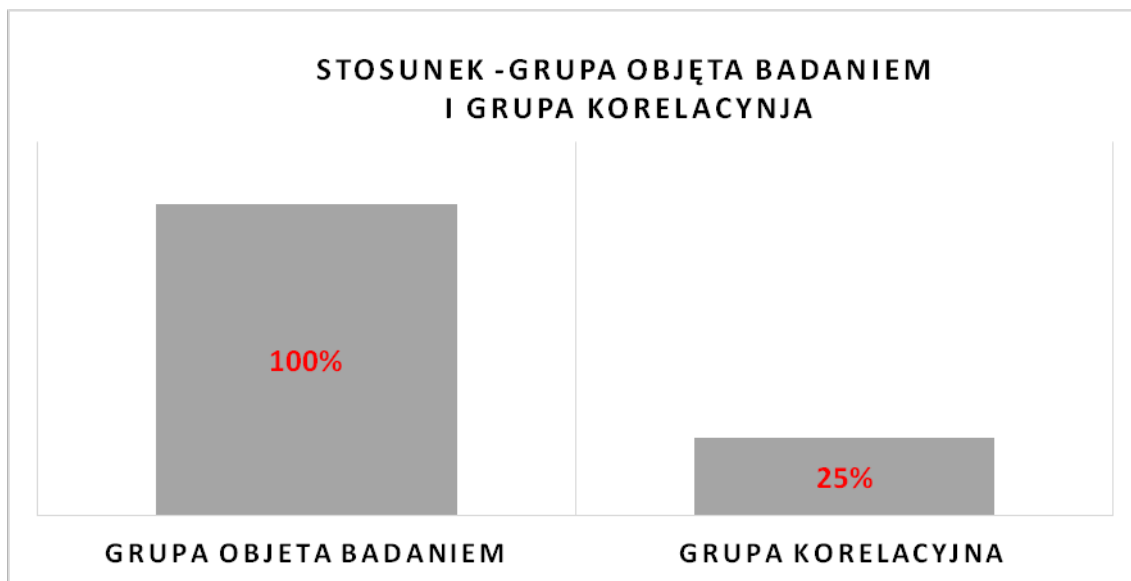
ZESTAWIENIE ŁĄCZNE

LICZBA OSÓB OBJĘTYCH BADANIEM	LICZBA WYDANYCH KWESTIONARIUSZY
720	838

**STOSUNEK LICZBY WYDANYCH KWESTIONARIUSZY DO ILOŚCI OSÓB PODDANYCH
BADANIU Z UWZGLĘDNIENIEM GRUPY KORELACYJNEJ**

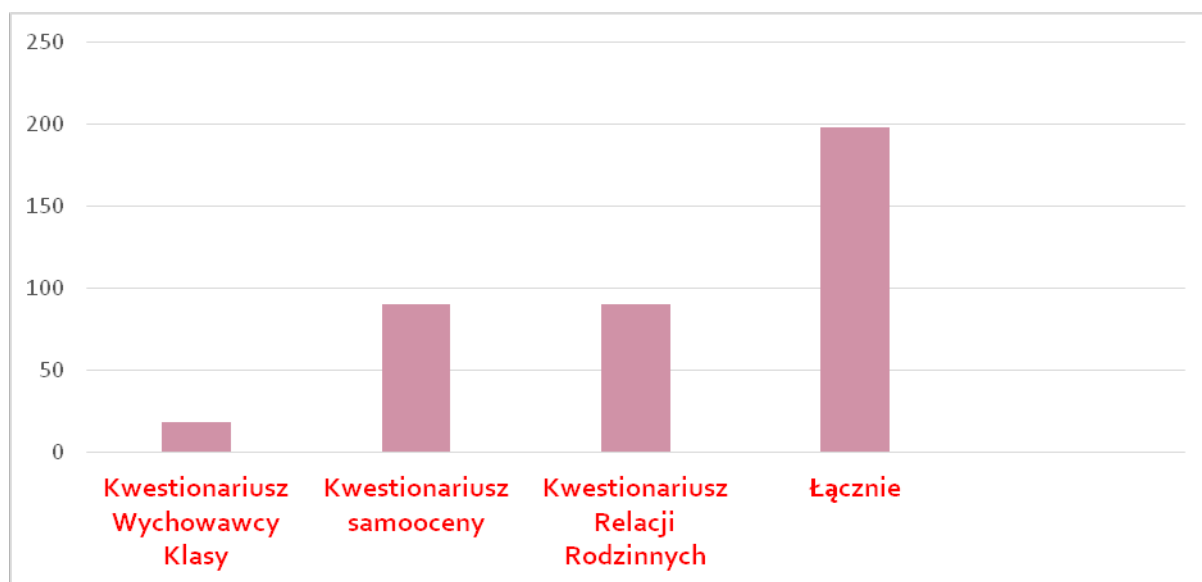
Wyk.1

Wyk...2 Procentowe zestawienie osób objętych badaniem i grupy korelacyjnej¹

LICZBA WYDANYCH KWESTIONARIUSZY KSZTAŁTUJĄCYCH POGLĄD OGÓLNY

KWESTIONARIUSZ WYCHOWAWCY KLASY	KWESTIONARIUSZ SAMOOCENY	KWESTIONARIUSZ RELACJI RODZINNYCH	ŁĄCZNIE
18	90	90	196

Wyk.3 Łączna liczba wydanych Kwestionariuszy kształtujących pogląd ogólny

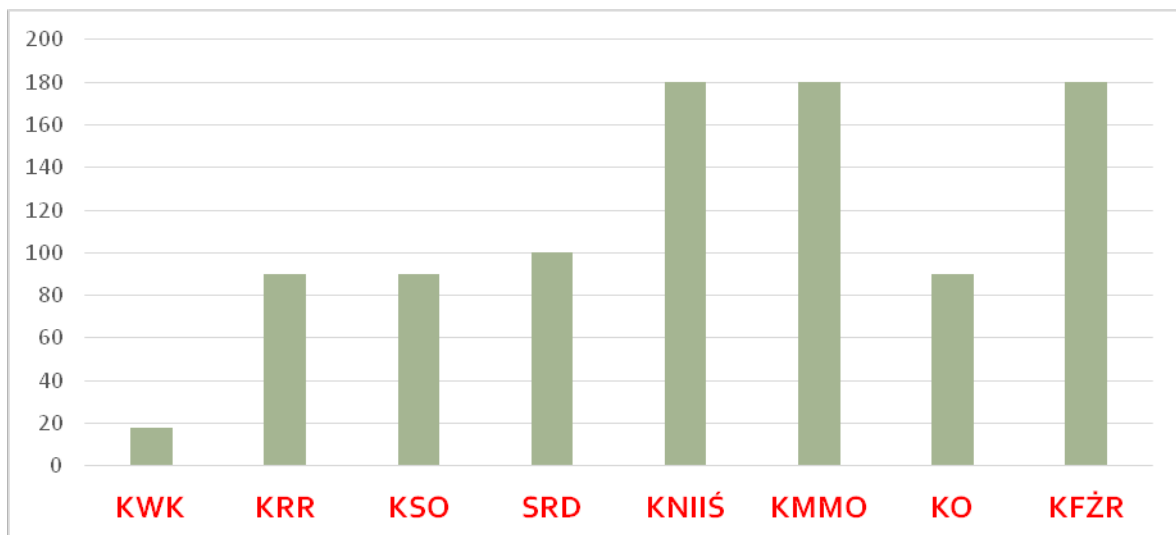
¹ Grupa korelacyjna nie jest wykazywana, jako grupa aktywnie badana. Stanowi zmienną porównawczą

Łączna liczba wydanych wszystkich kwestionariuszy – kształtujących pogląd ogólny i szczegółowy

KWK	KRR	KSO	SRD	KNIIS	KMMO	KO	KFZR	ŁĄCZNIE
18	90	90	100	180	180	90	180	928

ZMIENNE:

- KWK – KWESTIONARIUSZ WYCHOWAWCY KLASY
- KRR – KWESTIONARIUSZ RELACJI RODZINNYCH
- KSO – KWESTIONARIUSZ SAMOOCENY
- SRD – SKALA RYZYKA DYSLEKSJI
- KNIIS – KWSTIONARIUSZ NASTAWIEŃ INTERPERSONALNYCH, INTERPERSONALNYCH I NASTAWIEŃ WOBEC ŚWIATA
- KMMO – KWESTIONARIUSZ MIERZENIA MOTYWACJI OSIĄGNIĘĆ
- KO – KWSTIONARIUSZ „SPRAWDŹ, CZY JESTES OPTYMISTĄ”
- KFZR – KWESTIONARIUSZ „FILARY ŻYCIA W RÓWNOWADZE”

Wyk.3

WYNIKI BADAŃ

Analiza Kwestionariusza Wychowawcy

W procesie epistemologicznym, jako materiał analityczny zawierający informacje ogólne, przyjęto zmienne, stanowiące ogólny zakres obrazujący poziom występowania dysfunkcji rozwojowych, nieprawidłowości rozwojowych i niepełnosprawności. Zostało to ujęte w formie zapytań, które miały odpowiedzieć na pytanie o:

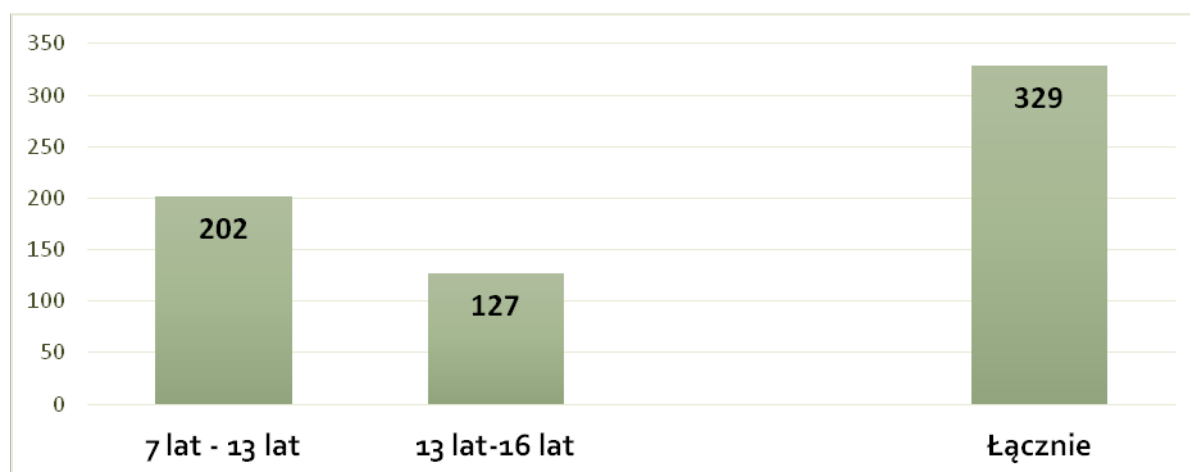
- Ilości osób objętych badaniem w podziale na grupy wiekowe
- Ilości objętych badaniem w podziale na grupy wiekowe z uwzględnieniem płci
- Ilości osób w podziale na grupy wiekowe objętych wsparciem na terenie macierzystych placówek
- Ilości osób w podziale na grupy wiekowe posiadających opinie poradni psychologiczno-pedagogicznych (publicznych i niepublicznych), w podziale na poszczególne dysfunkcje
- Ilości osób w podziale na grupy wiekowe posiadających orzeczenie publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej z uwagi na niepełnosprawność
- Ilości osób w podziale na grupy wiekowe, które uczestniczą w działaniach wspierających na terenie macierzystej placówki
- Czy istnieje konieczność objęcia rodziców działaniami Szkoły dla Rodziców
- Jaka jest ocena współpracy rodziców z placówką, w której dzieci realizują obowiązek szkolny
- Czy relacje rodzinne mogą wpływać na przebieg procesu edukacyjnego dzieci
- Czy problemy edukacyjne dzieci mogą mieć wpływ na kształtowanie relacji rodzinnych

Informacje zawarte w Kwestionariuszu Wychowawcy Klasy dotyczą dzieci w następujących przedziałach wiekowych: 7-13 lat; 13-16 lat. Osoby uczestniczące w badaniu w przedziałach wiekowych 16-19; powyżej 19 lat nie zostały ujęte w tej formie analizy.

Liczbę osób w przedziale wiekowym 7-13; 13-16 objętych informacjami zawartymi w Kwestionariuszu Wychowawcy Klasy kształtuje się następująco:

GRUPA WIEKOWA 7-13	GRUPA WIEKOWA 13-16
202	127

ŁĄCZNIE: 329

Wyk.4

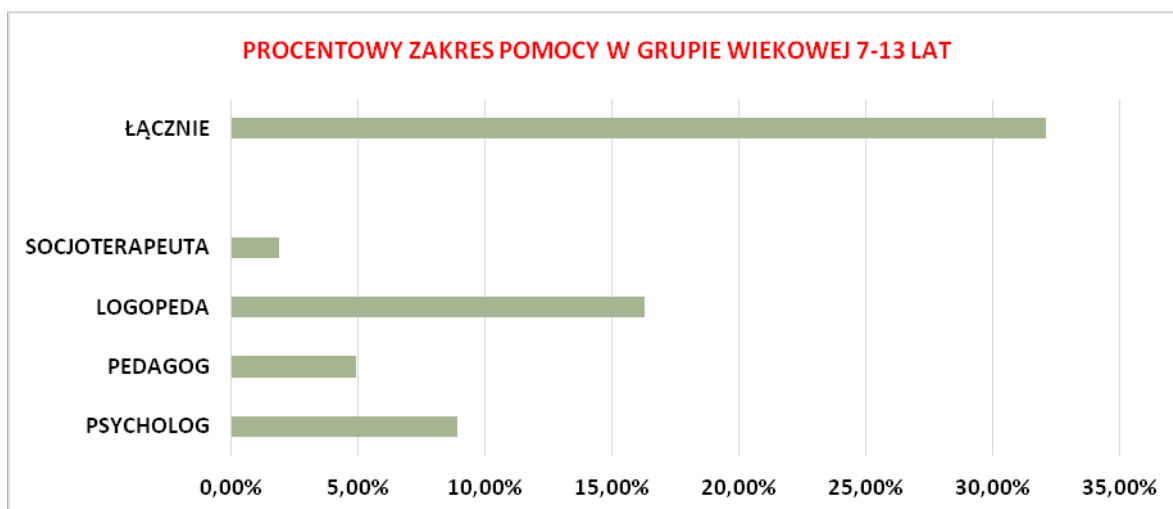
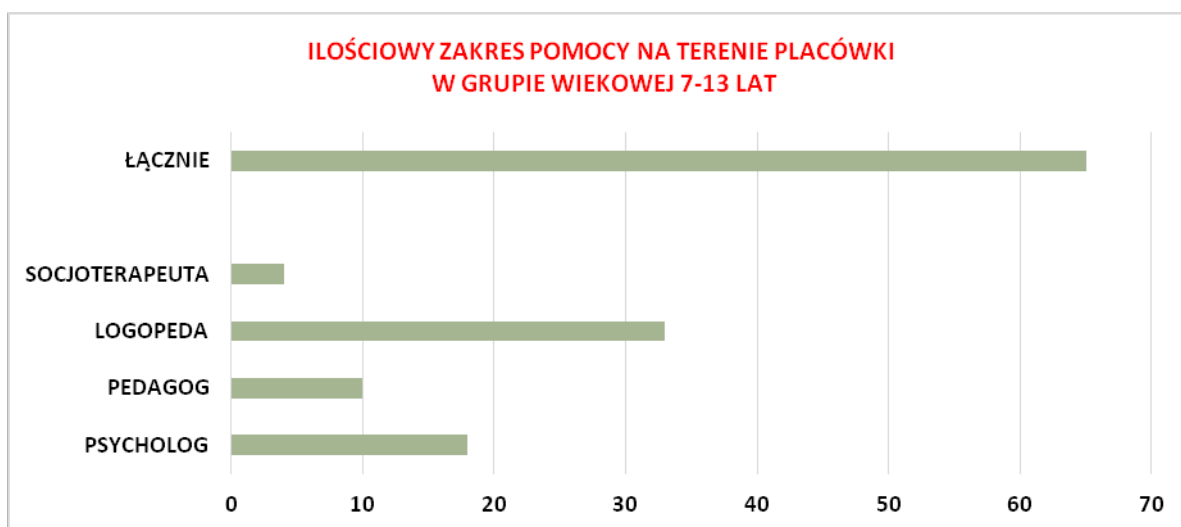
Analiza ilościowa uczestników analizy objętej Kwestionariuszem Wychowawcy Klasy w podziale na płeć

W analizie Kwestionariuszem Wychowawcy Klasy objęte były dziewczęta w przedziale wiekowym 7-13; 13-16, jak również chłopcy w przedziale wiekowym 7-13; 13-16.

Przedział wiekowy	Dziewczęta	Chłopcy
7-13 lat	94	108
13-16 lat	55	72
łącznie	149	180

Ilościowy zakres uczniów objętych wsparciem na terenie macierzystej placówki
- grupa wiekowa 7-13 lat:

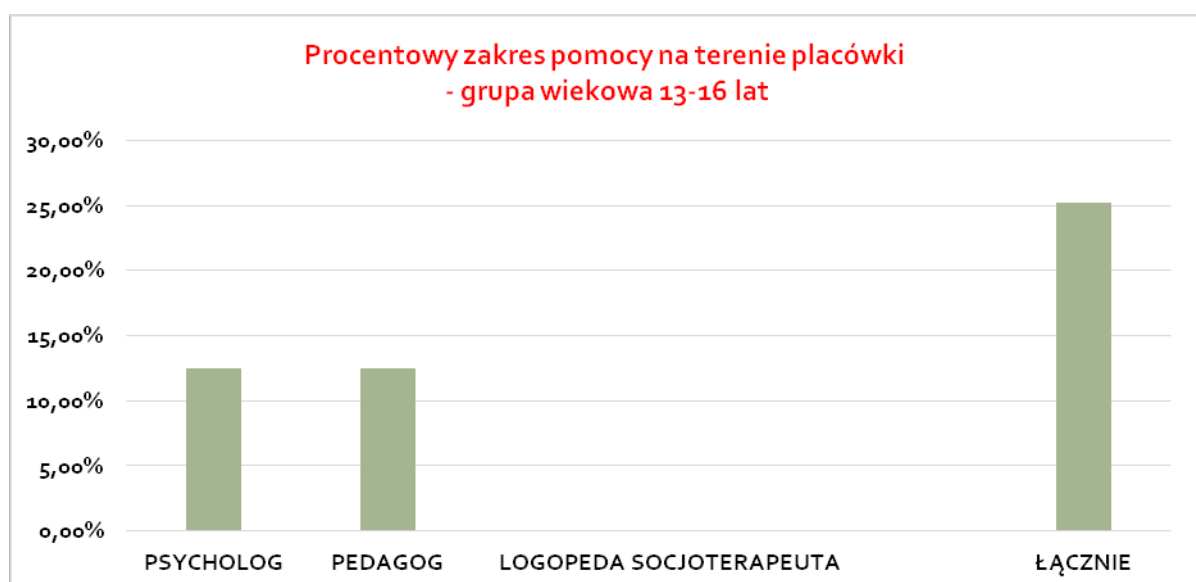
Psycholog szkolny	Pedagog szkolny	Logopeda szkolny	Socjoterapeuta	łącznie
18	10	33	4	65

Przeprowadzona analiza w tym zakresie wskazuje, że w grupie wiekowej 7-13 lat 32,1 % korzysta z pomocy specjalistycznej na terenie placówki. Są to oddziaływania psychologa, pedagoga, logopedy, socjoterapeuty. Największy procent dzieci w tej grupie wiekowej korzysta z pomocy logopedy w związku z nieprawidłowościami w zakresie rozwoju mowy.

**Ilościowy zakres uczniów objętych wsparciem na terenie macierzystej placówki
- grupa wiekowa 13-16 lat:**

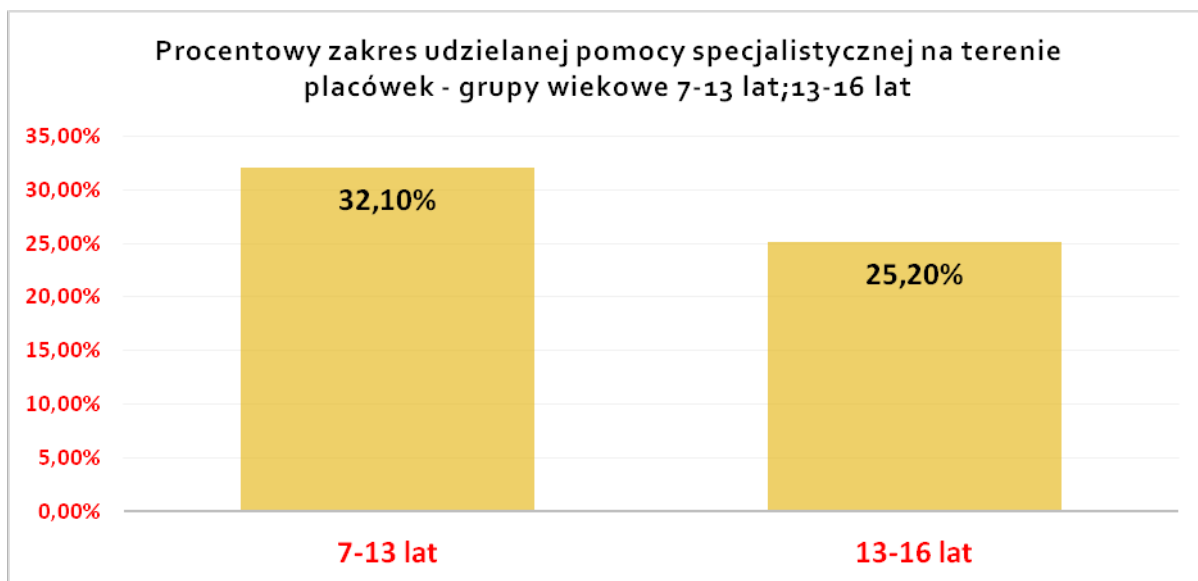
Psycholog szkolny	Pedagog szkolny	Logopeda szkolny	Socjoterapeuta	Łącznie
16	16	0	0	32

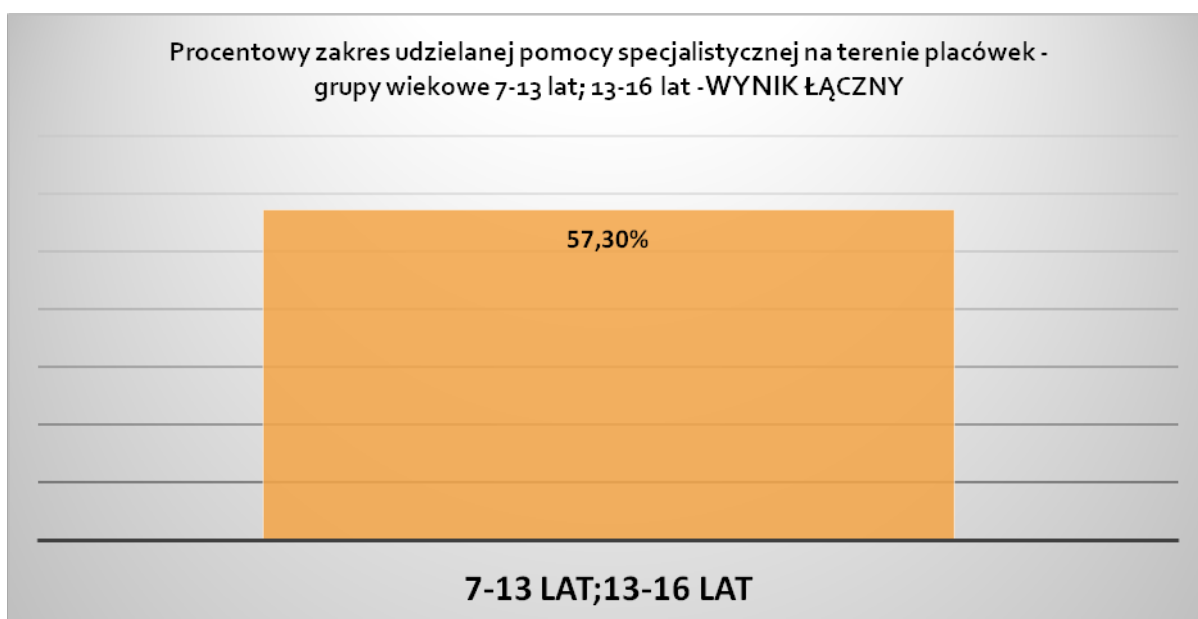
Wyk.7,8

Analiza w tym zakresie wskazuje, że w grupie wiekowej 13-16 lat 25,2% osób objętych jest wsparciem na terenie macierzystej placówki. Są to oddziaływania psychologa i pedagoga – po 12,5%. Wychowawcy klas tej grupy wiekowej nie odnotowali oddziaływań logopedy szkolnego i socjoterapeuty.

Analiza uzyskanych wyników Kwestionariusza Wychowawcy Klasy w zakresie udzielanej pomocy specjalistycznej na terenie placówki w ustalonych grupach wiekowych (7-13lat; 13-16 lat) wskazuje, że łączny zakres udzielanego wsparcia w obu grupach wiekowych wynosi 57,3%. Poniższa tabela wskazuje procentowy zakres udzielanego wsparcia specjalistycznego na terenie macierzystych placówek:

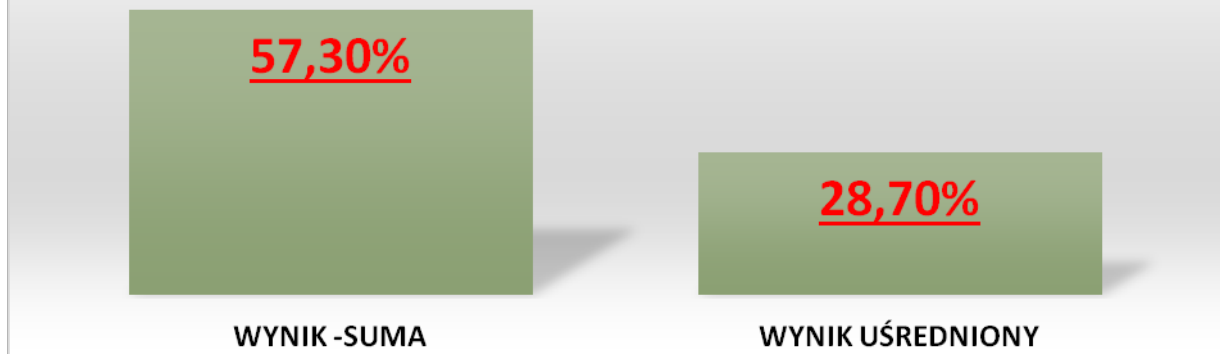
Wyk.8

Wyk.9

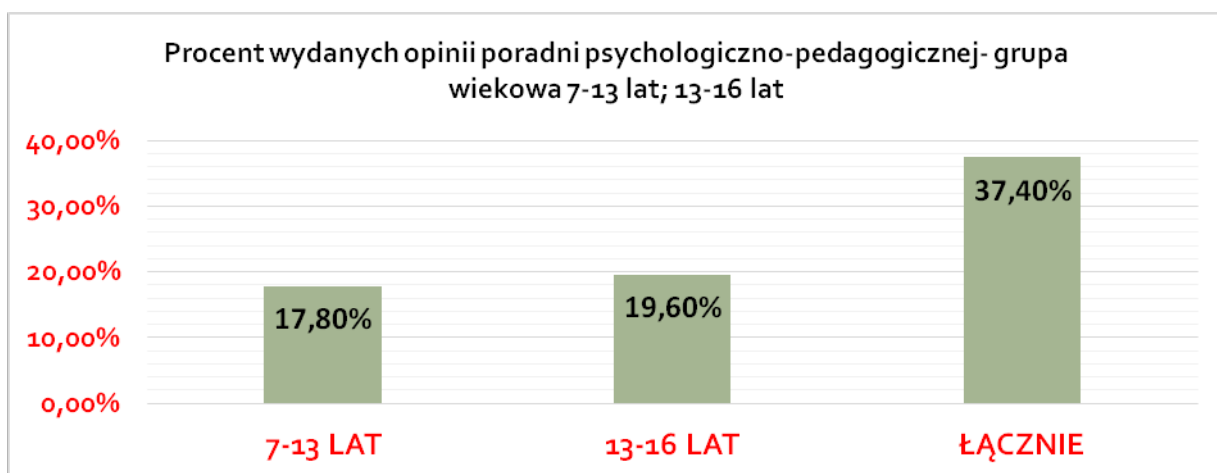
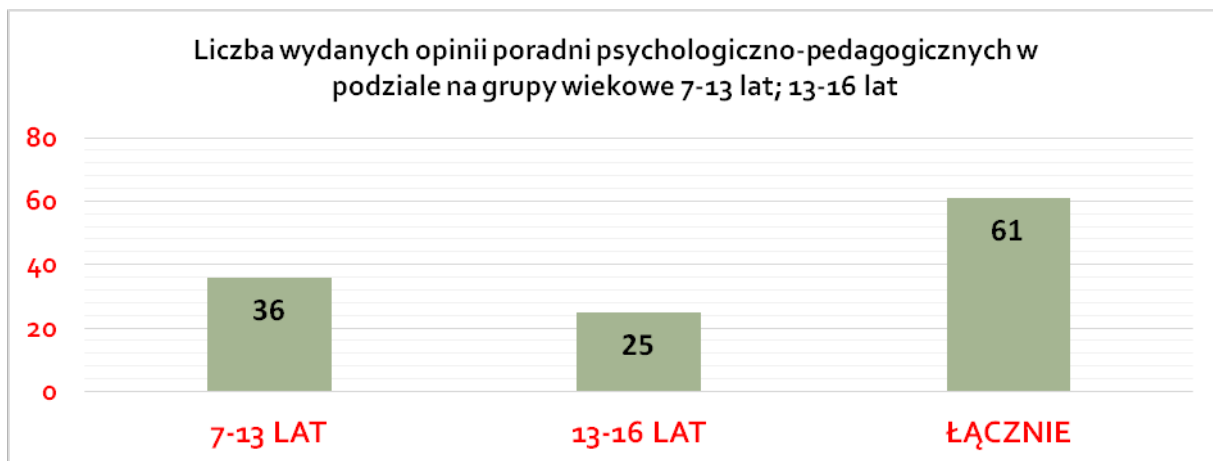
ZAKRES PORÓWNAWCZY WYNIK -SUMA I WYNIK UŚREDNIONY
7-13 LAT; 13-16 LAT

Zgodnie z obowiązującymi przepisami wynikającymi z Ustawy o systemie oświaty, jak również z Rozporządzeń Ministra Edukacji Narodowej specjalistyczne wsparcie na terenie przedszkola, szkoły jest organizowane dla uczniów wymagających takiego wsparcia. Ważnym elementem organizacji Indywidualnych Programów Terapeutycznych jest opinia Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej ((publicznej lub niepublicznej), z której winny wynikać określone zalecenia do dalszej pracy z uczniem. W Kwestionariuszu Wychowawcy Klasy zamieszczono dział poświęcony opiniom poradni psychologiczno-pedagogicznych (publicznych i niepublicznych) – prezentacja ilościowa. Stanowisko poradni psychologiczno-pedagogicznych – zgodnie z obowiązującymi przepisami – może mieć charakter opinii lub orzeczenia. Uprawnienia do wydawania orzeczeń posiadają jedynie publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne. Uprawnienia do wydawania opinii posiadają również poradnie psychologiczno-pedagogiczne niepubliczne. W dalszej części opracowania zamieszczono ilościową informację na temat liczby wdanych opinii i orzeczeń w podziale na grupy wiekowe.

**Liczba wydanych opinii poradni psychologiczno-pedagogicznych (publicznych i niepublicznych)
– zakres ilościowy w podziale na grupy wiekowe.**

GRUPA WIEKOW 7-13 LAT	GRUPA WIEKOWA 13-16 LAT
36	25

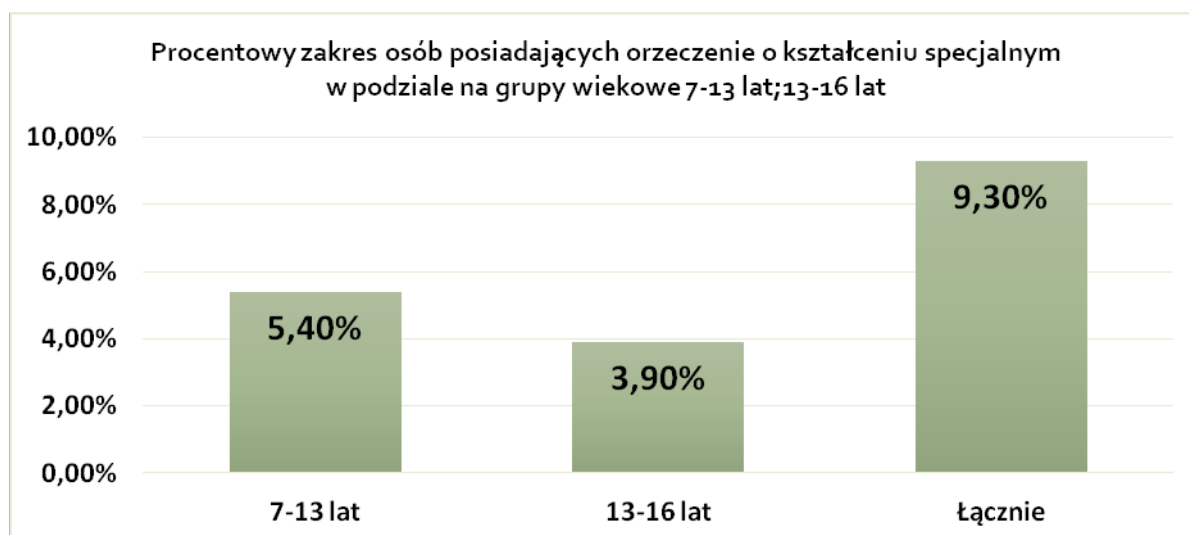
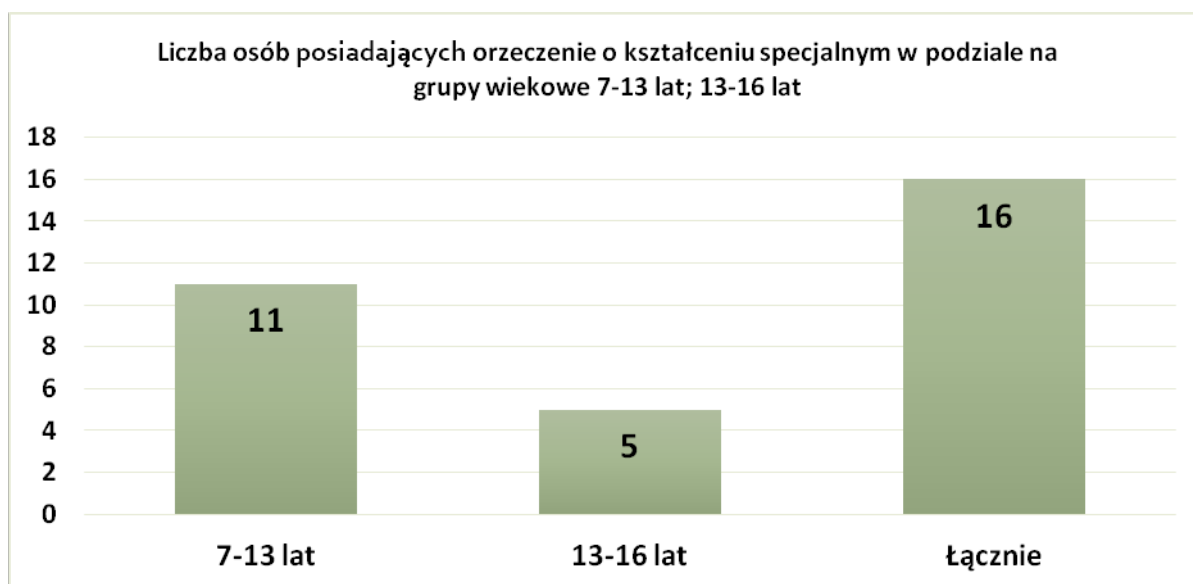
Wyk.10,11

Polski system edukacji umożliwia realizację obowiązku szkolnego osobom posiadającym orzeczenie o kształceniu specjalnym. Są to osoby wymagające specjalnej, dostosowanej do indywidualnych możliwości organizacji procesu edukacyjnego. Podstawą do takiej organizacji nauki w placówce ogólnodostępnej jest stosowne orzeczenie poradni psychologiczno-pedagogicznej publicznej.

W objętych Kwestionariuszem Wychowawcy Klasy grupach wiekowych oznaczono liczbę osób realizujących obowiązek szkolny w oparciu o orzeczenie o kształceniu specjalnym w placówce ogólnodostępnej.

Liczba osób posiadających orzeczenie o kształceniu specjalnym w podziale na grupy wiekowe 7-13 lat; 13-16 lat – zestawienie ilościowe.

Grupa wiekowa 7-13 lat	Grupa wiekowa 13-16 lat
11	5

Wyk.11,12

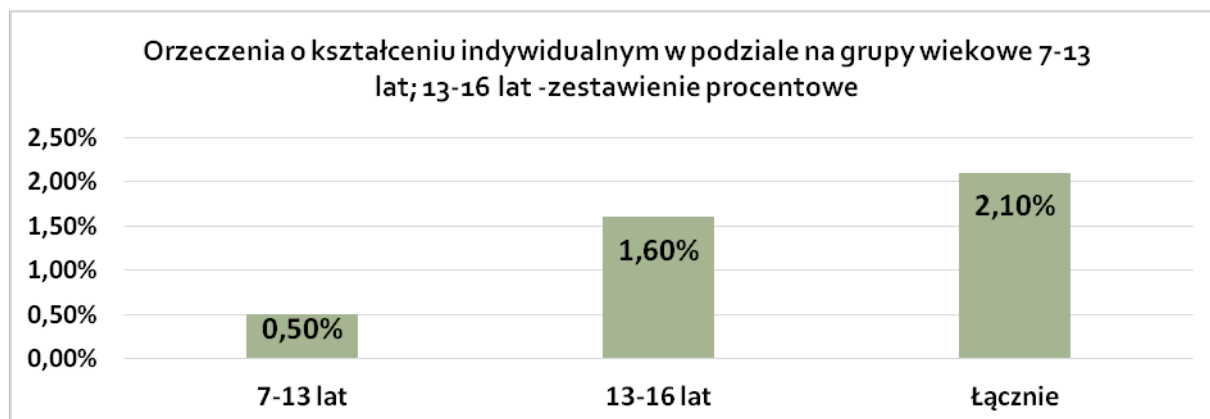
Z powyższego zestawienia wynika, że 16 osób w oznaczonych grupach wiekowych uczestniczy w procesie edukacji przy organizacji nauki wynikającej z orzeczenia o kształceniu specjalnym. Proces edukacyjny realizowany jest w placówkach ogólnodostępnych. W gronie osób objętych Kwestionariuszem Wychowawcy Klasy opisano 16 osób posiadających orzeczenie o kształceniu specjalnym.

Inną formą wsparcia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych jest możliwość kształcenia indywidualnego o ile znajdą przesłanki umożliwiające tę formę realizacji obowiązku szkolnego. Dotyczy to uczniów, którym stan zdrowia uniemożliwia uczestniczenie w zajęciach szkolnych na terenie placówki.

Liczba osób posiadających orzeczenie o kształceniu indywidualnym w podziale na grupy wiekowe – 7-13 lat; 13-16 lat –zestawienie ilościowe

GRUPA WIEKOWA 7-13 LAT	GRUPA WIEKOWA 13-16 LAT
1	2

Procentowy zakres osób posiadających orzeczenie o kształceniu indywidualnym w podziale na grupy wiekowe 7-13 lat; 13-16 lat

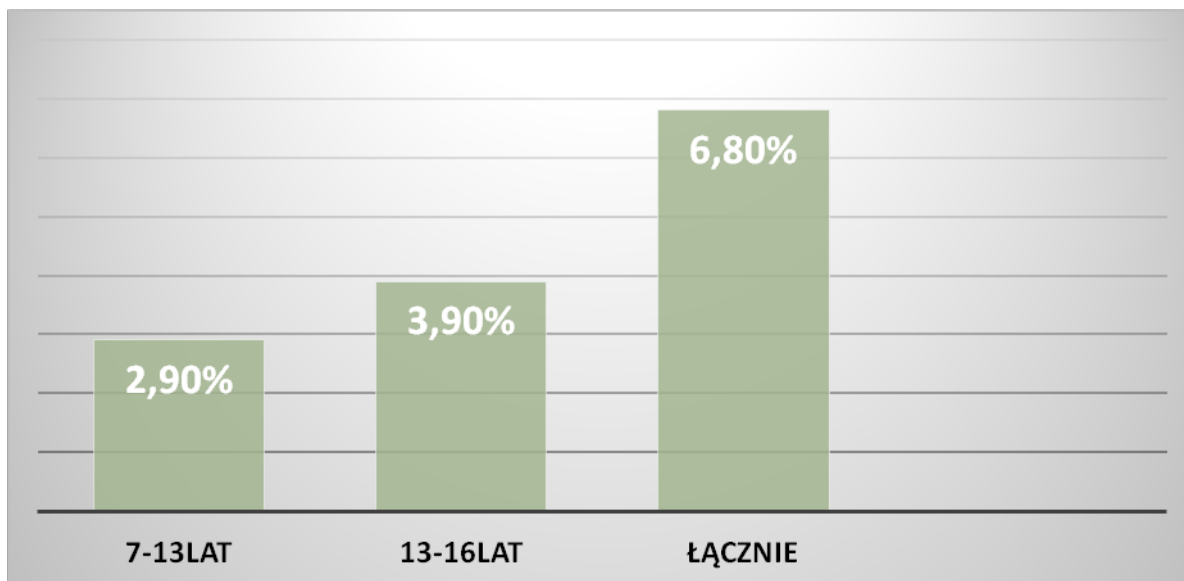
Wyk.13

Specjalną organizacją nauki objęte są także osoby posiadające orzeczenie o niepełnosprawności. Są to różne rodzaje niepełnosprawności. Jednakże w tym opracowaniu nie dokonywano szczegółowej analizy określającej tym niepełnosprawności. Przyjęto, że dla zobrazowania zagrożeń edukacyjnych, a także relacji rodzinnych oznaczenie ilościowe osób posiadających taki typ orzeczenia jest wystarczający.

Liczba osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności w podziale na grupy wiekowe – 7-13 lat; 13-16 lat –zestawienie ilościowe

GRUPA WIEKOWA 7-13 LAT	GRUPA WIEKOWA 13-16 LAT
6	9

Procentowy zakres osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności w podziale na grupy wiekowe 7-13 lat; 13-16 lat

Wyk.14

Problemy edukacyjne dzieci i młodzieży wynikają z określonych nieprawidłowości rozwojowych. W polskim systemie edukacji w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej ustalone są procedury diagnostyczne wskazujące na typ nieprawidłowości utrudniający realizację nauki na poszczególnych etapach edukacyjnych. Poniższe zestawienia pokazują w sposób ilościowy i szczegółowy typ nieprawidłowości rozwojowych dzieci i młodzieży utrudniający realizację nauki. Opiniowanie w celu ustalenia przyczyn problemów szkolnych realizowane jest przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne publiczne i niepubliczne. Kwestionariusze Wychowawcy Klasy zawierają ilościowe informacje na temat typu nieprawidłowości rozwojowych dzieci i młodzieży utrudniające realizację obowiązku szkolnego. W zestawieniu w sposób ilościowy przedstawiono typ opinii poradni psychologiczno-pedagogicznych w odniesieniu do określonych dysfunkcji, a są to:

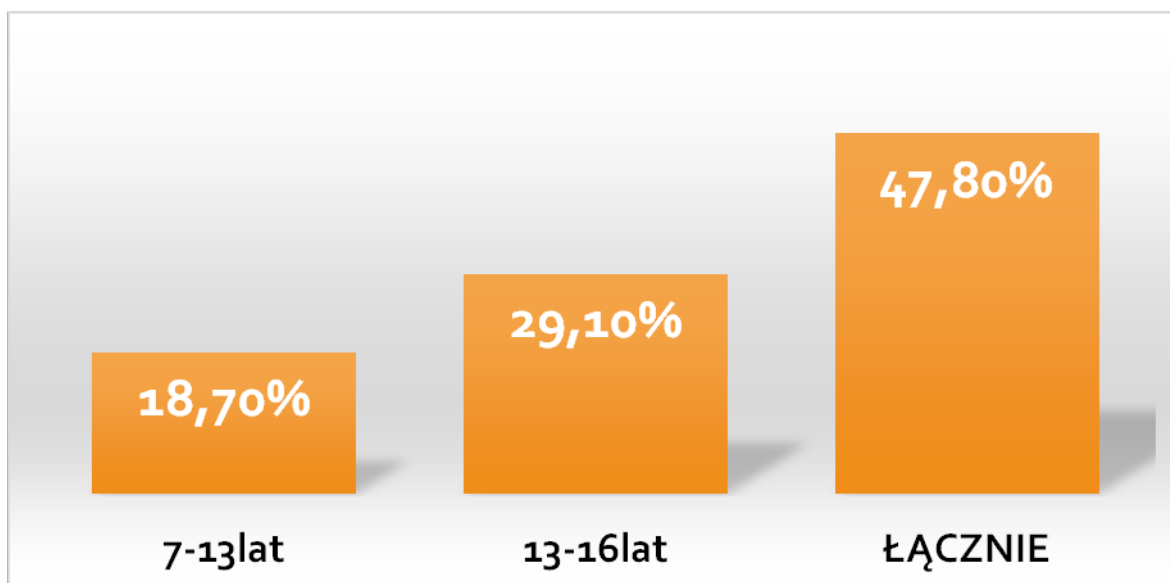
1. Opinia w sprawie dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych możliwości ucznia, a w tym zakresie w sposób szczegółowy wymienia się:

- Dysleksja rozwojowa (DsR)
- Dyskalkulia rozwojowa (DkR)
- Zespół hiperkinetyczny (ADHD)
- Zespół Braku Koncentracji (ADD)
- Obniżony poziom funkcjonowania intelektualnego (OI)
- Upośledzenia (U)
- Zaburzenia opozycyjno-buntownicze (ODD)
- Niezdiagnozowane zaburzenia zachowania (ZZ)
- Niedostosowanie społeczne (NS)
- Nieprawidłowy rozwój mowy (NRM)

Zestawienie ilościowe opinii poradni psychologiczno-pedagogicznych wskazujących na przyczynę problemów szkolnych w podziale na grupy wiekowe

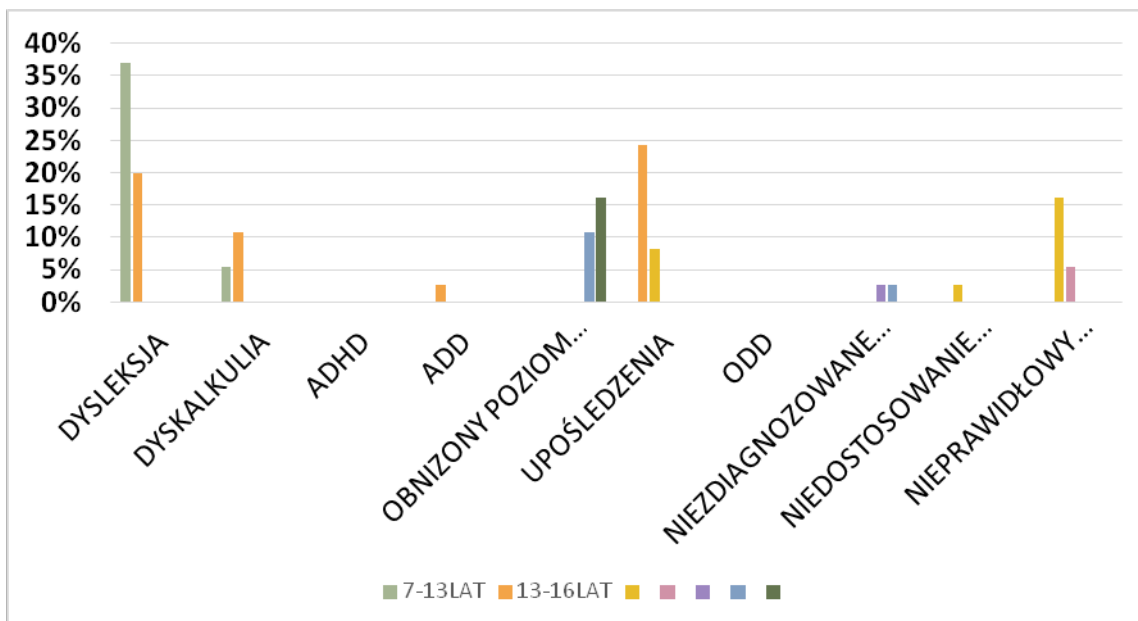
Wiek	DsR	DkR	ADHD	ADD	OI	U	ODD	ZZ	NS	NR	łącznie
7-13	14	2	0	0	4	9	0	1	1	6	37
13-16	20	4	0	1	6	3	0	1	0	2	37
Razem	34	6	0	1	10	12	0	2	1	8	74

Procentowe zestawienie nieprawidłowości rozwojowych utrudniających realizację procesu edukacyjnego w podziale na grupy wiekowe 7-13lat; 13-16 lat

Wyk.15

Procentowy podział na dysfunkcje w podziale na grupy wiekowe 7-13lat; 13-16 lat

Wyk.16,17

Istotnym wskaźnikiem jest informacja zawarta w Kwestionariuszu Wychowawcy Klasy, a dotycząca uczestnictwa rodziców osób objętych badaniem w zajęciach Szkoły dla Rodziców. Wychowawcy uznali, że wszyscy rodzice osób objętych Kwestionariuszem mogliby uczestniczyć w zajęciach Szkoły dla Rodziców. Można uznać, że taka forma wsparcia jest konieczna, a dotychczasowe obserwacje wskazują na jej ilościowe i jakościowe uzasadnienie. Podobne wskazanie zawarto w odpowiedzi na pytania dotyczące wzajemnej relacji problemów rodzinnych i problemów edukacyjnych ucznia.

Wszyscy wychowawcy objęci badaniem Kwestionariuszem Wychowawcy Klasy uznali, że nieprawidłowe relacje rodzinne mogą mieć wpływ na problemy edukacyjne uczniów. Uznali również, że problemy edukacyjne ucznia mogą mieć wpływ na kształtowanie się nieprawidłowych relacji rodzinnych.

Wychowawcy ocenili również zaangażowanie rodziców osób objętych badaniem w proces edukacyjny i wychowawczy. Oceny dokonywano w skali 1-10 (1- nie jestem zadowolony; 10-jestem bardzo zadowolony). Wynik został przedstawiony w poniższym ilościowym zestawieniu w podziale na grupy wiekowe 7-13lat; 13-16lat.

GRUPA WIEKOWA 7-13 LAT	GRUPA WIEKOWA 13-16 LAT
ŚREDNIA OCENA	ŚREDNIA OCENA
6,5	6,8

Z powyższych zestawień wynika, że na obszarze objętym badaniem występuje znaczne zagrożenie dysfunkcjami edukacyjnymi o szerokim spektrumem dostrzeganych objawów. Nasilenie występowania problemów utrudniających prawidłową realizację obowiązku szkolnego w grupie objętej badaniem Kwestionariuszem Wychowawcy Klasy może mieć związek z różnorodnymi przyczynami.

W dostępnych opracowaniach naukowych, jako najczęstsze czynniki wpływające na pojawienie się problemów szkolnych dzieci i młodzieży wymienia się:

- Czynniki genetyczne
- Czynniki okołoporodowe
- Czynniki środowiskowe

Każdy z podanych czynników ogólnych można rozpatrywać dodatkowo w interpretacjach szczegółowych. Jednakże istotą badania w tym zakresie było oznaczenie, czy na terenie objętym rewitalizacją występuje zagrożenie dysfunkcjami rozwojowymi utrudniającymi realizację procesu edukacyjnego.

Analiza Kwestionariusza Nastawień Interpersonalnych, Interpersonalnych i Nastawień wobec Świata (uczniowie klas 4-6 szkoły podstawowej)

Analiza Kwestionariusza ma charakter ilościowy (stenowy) i jakościowy (opisowy). Analiza ilościowa odnosi się do ustalonej punktacji wnoszonej przy każdym z zadań testowych. Stanowi to istotny statystycznie przelicznik stenowy, co z kolei pozwala na ustalenie opisowej charakterystyki. W analizie ilościowej przyjęto następujący zakres stenowy:

STEN	OPIS
7-10	Wynik wysoki
5-6	Wynik przeciętny
1-4	Wynik niski

Charakterystyka ilościowa (stenowa) i jakościowa (opisowa) ocenia określone sfery funkcjonowania osób objętych badaniem:

Samooceny szczegółowe - specyficzne	Funkcjonowanie interpersonalne	Obraz świata – nadzieja podstawowa	Obraz życia: skuteczność, sprawczość, brak poczucia bezradności
Sfera poznawczo-intelektualna	Wsparcie	Sensowność, zorganizowanie świata	Poczucie skuteczności
Sfera fizyczna	Zagrożenie (BRAK)	Przychylność świata	Brak poczucia bezradności
Sfera społeczno-moralna	Prospołeczność		
Sfera charakterologiczna	Agresywność (BRAK)		

Tabela zestawień sfer podstawowych i podskal poddanych ocenie

Zatem analiza rezultatów wynika z sumowania surowych wyników i przełożenia ich na wyniki standaryzowane, co z kolei pozwala na przedstawienie cech i właściwości badanej osoby, zgodnie ze stwierdzonym poziomem ich posiadania. Ta forma badania ustalonej grupy wiekowej - uczniowie klas 4-6 szkoły podstawowej - pozostaje w istotnej korelacji z Kwestionariuszem Wychowawcy Klasy, może – w procesie interpretacji szczegółowej – stanowić jego dopełnienie. Narzędzie służy do pomiaru uogólnionego poczucia własnej skuteczności – zgeneralizowanego przewidywania, że jest się zdolnym podjąć potrzebne działanie w sytuacjach wyzwań, traktowanego jako jeden z zasobów ważnych w radzeniu sobie ze stresem pojawiającym się w sytuacjach zadaniowych i trudnych, szkolnych oraz w sytuacjach zadaniowych i trudnych, pozaszkolnych. Narzędzie służy także do pomiaru uogólnionego poczucia wyuczonej bezradności – zgeneralizowanego przewidywania braku związku pomiędzy własnym działaniem a osiąganymi efektami, pojawiającego się w sytuacjach zadaniowych i trudnych, szkolnych oraz w sytuacjach zadaniowych i trudnych, pozaszkolnych.

Istotnym elementem poznawczym przyjętym w koncepcji epistemologicznej jest ogląd indywidualnych przekonań osób objętych badaniem, a dotyczących indywidualnych przekonań o

funkcjonowaniu w relacji z innymi ludźmi o charakterze zwrotnym: „ ja wobec innych -inni wobec mnie” umiejscowionych w podstawowych środowiskach życia – środowisko rodzinne, szkolne i rówieśnicze a związanych z pełnieniem określonych ról. Jest to koncepcja zgodna ze stanowiskiem prezentowanym przez środowiska naukowe (E. Zwierzyńska, A. Matuszewska “Kwestionariusz: Klasa wobec mnie, ja wobec klasy”. Podręcznik CM PPP Warszawa 2006). Pozwala to oznaczyć: wzajemne relacje wpływające na indywidualne przekonania dotyczące podejmowanych przez osoby badane działań, stosowania indywidualnych mechanizmów obronnych w sytuacjach trudnych, indywidualnie przyjęty zakres aksjologiczny budujący sposób funkcjonowania w różnych środowiskach/pełnienia ról, a także dostrzeganie indywidualnego konstruktów samooceny w korelacji z potrzebami, doświadczeniami, wzorcami.

Kwestionariusz Nastawień Interpersonalnych, Interpersonalnych Nastawień wobec Świata

Arkusz Zbiorczy Badania

ZAKRES ILOŚCIOWY

GRUPA WIEKOWA- UCZNIOWIE KLAS 4-6 szkoła podstawowa

Samooceny Szczegółowe-Specyficzne	Funkcjonowanie Interpersonalne „Inni wobec mnie” „Ja wobec innych”	Obraz świata Nadzieja podstawowa	Obraz życia: Skuteczność, brak poczucia bezradności	łącznie Poziom NISKI	łącznie Poziom PRZECIĘTNY	łącznie Poziom WYSOKI
71W	86W	37W	39P	0	1	3
67P	83W	39W	39P	0	2	1
62P	60N	33P	33N	2	2	0
73W	72P	35P	34P	0	3	0
43N	59N	25N	21N	4	0	0
67P	64P	32P	41P	0	4	0
54N	51N	24N	44W	3	0	1
65P	69P	35P	33N	1	3	0
71W	78W	33P	40P	0	2	2
65P	77W	36W	33N	1	1	2
78W	86W	41W	42W	0	0	4
50N	67N	31P	31N	3	1	0
70P	84W	36P	36P	0	3	1
72W	81W	35P	41P	0	2	2
57N	66N	35P	31N	3	1	0
58N	72P	24N	31N	3	1	0
67P	64N	28N	30N	4	1	0
53N	57N	26N	27N	4	0	0
53N	65N	34P	30N	3	1	0
51N	65P	23P	28N	2	2	0
59N	70P	24N	35P	2	2	0
67P	73P	32P	37P	0	4	0
63P	79W	38W	28N	1	1	2
53N	50N	25N	29N	4	0	0
72W	69P	34P	35P	0	3	1

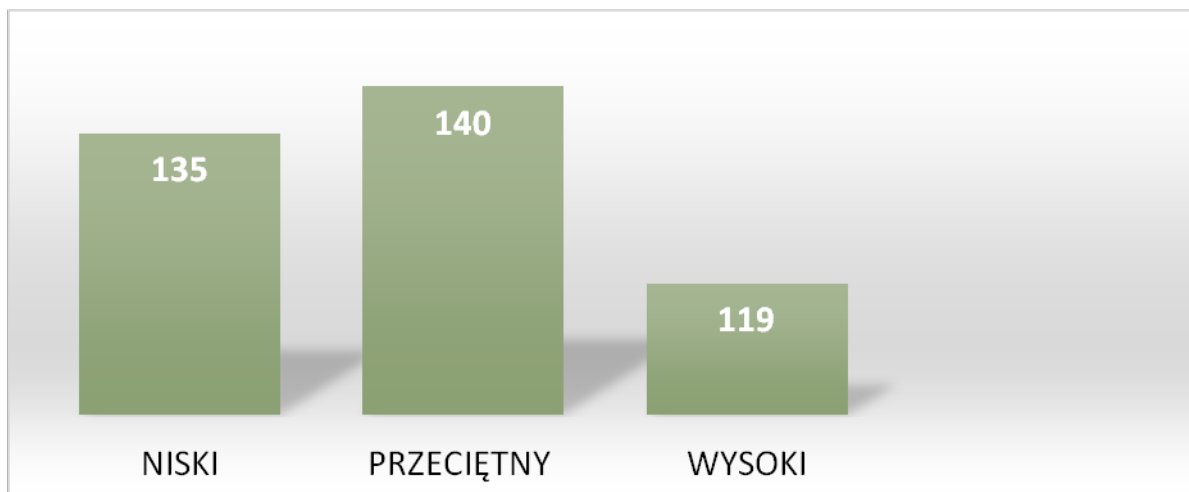
58N	73P	14N	23N	3	1	0
59N	57N	31P	27N	3	1	0
56N	62N	31P	36P	2	2	0
72W	79W	36W	42W	0	0	4
60N	70P	34N	30N	3	1	0
44N	56N	20N	20N	4	0	0
67P	72P	34P	36P	0	4	0
60N	73P	28N	30N	3	1	0
54N	74W	23N	13N	3	0	1
67P	79W	30N	32N	2	1	1
51N	57N	22N	23N	4	0	0
60N	71P	29N	35P	2	2	0
60N	60P	31P	36P	1	3	0
43N	58N	23N	24N	4	0	0
62P	65P	29P	33P	0	4	0
55N	46N	21N	26N	4	0	0
55N	55N	22N	23N	4	0	0
55N	64P	41W	32N	2	1	1
56N	68N	33P	30N	3	1	0
58N	73P	38P	33N	2	2	0
55N	66P	25N	37W	2	1	1
44N	46N	31P	30N	3	1	0
68P	77W	31P	42W	0	2	2
67P	58N	40W	39W	1	1	2
72W	83W	34P	41W	0	1	3
60P	69P	34P	40W	0	3	1
58N	85W	40W	35P	1	1	2
56N	73W	34P	37P	1	2	1
61N	79W	36W	40W	1	0	3
66P	81W	37W	42W	0	1	3
69W	86W	39W	41W	0	0	4
64P	70P	39W	35P	0	3	1
76W	70P	37W	32N	1	1	2
82W	86W	39W	45W	0	0	4
73W	79W	39W	44W	0	0	4
53N	75P	26N	34P	2	2	0
72W	85W	35W	44W	0	0	4
82W	85W	39W	44W	0	0	4
63P	69P	34P	33N	1	3	0
75W	80W	32P	46W	0	1	3
74W	77W	37W	44W	0	0	4
66P	70P	30P	39W	0	3	1
64P	70P	19N	32N	2	2	0
64P	63P	27N	36P	1	3	0
67P	68P	30P	30N	1	3	0
56N	61N	26N	31N	4	0	0
70W	71P	38W	43W	0	1	3
73W	78W	35P	40W	0	1	3

52N	56N	30P	38W	2	1	1
55N	58N	27N	38W	3	0	1
67P	59N	33P	34P	1	3	0
56N	66P	27N	31N	3	1	0
72W	70P	36W	39W	0	1	3
73W	82W	37W	32N	1	0	3
64P	65P	38W	29N	1	2	1
63P	65P	32P	36P	0	4	0
56N	59N	30P	33P	2	2	0
71W	75P	40W	33N	1	1	2
67P	75W	35W	33P	0	2	2
82W	72P	38P	41W	0	2	2
43N	61N	26N	23N	4	0	0
53P	75W	34P	36P	0	3	1
75W	72P	33P	33P	0	3	1
67P	71P	39W	34P	0	3	1
76W	79W	37W	32N	1	0	3
62N	79W	35P	32N	2	1	1
68P	82W	42W	42W	0	1	3
71W	87W	38W	44W	0	0	4
67P	69P	34P	37P	0	4	0
64P	77P	38W	31N	1	2	1
60N	67N	30N	26N	4	0	0
77W	89W	42W	44W	0	0	4
72W	77W	37W	37P	0	1	3
67P	80W	30P	37P	0	3	1

Powyżej przedstawiono sumaryczne zestawienie wyników ogólnych. Każda ze skal dodatkowo oceniana była w zakresach szczegółowych. Zakres szczegółowy obejmował poszczególne podskale przedstawione w tabeli zamieszczonej powyżej. Suma wszystkich punktów uzyskanych w poszczególnych podskalach oznaczyła wynik skali ogólnej. W zakresie Kwestionariusza Nastawień Interpersonalnych, Interpersonalnych Nastawień wobec Świata poddano ocenie 99 kart. W wyniku przeprowadzonej analizy ustalono, że w obszarach poddanych ocenie osoby badane oznaczyły zakres funkcjonowania określonej sfery z uwzględnieniem poszczególnych podskal – poziom niski oznaczono 135 razy, poziom przeciętny oznaczono 140 razy, poziom wysoki 119 razy.

WYNIK NISKI	WYNIK PRZECIĘTNY	WYNIK WYSOKI
135	140	119

Wynika stąd, że w poszczególnych podskalach osoby badane uzyskały wynik wskazujący na niski, przeciętny lub wysoki zakres działania cech, umiejętności, potrzeb opisanych w poszczególnych skalach ogólnych. Analiza powyższego zestawienia wskazuje, że w gronie badanych znajdują się również osoby, które w każdej z sfer ogólnych oznaczyły wynik niski.

Wyk. 18 Sumaryczne zestawienie ilości oznaczeń w poszczególnych zakresach

Analiza Kwestionariusza Nastawień Interpersonalnych, Interpersonalnych i Nastawień wobec Świata prowadzona była w czterech operacyjnych zakresach.

- Pomiar przekonań dotyczących siebie (Ja) – samoocena
- Pomiar przekonań dotyczących relacji z otoczeniem społecznym
- Pomiar przekonań na temat obrazu świata – jego sensowności i przychylności ludziom
- Przekonania na temat własnego życia – poczucie sprawstwa i własnej skuteczności *versus* poczucie wyuczzonej bezradności

Przyjęcie poszczególnych zakresów: niski, przeciętny, wysoki oznacza, w jakim zakresie poszczególne przekonania stanowią istotny konstrukt egzystencjalno-aksjologiczny osoby badanej.

Definiowanie operacyjne

Pomiar przekonań dotyczących siebie (Ja) – samoocena

Służy do pomiaru samooceny rozumianej, jako świadoma postawa wobec „JA”-wynikająca z potrzeby umacniania samooceny. Stanowi poznawcze i emocjonalne ustosunkowanie się osoby do siebie samej w kontekście fizycznym, charakterologicznym i intelektualnym. Należy przyjąć, że samoocena u dzieci buduje się na podstawie poczucia akceptacji ze strony rodziców, co wynika z płynących od rodziców wzmocnień pozytywnych i wyrazów uznania. Należy uznać, że niski wynik samooceny może pozostawać w korelacji z jakością wzmocnień rodzicielskich, nad to wyniki w tym zakresie korelują z zachodzącymi interakcjami z rówieśnikami. Można uznać za Rosenbergiem, że samoocena wyraża przekonanie, że jest się wystarczająco dobrym, wartościowym człowiekiem, co nie oznacza, że jest się lepszym człowiekiem od innych. Niska samoocena oznacza niezadowolenie z siebie, swoiste odrzucenie własnego JA. Ogólnie należy przyjąć, że samoocenę można przedstawić w postaci wymiaru o następujących biegunach: jestem osobą wartościową, dobrą, godną miłości (samoocena pozytywna) lub też: jestem osobą bezwartościową tzn. niekompetentną, złą, niegodną miłości (samoocena negatywna). Dla samooceny pozytywnej charakterystyczne są zatem akceptacja i zadowolenie z siebie, wyrażanie wobec siebie pozytywnych emocji i pozytywnych sądów, brak jest istotnych dominacji indywidualnych porównań społecznych. Z samooceną negatywną wiążą się negatywne emocje i sądy indywidualne, brak akceptacji i zadowolenia z siebie oraz dominacja porównań społecznych.

Pomiar przekonań dotyczących relacji z otoczeniem

Służy do pomiaru przekonań dotyczących funkcjonowania w świecie społecznym i wzajemnych relacji ze społecznym otoczeniem, wynikających z potrzeby kontaktu – nawiązania i utrzymania relacji z innymi. Działające są tu potrzeby o charakterze społecznym: potrzeba bezpieczeństwa, potrzeba afiliacji, potrzeba przywiązania (opiekowania i doznawania opieki), potrzebę wywierania wpływu na innych, potrzebę aprobaty i uznania.

Pomiar przekonań na temat obrazu świata – jego sensowności i przychylności ludziom.

Przekonania dotyczące obrazu świata wynikają z potrzeby uzyskiwania przyjemności i unikania bólu, zaś przyjmują formę sądów, że świat jest źródłem przyjemności i bezpieczeństwa lub też bólu i zagrożenia. Jest to związane z kreacją określonych wzorców, doświadczeń społecznych, stanowi bilans zysków i strat płynących z doświadczeń rodzinnych, edukacyjnych, społecznych. Przekonania te skonceptualizowano, jako nadzieję podstawową. **Nadzieja podstawowa** to przekonanie o dwóch cechach świata: o tym, że świat ma obiektywny porządek i sens oraz o tym, że świat jest w ostateczności ludziom przychylny. Ludzie różnią się siłą tego przekonania, co ma duże znaczenie dla ich funkcjonowania w świecie, zwłaszcza w sytuacji trudnych zdarzeń i poważnych zmian życiowych. Zgodnie z teorią znanego badacza psychologii rozwoju człowieka Erika Eriksona nadzieja jest szczególnym przeświadczeniem jednostki o dwóch ogólnych i powiązanych ze sobą właściwościach świata: że jest on uporządkowany i sensowny oraz że jest generalnie przychylny ludziom. Są to więc przekonania z repertuaru „prywatnej teorii świata” czy też światopoglądu. Nadzieja jest podstawą interpretacji zdarzeń dziejących się w świecie, zwłaszcza zdarzeń przyszłych, gdy jednostka próbuje przewidzieć ich bieg, ocenić go i oszacować swoje w nim szanse. Nadzieja nie ma charakteru czysto poznawczego, gdyż przejawia się nie tylko w sposobie interpretowania i prognozowania biegu zdarzeń, lecz także w towarzyszących uczuciach wobec tych zdarzeń. Zatem niskie wyniki w tym zakresie wskazują na przekonania o niestabilności świata, dominujące będą tu negatywne interpretacje siebie, a co za tym idzie indywidualna alienacja, bądź też stosowanie różnorodnych mechanizmów obronnych.

Pomiar przekonania na temat własnego życia- poczucie sprawstwa i własnej skuteczności lub wyuczonej bezradności

To sądy indywidualne o naturze dwubiegunowej: życie jest sensowne, czyli przewidywalne, kontrolowane, sprawiedliwe lub też nieprzewidywalne, niekontrolowane, niesprawiedliwe.

WNIOSKI OPERACYJNE

Osoby objęte badaniem w przedstawionych wyżej zakresach operacyjnych prezentują różnorodne postawy. Ma to związek z indywidualnym rozwojem społeczno-emocjonalnym. Niska samoocena w pierwszym z omówionych wyżej pomiarów sugeruje słuszność hipotezy mówiącej o niewystarczającej konstrukcji aksjologiczno-emocjonalnej środowiska pochodzenia, istotna jest tu kompensacja braku wzmocnień pozytywnych, określonych i przyjętych wzorców, aktywna jest potrzeba akceptacji, której brak włącza działanie określonych mechanizmów obronnych. Pozostaje to w związku z postawą wobec obowiązku szkolnego, efektywności edukacyjnej. Utrwalają się przekonania, że świat i życie są niesprawiedliwe i nie dają poczucia bezpieczeństwa, nad to powstaje przekonanie o tym, że świat i życie nie są dobre, zaś indywidualna aktywność nie spotka się z akceptacją i wzmocnieniem.

Ilościowe zestawienie wyników w poszczególnych zakresach ogólnych

SAMOOOCENY SZCZEGÓŁOWE-SPECYFICZNE

- Sfera poznawczo-intelektualna
- Sfera fizyczna
- Sfera społeczno-moralna
- Sfera charakterologiczna

Zakres niski	Zakres przeciętny	Zakres wysoki
40	32	27

FUNKCJONOWANIE INTERPERSONALNE „INNI WOBEC MNIE”, „JA WOBEC INNYCH”

- „Inni wobec mnie”

- Wsparcie
- Zagrożenie (BRAK)

- „Ja wobec innych”

- Prospołeczność
- Agresywność(BRAK)

Zakres niski	Zakres przeciętny	Zakres wysoki
26	38	35

OBRAZ ŚWIATA - NADZIEJA PODSTAWOWA

- Sensowność, zorganizowanie świata
- Przychylność świata

Zakres niski	Zakres przeciętny	Zakres wysoki
27	40	32

OBRAZ ŻYCIA: SKUTECZNOŚĆ, SPRAWCZOŚĆ, BARK POCZUCIA BEZRADNOŚCI

- Poczucie skuteczności
- Brak poczucia bezradności

Zakres niski	Zakres przeciętny	Zakres wysoki
42	30	27

Procentowe zestawienie wyników w zakresach ogólnych

SAMOOOCENY SZCZEGÓŁOWE-SPECYFICZNE

- Sfera poznawczo-intelektualna
- Sfera fizyczna
- Sfera społeczno-moralna
- Sfera charakterologiczna

Zakres niski	Zakres przeciętny	Zakres wysoki
40,4%	32,3%	27,2%

FUNKCJONOWANIE INTERPERSONALNE „INNI WOBEC MNIE”, „JA WOBEC INNYCH”

- „Inni wobec mnie”

- Wsparcie
- Zagrożenie (BRAK)

- „Ja wobec innych”

- Prospołeczność
- Agresywność(BRAK)

Zakres niski	Zakres przeciętny	Zakres wysoki
26,2%	38,3%	35,3%

OBRAZ ŚWIATA - NADZIEJA PODSTAWOWA

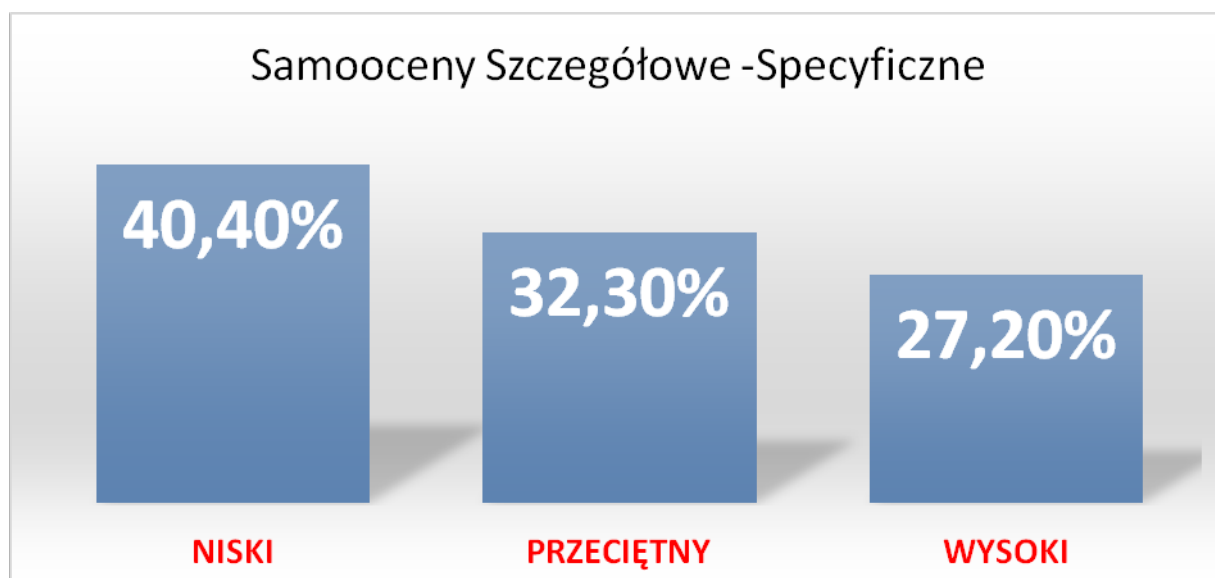
- Sensowność, zorganizowanie świata
- Przychylność świata

Zakres niski	Zakres przeciętny	Zakres wysoki
27,2%	40,4%	32,3%

OBRAZ ŻYCIA: SKUTECZNOŚĆ, SPRAWCZOŚĆ, BARK POCZUCIA BEZRADNOŚCI

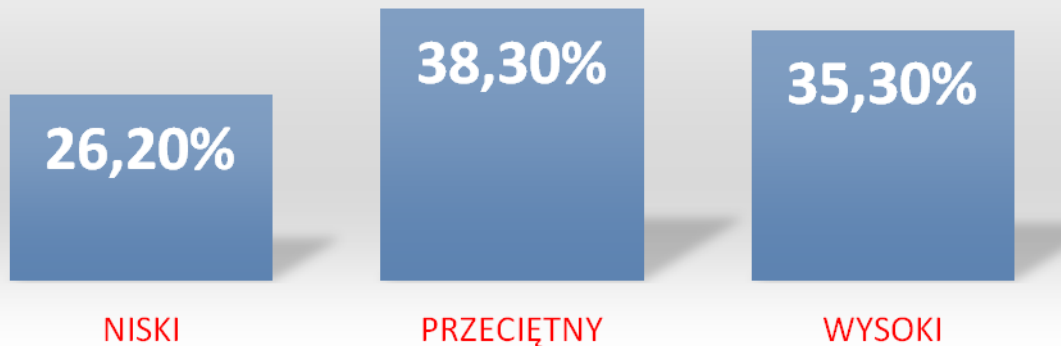
- Poczucie skuteczności
- Brak poczucia bezradności

Zakres niski	Zakres przeciętny	Zakres wysoki
42,4%	30,3%	27,2%

Funkcjonowanie Interpersonalne "Inni wobec mnie", "Ja wobec innych"

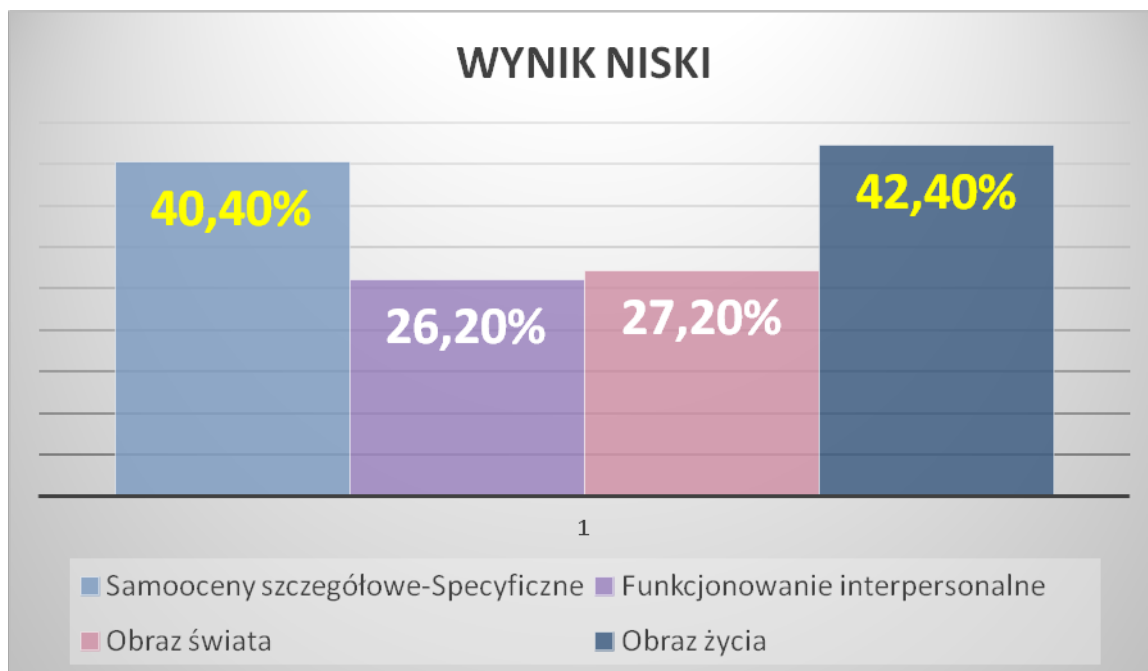
Obraz świata- Nadzieja podstawowa

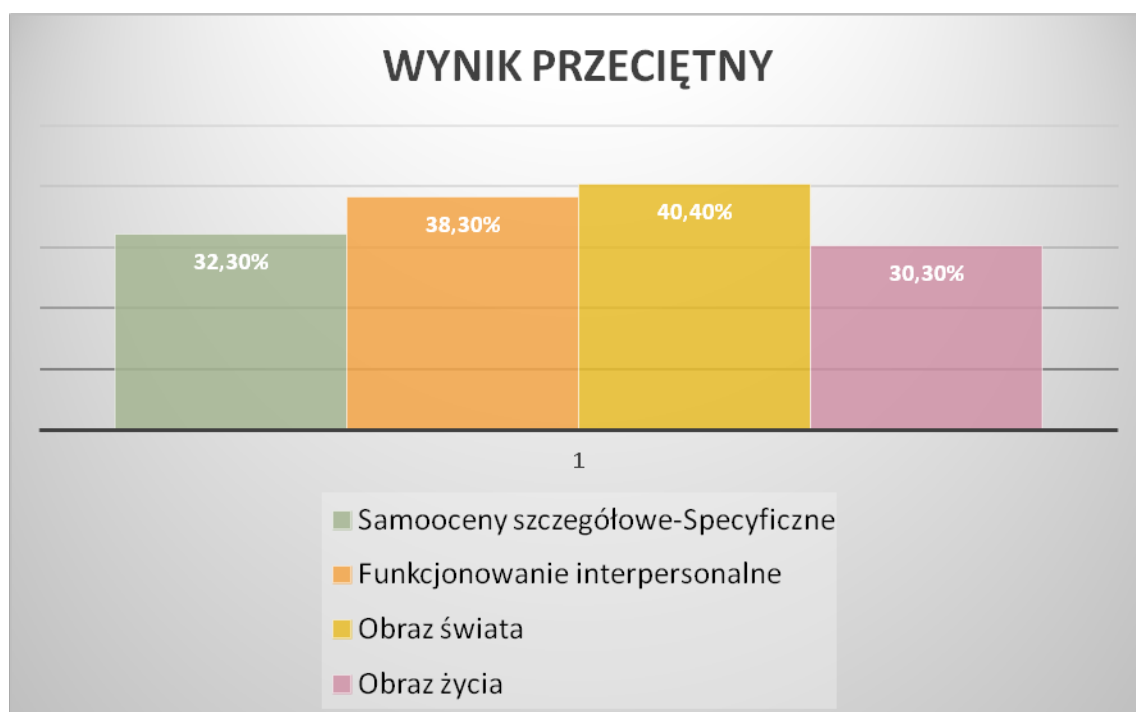
Obraz życia: Skuteczność, brak poczucia bezzradności

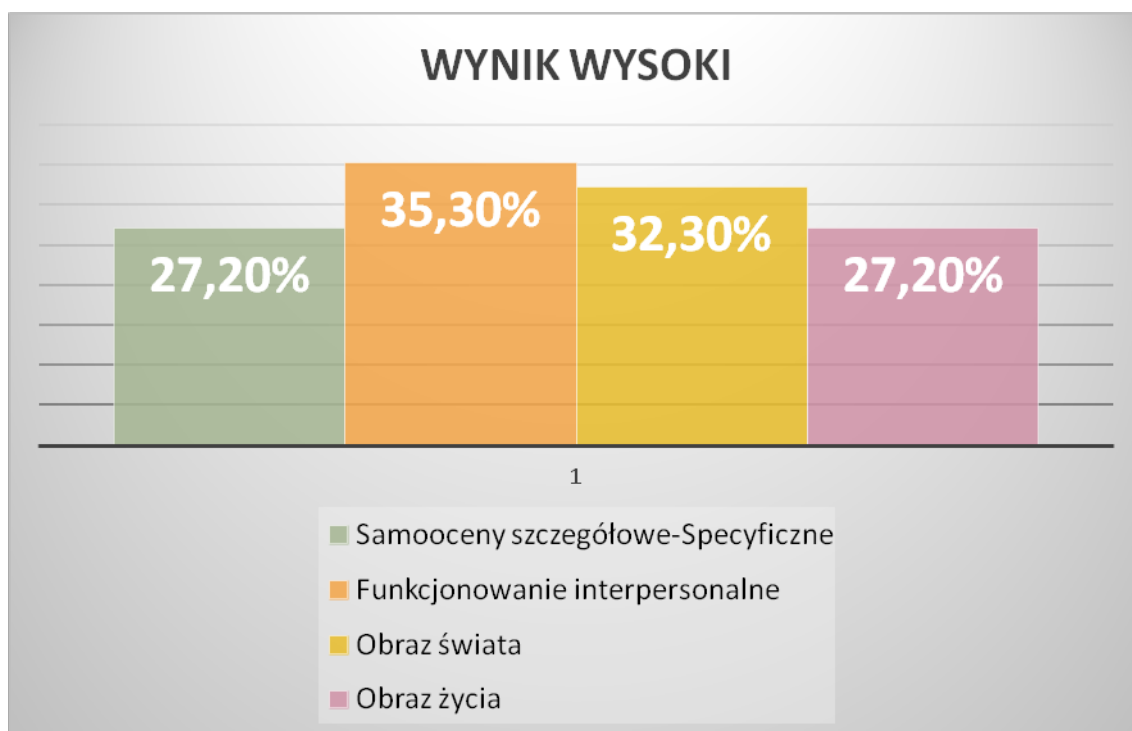
Procentowe zestawienie porównawcze wyników ogólnych w poszczególnych zakresach

Wyk.23

Wyk.24

Wyk.25

Opisowa interpretacja wyników w poszczególnych zakresach

SAMOOCENY SZCZEGÓŁOWE-SPECYFICZNE

WYNIK NISKI

Świadczy o negatywnej samoocenie globalnej, a więc przekonaniu o braku własnej wartości, braku szacunku do siebie i nieakceptacji siebie, co wynika z oceny różnych atrybutów: wyglądu fizycznego, walorów poznawczo-intelektualnych i charakterologicznych. Dla samooceny negatywnej charakterystyczne są: brak akceptacji siebie, niezadowolenie z siebie, a także dominacja porównań społecznych „w górę” (dostosowanie się, dorównania, asymilacji). Dominują przekonania typu: jestem osobą bezwartościową, tzn. niekompetentną, złą, niegodną miłości.

WYNIK PRZECIĘTNY

Świadczy o ambiwalencji w globalnym ocenianiu siebie. Przekonania o własnej wartości, szacunku do siebie i akceptacji siebie, wynikające z różnych atrybutów: wyglądu fizycznego, walorów poznawczo-intelektualnych, moralnych i charakterologicznych są nieustalone, zaś mogą wynikać z różnic w samoocenach częściowych. Dla ustalenia się samooceny ważny jest proces wartościowania, czyli określenia tego, co dla oceny samego siebie jest najważniejsze (zakres potrzeb egzystencjalno-aksjologicznych). Dla samooceny ambiwalentnej charakterystyczna jest sprzeczność oceny różnych własnych cech: akceptacja i zadowolenie z siebie, pozytywne emocje i sądy o sobie, a także brak dominacji porównań społecznych „w górę” (potrzeba dostosowania, dorównania, asymilacji) zależne mogą być od sfery oceny, ale także od sytuacji, w której osoba badana siebie ocenia.

WYNIK WYSOKI

Świadczy o pozytywnej samoocenie globalnej, a więc przekonaniu o własnej wartości, szacunku do siebie i akceptacji własnej osoby, wynikającej z różnych atrybutów: wyglądu fizycznego, walorów poznawczo-intelektualnych, moralnych i charakterologicznych. Charakterystyczne są tu: akceptacja i zadowolenie z siebie, odczucie pozytywnych emocji i wyrażanie o sobie pozytywnych sądów. Dominują sądy: jestem osobą wartościową, kompetentną, dobrą i godną miłości.

FUNKCJONOWANIE INTERPERSONALNE „ Inni wobec mnie „, „Ja wobec innych”

WYNIK NISKI

Świadczy o negatywnym obrazie relacji łączących osobę badaną z jego otoczeniem społecznym (przekonania na ten temat), odzwierciedla i wyznacza niski poziom przystosowania społecznego, czyli brak zaspokajania potrzeb i realizacji celów jednostkowych w warunkach danego środowiska, co wiąże się z brakiem poszanowania, czy przestrzegania norm i wartości obowiązujących w danym środowisku. Zagrożone jest zaspokojenie potrzeb o charakterze społecznym: potrzeby bezpieczeństwa; potrzeby afiliacji; potrzeby przywiązania (opiekowania się i doznawania opieki)

WYNIK PRZECIĘTNY

Świadczy o występowaniu przekonań wyznaczających przeciętnie pozytywny obraz relacji łączących osobę badaną z jego otoczeniem społecznym; odzwierciedla i wyznacza przeciętny poziom przystosowania społecznego, czyli zaspokajania potrzeb i realizacji celów jednostkowych w warunkach środowiska własnego życia. W sposób konfliktowy realizowane są zasady poszanowania, czy przestrzegania norm i wartości obowiązujących w danym środowisku. Osoba badana w niewystarczającym stopniu ma zaspokojone podstawowe potrzeby o charakterze społecznym: potrzebę bezpieczeństwa; potrzebę afiliacji; potrzebę przywiązania (opiekowania się i doznawania opieki).

WYNIK WYSOKI

Świadczy o pozytywnym obrazie relacji łączących osobę badaną z jego otoczeniem społecznym (przekonania na ten temat), odzwierciedla i wyznacza wysoki poziom przystosowania społecznego, czyli zaspokajanie potrzeb i realizację celów jednostkowych w warunkach danego środowiska, z poszanowaniem, czy przestrzeganiem norm i wartości obowiązujących w danym środowisku. Osoba badana ma zaspokojone podstawowe potrzeby o charakterze społecznym: potrzebę bezpieczeństwa; potrzebę afiliacji; potrzebę przywiązania (opiekowania się i doznawania opieki).

OBRAZ ŚWIATA- NADZIEJA PODSTAWOWA

WYNIK NISKI

Świadczy o negatywnym obrazie świata posiadanych przez osobę badaną. Występuje przekonanie, że świat jest bezsensowny, nieracjonalnie zorganizowany i nieprzychylny ludziom. Osoba badana nie ma zaufania do świata. Interpretuje rzeczywistość i zdarzenia dziejące się w świecie oraz prognozuje przyszłe zdarzenia i własne szanse na sukces w kategoriach negatywnych (świat jest niesprawiedliwy, nieracjonalnie urządzone, nieżyczliwy). Osoba badana jest przekonana, że w świecie więcej jest zła niż dobra. Wzmaga to bezsilność jednostki w sytuacjach trudnych.

WYNIK PRZECIĘTNY

Świadczy o ambiwalencji w postrzeganym obrazie świata posiadanym przez osobę badaną. Osoba badana ma ograniczoną wiarę w sensowność zorganizowania i przychylność świata. Ma umiarkowane zaufanie do świata. Interpretacja zdarzeń w świecie jest sytuacyjna, nieustalona. Wpływa to na umiejętność radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych.

WYNIK WYSOKI

Świadczy o pozytywnym obrazie świata posiadanym przez osobę badaną. Występuje przekonanie, że świat jest sensowny, dobrze zorganizowany, przychylny ludziom, co wynika z wiary w jego sens. Osoba badana ma zaufanie do świata. Interpretuje rzeczywistość i zdarzenia dziejące się w świecie oraz prognozuje przyszłe zdarzenia i własne szanse na sukces w kategoriach pozytywnych. Osoba badana wierzy, że w świecie można spotkać więcej dobra niż zła, a także, że świat jest sprawiedliwy. Wpływa to na umiejętność radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych.

OBRAZ ŻYCIA: SKUTECZNOŚĆ, SPRAWCZOŚĆ I BRAK POCZUCIA BEZRADNOŚCI

WYNIK NISKI

Świadczy o negatywnym obrazie własnego życia. Osoba badana nie wierzy, że może kontrolować własne życie i kształtować je wedle własnych preferencji, marzeń i pragnień, nie zależy to bowiem od jego cech dyspozycyjnych związanych z wytrwałością w dążeniu do celu. Osoba badana ma pesymistyczną wizję własnego życia, co skutkuje ponoszeniem porażek i ogranicza umiejętność radzenia sobie w sytuacjach trudnych.

WYNIK PRZECIĘTNY

Świadczy o ambiwalencji w postrzeganym obrazie własnego życia. Nie jest ustalony sposób widzenia siebie, jako osoby skutecznej, co może zależeć od sytuacji, w której dokonywana jest ocena. Osoba badana ma ograniczony poziom wiary i zaufania we własne możliwości kontrolowania i kształtowania własnego życia według osobistych preferencji. Często przyczyny braku skuteczności własnych działań lokuje we własnych dyspozycjach (wewnętrzna atrybucja przyczyn). Wizja własnego życia jest zmienna, zależna od kontekstu sytuacyjnego.

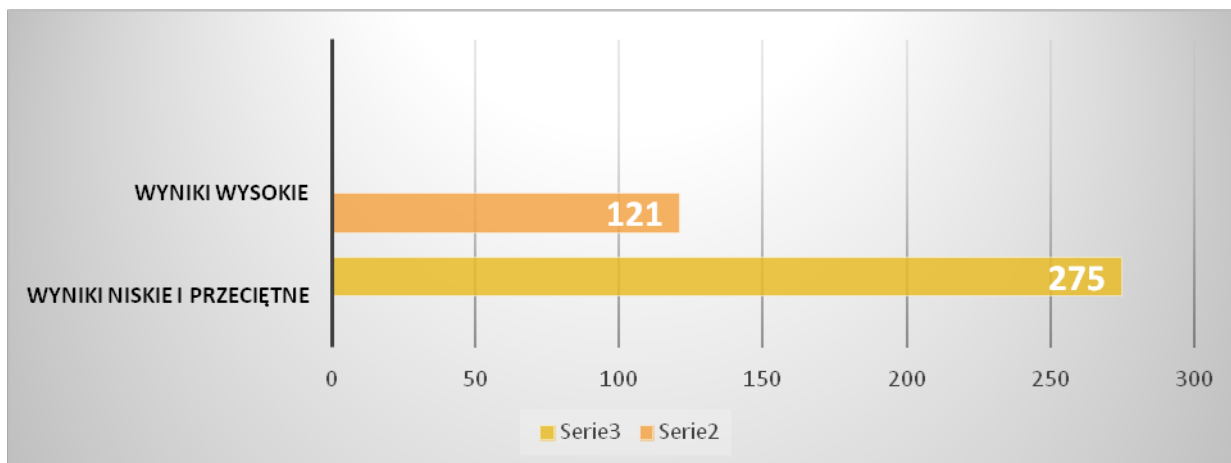
WYNIK WYSOKI

Świadczy o pozytywnym obrazie własnego życia. Osoba badana wierzy, że może kontrolować własne życie, kształtować je wedle własnych preferencji, marzeń, pragnień, zaś zależy to jedynie od indywidualnych cech dyspozycyjnych związanych z wytrwałością w dążeniu do celu. Osoba badana ma optymistyczną wizję własnego życia, co wpływa zarówno na osiąganie sukcesów, jak i zwiększa umiejętność radzenia sobie w sytuacjach trudnych.

ZAKRES PORÓWNAWCZY

WYNIKI BADAŃ NISKI I PRZECIĘTNY W ZESTAWIENIU Z WYNIKAMI WYSOKIMI

WYNIKI NISKIE I PRZECIĘTNE	40,32,26,38,27,40,42,30	275
WYNIKI WYSOKIE	27,35,32,27	121

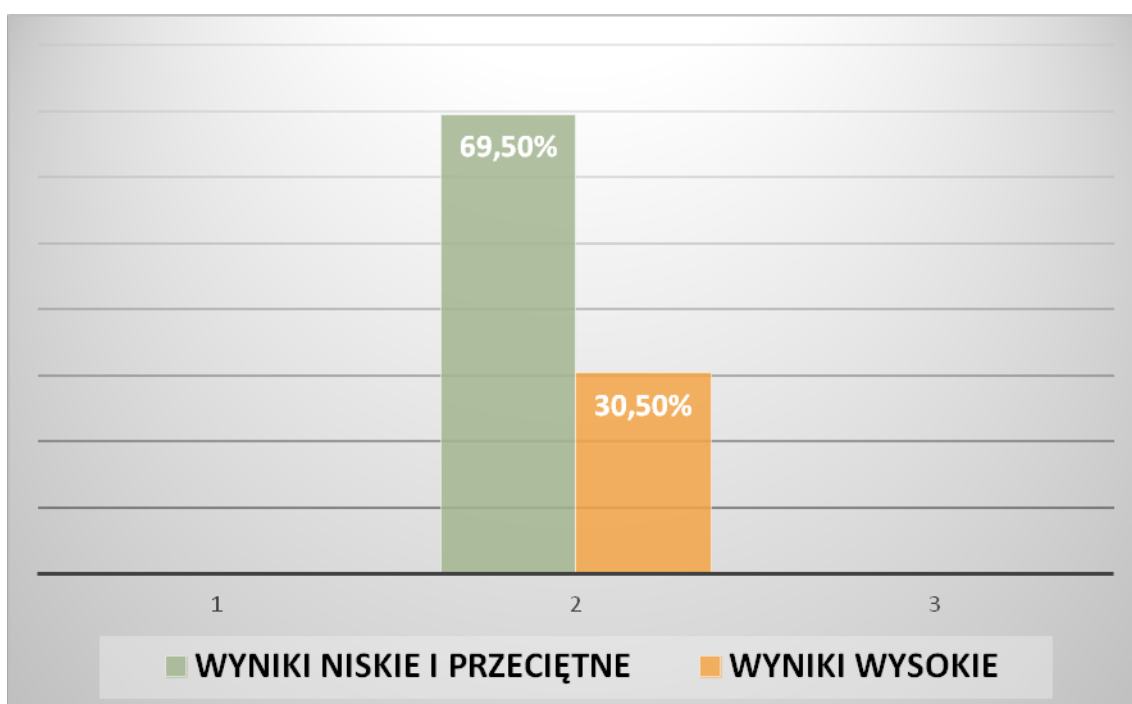

Wyk.26

Osoby badane, które uzyskały wyniki w zakresach: niskim i przeciętnym mogą wykazywać problemy o charakterze:

- Emocjonalne
- Adaptacyjne
- Relacji rówieśniczej
- Akceptacji siebie (samoocena)
- Edukacyjne
- Relacji w rodzinie
- Komunikacji
- Inne nieoznaczone

Zestawienie procentowe, porównawcze wyników niskiego i przeciętnego z wynikiem wysokim uzyskanych przez wszystkie osoby badane we wszystkich sferach poddanych badaniu.

Wyk.27

Analiza Kwestionariusza „Sprawdź, czy jesteś optymistą”- osoby kontynuujące naukę na poziomie edukacji ponadgimnazjalnej 16-19 lat

---

Badanie w tym zakresie zostało oparte o Kwestionariusz „Sprawdź, czy jesteś optymistą”², a jego zadaniem jest oznaczenie, jakiego typu styl wyjaśniania zdarzeń, przekonań jest dominujący u osób uczestniczących w analizie. Zgodnie z teorią psychologii kognitywnej uznaje się, że u podstaw zaburzeń depresyjnych (a przynajmniej w jednej z jej postaci) leżą utrwalone nawyki myślenia. Na tej podstawie grono amerykańskich psychologów pozytywnych opracowało metodę badania stylu wyjaśniania doświadczeń, przekonań, zdarzeń, sytuacji. Dostrzeżono prawidłowość, z której wynika, że każdy człowiek posiada określony styl wyjaśniania doświadczeń, zdarzeń, sytuacji, postaw itp. Może to być wyjaśnianie optymistyczne lub pesymistyczne. Mierząc się z trudnymi doświadczeniami człowiek może przyjmować pesymistyczny sposób wyjaśniania, wtedy interpretacja indywidualnego życia może polegać na nieustannym pesymistycznym odbiorze wszystkiego, co w danym życiu się dzieje, np. „Nie będę się starał, bo nic w życiu nie ma sensu, nie warto się starać” lub też odwrotnie: „ Trudno, tym razem nie powiodło się, ale z pewnością następnym razem będzie dobrze”. Nad to, pesymistyczny sposób wyjaśniania rzutuje na interpretację wszystkiego, co w życiu danego człowieka się dzieje, odnosi się nie tylko do przekonań indywidualnych, przekłada się również na relacje interpersonalne, realizację podstawowych potrzeb. Taka postawa może być przyczyną niskiej samooceny, a co z tym związane wpływać na sposób interpretacji siebie i świata, jak również może oddziaływać na sposób postrzegania siebie (Ja) i świata. Analiza stylu wyjaśniania pokazuje, że posiada on trzy główne wymiary:

- Stałość-trwanie w czasie
- Zasięg – zakres przestrzeni (Ja) - świat itp.
- Personalizację- internalizacja, eksternalizacja

W tym zakresie pesymistyczny pogląd na własne życie może być interpretowany, jako zjawisko nieustającego doświadczania traum lub mikrotraum, powodować, że życie odbierane jest, jako ciągnące się pasmo niepowodzeń. W takim wypadku tworzy się droga powstawania różnego typu nieprawidłowości emocjonalnych: niska samoocena, depresja itp. Postawa stałej, pesymistycznej interpretacji siebie i świata może stać się przyczyną licznych problemów: edukacyjnych, rodzinnych, relacji społecznych. Pesymistyczny lub optymistyczny sposób wyjaśniania może wyznaczać określone pola interpretacji: indywidualne JA, relacje JA- Świat, ludzie, JA-zdarzenia. Interpretacja pesymistyczna lub optymistyczna może również zostać spersonalizowana. Osoby badane uczestniczące w analizie w dostarczonym Kwestionariuszu oznaczały wybrane przez siebie odpowiedzi oznaczone cyframi 0 lub 1, co jest obrazem indywidualnego zakresu wyjaśniania wydarzeń życiowych, relacji z samym sobą (samoocena), relacji interpersonalnych. Analiza prowadzona jest w trzech, wspomnianych wcześniej wymiarach:

Stażość – osoba badana uważa, że niepowodzenia mają charakter stały, tzn. są trwałe i będą osobę badaną spotykać już zawsze. Jest to Pesymistyczny Styl Wyjaśniania. Jeżeli osoba badana uważa, że niepowodzenia są chwilowe i da się je odmienić, to w swoim życiu stosuje Optymistyczny Styl

---

² Autorem narzędzia badawczego jest Martin Seligman

Wyjaśnienia. W Kwestionariuszu ten dział analizy został oznaczony symbolem **SN (Stałe Niepowodzenia)**.

W tym wymiarze stosuje się określone, oznaczone ilością uzyskanych punktów, zakresy interpretacyjne:

- Wielki Optymizm
- Umiarkowany Optymizm
- Przeciętny Optymizm
- Umiarkowany Pesymizm
- Wielki Pesymizm

**ZAKRES PUNKTOWY PRZYJĘTY W CZĘŚCI KWESTIONARIUSZ
STAŁE NIEPOWODZENIA (SN)**

LICZBA PUNKTÓW	OZNACZENIE
0-1	WIELKI OPTYMIZM (WO)
2-3	UMIARKOWANY OPTYMIZM (UO)
4	PRZECIĘTNY OPTYMIZM (PO)
5-6	UMIARKOWANY PESYMIZM (UP)
7-8	WIELKI PESYMIZM (WP)

STAŁE POWODZENIA (SP)

LICZBA PUNKTÓW	OZNACZENIE
7-8	OPTYMIZM (O)
6	PRZECIĘTNY OPTYMIZM (PO)
5	PRZECIĘTNY PESYMIZM (PP)
3-4	UMIARKOWANY PESYMIZM (UP)
1-2	WIELKI PESYMIZM (WP)

Osoby, które w tym wymiarze uzyskały małą liczbę punktów, zwykle łatwiej radzą sobie z niepowodzeniami. Znajdują motywację do działania. Szukają rozwiązań.

Osoby, które w tym zakresie uzyskały wysoką liczbę punktów często mają poczucie bezradności, nie umieją odnaleźć motywacji do działania. Optymiści w tym obszarze to osoby, które pomyślne wydarzenia interpretują, jako efekt swoich własnych, stałych cech sygnaturowych lub uzdolnień. Pesymiści wyjaśniają je czymś przypadkowym, chwilowym lub „wypracowanym”, nie zaś indywidualną koniecznością (relacja konieczność-przypadek).

ZASIĘG NIEPOWODZENIA (ZN)

LICZBA PUNKTÓW	OZNACZENIE
0-1	WIELKI OPTYMIZM (WO)
2-3	UMIARKOWANY OPTYMIZM (UO)
4	PRZECIĘTNY PESYMIZM (PP)
5-6	UMIARKOWANY PESYMIZM (UP)
6-7	WIELKI PESYMIZM (WP)

ZASIĘG POWODZENIA (ZP)

LICZBA PUNKTÓW	OZNACZENIE
7-8	WIELKI OPTYMIZM (WO)
6	UMIARKOWANY OPTYMIZM (UO)
4-5	PRZECIĘTNY PESYMIZM (PP)
3	UMIARKOWANY PESYMIZM (UP)
0-2	WIELKI PESYMIZM (WP)

ZASIĘG NIEPOWODZEŃ I STAŁE NIEPOWODZENIA (ZN+ SN)

LICZBA PUNKTÓW	OZNACZENIE
0-2	PEŁEN NADZIEI
3-6	PPRZYSZŁOŚĆ=UMIARKOWANA NADZIEJA
7-8	PEWIEN ZASÓB NADZIEI
9-11	BRAK NADZIEI
12-16	ROZPACZLIWY BRAK NADZIEI

Ważnym elementem tej części Kwestionariusza jest określenie zakresu nadziei podstawowej. Osoby, które w zakresie oznaczonym, jako ZASIĘG uzyskały wynik na poziomie pesymizmu uznają, że również ich indywidualne poczucie działania nadziei podstawowej nie pozwala na optymistyczny sposób interpretacji zdarzeń, co z kolei prowadzić może do wzmocnień negatywnych i utrwalania poczucia niezadowolenia. Wysoki zakres nadziei podstawowej kształtuje w człowieku oczekiwanie i wiarę, że w świecie generalnie więcej jest dobra niż zła, wiąże się także z poczuciem sprawiedliwości. Siła nadziei podstawowej przejawia się w umiejętnym radzeniu sobie w sytuacjach kryzysowych. Oznacza to, że jednostka o wysokim zakresie nadziei podstawowej (tu niski zakres punktowy) ma większą gotowość do sprostania trudnej sytuacji niż osoba o niskim zakresie nadziei podstawowej. Suma zakresów ZN i SN stanowi poziom poczucia nadziei charakterystyczny dla osoby objętej badaniem. Osoby o niskim poczuciu nadziei (wysoki zakres punktowy 9-16) tłumaczą swoje kłopoty działaniem przyczyn trwałych i o uniwersalnym zasięgu. W obliczu niepowodzeń skłonni są do długotrwałych załamań. W tym zakresie również efektem procesu negatywnego jest często stosowanie mechanizmu obronnego, którym jest lub może być wyuczona bezradność. Bezradność w języku potocznym rozumiana jest, jako nieumiejętność dostosowania się do zmieniających się warunków zewnętrznych (szczególnie, gdy chodzi o warunki trudne), jest zjawiskiem zarówno społecznym (warunkowanym środowiskowo), jak i jednostkowym (warunkowanym osobowościowo). W przyjętym na potrzeby badania ujęciu wyuczona bezradność jest zjawiskiem jednostkowym, powiązany z osobowością, zaś w ujęciu poznawczym oznacza przekonania o możliwości działania w różnych sytuacjach zadaniowych i trudnych – przeświadczenie o niezdolności do kontrolowania zdarzeń, powodujące uczenie się przez jednostkę oczekiwań, które mają określone konsekwencje dla jej przyszłych zachowań. Klasyczny model wyuczony bezradności wskazuje, że przebywanie w sytuacji niekontrolowanej, tzw. trening bezradności(gdy żadne zachowanie jednostki nie wpływa na zmianę prawdopodobieństwa zachodzących zdarzeń), powoduje uczenie się braku związku pomiędzy działaniami a pożądanymi wynikami. Proces uczenia się polega tu na przyswojeniu sobie sądu, przekonania, że dla każdej potencjalnie możliwej reakcji brak jest zależności między jej wykonywaniem a uzyskiwaniem przez jednostkę wyników.

Konsekwencją tego jest przekonanie, że w przyszłości także nie będzie występowała zależność między własnym zachowaniem a jego wynikami, zaś przeniesienie tego oczekiwania na nowe sytuacje wyznacza deficyty bezradności. Brak efektywności działań powoduje obniżenie motywacji do generowania nowych działań mogących doprowadzić do osiągnięcia pożądaných efektów. Następuje też generalizacja w czasie – jednostka uczy się, że w przyszłości jego działania nie będą efektywne, czyli uczy się braku związku między działaniem a osiąganym wynikiem. Prowadzi to do pojawienia się wyuczzonej bezradności związanej z deficytami:

- **Poznawczymi**- oczekiwanie nieefektywności działań w nowych sytuacjach zadaniowych, prowadzące do trudności w rozpoznawaniu związku między zachowaniem a trafnym rozwiązaniem zadania, nawet jeśli zostanie ono wygenerowane.
- **Motywacyjnymi** – obniżenie lub utrata motywacji do podejmowania dowolnych reakcji, spowolnienie wszystkich wykonywanych aktywności, rezygnacja z kontroli zdarzeń.
- **Emocjonalnymi** – następstwo osłabienia aktywności, przejawiające się w poczuciu zagrożenia, lęku, bezsilności, apatii, braku nadziei, prowadzące do stanów depresyjnych (stanowisko takie zawarte jest w opracowaniu: D. Rosenhan, M.E.P Seligman, Psychopatologia, t.1, Warszawa PTP, 1994; a także: G. Sędek, Wyuczona bezradność, [w]: X. Gliszczyńska[red.], Człowiek, jako podmiot życia społecznego, Wrocław, Ossolineum, 1983).

PERSONALIZACJA NIEPOWODZEŃ (PN)

LICZBA PUNKTÓW	OZNACZENIE
0-1	WYSOKA SAMOOCENA (WS)
2-3	UMIARKOWANIE WYSOKA SAMOOCENA (UWS)
4	PRZECIĘTNA SAMOOCENA(PS)
5-6	UMIARKOWANIE NISKA SAMOOCENA (UNS)
7-8	BARDZO NISKA SAMOOCENA (BNS)

PERSONALIZACJA POWODZENIA (PP)

LICZBA PUNKTÓW	OZNACZENIE
7-9	WIELKI OPTYMIZM(WO)
6	UMIARKOWANY OPTYMIZM(UO)
4-5	PRZECIĘTNY OPTYMIZM(PO)
3	UMIARKOWANY PESYMIZM (UP)
0-2	WIELKI PESYMIZM(WP)

Należy uznać, że zakres PERSONALIZACJA wiąże się z przekonaniem o własnej skuteczności, jest także wskazaniem poznawczym kreującym przekonanie o jednostkowej samoocenie. Przekonanie o skuteczności podejmowanych działań jest subiektywnym przeświadczeniem o umiejętności działania w określonej sytuacji, poradzenia sobie z zadaniami, co nie pokrywa się z poczuciem kompetencji, gdyż zależnie od faktycznych kompetencji w danej dziedzinie można posiadać różny poziom przekonania o własnej skuteczności. Zakres pesymizmu w tym obszarze wskazuje na niemożność podejmowania określonych działań, kreacji rzeczywistych możliwości zgodnych z kompetencjami. Przekonanie o własnej skuteczności traktowane jest, jako jedna ze zdolności

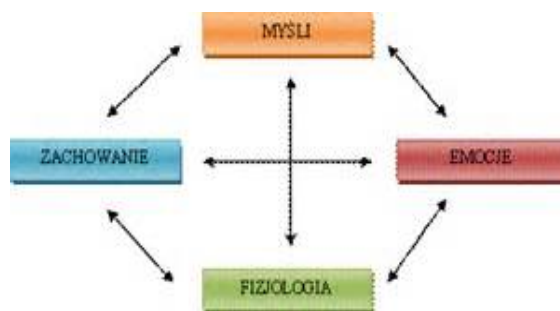
samoregulacyjnych, jako proces poznawczy pośredniczący w podejmowaniu działania, wyznacznik podejmowanych decyzji, wyborów i działań zgodnie ze schematem hermeneutyki emocji:

Wysokie poczucie własnej skuteczności (w obszarze PP zakres punktowy 6-9; w obszarze PN zakres punktowy 0-3) wiąże się z oczekiwaniem osiągnięcia zadowalającego wyniku poprzez dobre działanie; podejmowanie zadań o wysokim poziomie trudności; stawianiem sobie wysokich celów; wkładaniem dużego wysiłku w podjęte działania; podtrzymywaniem działań pomimo dostrzeżonych przeszkód. Osoby takie bardziej skupiają się na możliwościach działania niż na przeszkodach; oceniają istniejące przeszkody, jako mniej groźne, często, jako inspiracje do poszerzania indywidualnych kompetencji. Wpływa to na ekwiwalencję emocjonalną – większy spokój w podchodzeniu do zadań trudnych, mniejszy lęk w sytuacjach trudnych.

Niskie poczucie skuteczności wiąże się z wykluczaniem całych klas możliwości działania. Osoby o niskim poczuciu własnej skuteczności (w obszarze PP zakres punktowy 0-3; w obszarze PN zakres punktowy 5-8) przeceniają istniejące przeszkody i trudności podejmowanych zadań, co wzmaga lęk, podwyższa poziom stresu i zawęża wizję tego, jak można rozwiązać problem. Nieprawidłowości, na zasadzie objawowej demonstrują się w obszarach:

- Myśli
- Uczucia/Uczucia
- Fizjologia- Somatyzacje
- Działania/Zachowania

Poznawczo-behawioralne „błędne koło”

Istotne dla całości badania Kwestionariuszem „ Sprawdź, czy jesteś optymistą” jest ustalenie tzw. bilansu afektywnego – różnica zakresu P i N.

BILANS AFEKTYWNY (P-N)

Bilans afektywny jest proporcją odczuwanych przez nas emocji pozytywnych i negatywnych

LICZBA PUNKTÓW	OZNACZENIE
Ponad 8	MAKSYMALNY OPTYMIZM(MO)
6	UMIARKOWANY OPTYMIZM(UO)
3-5	PRZECIĘTNY OPTYMIZM(PO)
1-2	UMIARKOWANY PESYMIZM (UP)
o lub wynik ujemny	WIELKI PESYMIZM(WP)

Poniższa tabela przedstawia zestawienie wyników uzyskanych w poszczególnych zakresach

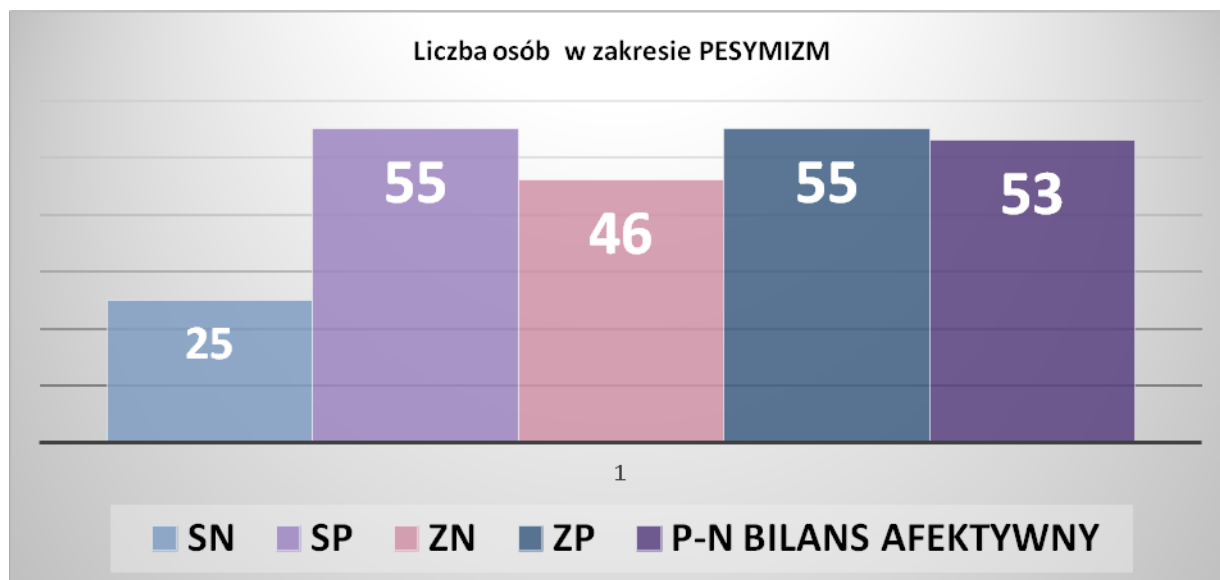
SPRAWDŹ CZY JESTEŚ OPTYMISTĄ-WYNIKI

Lp.	SN	SP	ZN	ZP	ZN + SN	PN	PP	Ogółem N	Ogółem P	P - N
1	4PO	7O	3UO	6UO	7	5UNS	4PO	120M	17	5PO
2	4PO	4UP	6UP	3UP	10	2UWS	4PO	120M	11	-1WP
3	1WO	5PP	3UO	3UP	4	4PS	2WP	8UO	10	2UP
4	4PO	3UP	2UO	6UO	6	3UWS	5PO	90M	14	5PO
5	4PO	5PP	4PP	4PP	8	4PS	3UP	120M	12	0WP
6	3UO	3UP	3UO	5PP	6	2UWS	4PO	80M	12	4PO
7	3UO	4UP	3UO	4PP	6	3UWS	2WP	90M	10	1UP
8	5UP	7O	5UP	5PP	10	8BNS	5PO	180M	17	-1WP
9	5UP	5PP	4PP	6UO	9	5UNS	5PO	140M	16	2UP
10	3UO	8O	3UO	6UO	6	6UNS	3UP	120M	17	5PO
11	2UO	2WP	4PP	3UP	6	6UNS	1WP	120M	6	-6WP
12	6UP	7O	4PP	5PP	10	3UWS	6UO	130M	18	5PO
13	4PO	7O	4PP	3UP	8	2UWS	3UP	100M	13	3PO
14	1WO	4UP	4PP	1WP	5	1WS	2WP	6UO	7	1UP
15	3UO	4UP	5UP	6UO	8	6UNS	2WP	140M	12	-2WP
16	2UO	6PO	3UO	7WO	5	4PS	3UP	90M	16	7UO
17	3UO	5PP	3UO	6UO	6	4PS	5PO	100M	16	6UO
18	4PO	5PP	4PP	5PP	8	3UWS	4PO	110M	14	3PO
19	6UP	7O	6UP	7WO	12	7BNS	5PO	190M	19	0WP
20	6UP	6PO	4PP	6UO	10	7BNS	3UP	170M	15	-2WP
21	6UP	5PO	3UO	4PP	9	4PS	4PO	130M	13	0WP
22	5UP	5PO	3UO	6UO	8	3UWS	2WP	110M	13	2UP
23	5UP	7O	3UO	7WO	8	3UWS	6UO	110M	20	9MO
24	4PO	6PO	2UO	6UO	6	3UWS	5PO	90M	17	8MO
25	1UO	5PP	3UO	7WO	4	4PS	5PO	8UO	17	9MO
26	1UO	5PP	3UO	3UP	4	5UNS	5PO	90M	13	4PO
27	3UO	5PP	4PP	6UO	7	2UWS	3UP	90M	14	5PO
28	5UP	4UP	3UO	3UP	8	6UNS	5PO	140M	12	-2WP
29	4PO	2WP	6WP	6UO	10	1WS	5PO	110M	13	2UP
30	5UP	4UP	3UO	6UO	8	4PS	7WO	120M	17	5PO
31	4PO	4UP	4PP	5PP	8	7BNS	6UO	150M	15	0WP
32	3UO	6PO	5UP	3UP	8	4PS	5PO	120M	14	2UP
33	7WP	6PO	6UP	6UO	13	6UNS	5PO	190M	17	-2WP
34	4PO	3UP	5UP	2WP	9	2UWS	3UP	110M	8	-3WP
35	4PO	3UP	4PP	6UO	8	6UNS	1WP	140M	10	-4WP
36	3UO	2WP	4PP	5PP	7	3UWS	4PO	100M	11	1UP
37	3UO	5PP	4PP	4PP	7	1WS	4PO	8UO	13	5PO
38	5UP	3UP	3UO	5PP	8	6UNS	3UP	140M	11	-3WP
39	4UO	4UP	5UP	4PP	9	4PS	2WP	130M	10	-3WP
40	2UO	5PP	3UO	5PP	5	6UNS	4PO	110M	14	3PO
41	3UO	1WP	3UO	3UP	6	5UNS	1WP	110M	5	-6WP

42	4PO	6PO	4PP	4PP	8	4PS	3UP	12OM	13	1UP
43	4PO	4UP	4PP	2WP	8	3UWS	4PO	11OM	10	-1WP
44	6UP	5PP	2UO	5PP	8	3UWS	4PO	11OM	14	3PO
45	4PO	6PP	3UO	5PP	7	5UNS	2WP	12OM	13	1UP
46	3UO	5PP	3UO	4PP	6	3UWS	4PO	9OM	13	4PO
47	2UO	7O	2UO	7WO	4	1WS	7WO	5PO	21	16MO
48	1WO	4UP	3UO	3UP	4	5UNS	4PO	9OM	11	2UP
49	5UP	4UP	5UP	4PP	10	5UNS	7WO	15OM	15	0WP
50	5UP	6PO	5UP	5PP	10	5UNS	4PO	15OM	15	0WP
51	4PO	6PO	2UO	5PP	6	2UWS	3UP	8UO	14	6UO
52	6UP	4UP	5UP	4PP	11	4PS	2WP	15OM	10	-5WP
53	5UP	3UP	5UP	5PP	10	3UWS	5PO	13OM	13	0WP
54	4PO	6PO	4PP	5PP	8	3UWS	4PO	11OM	15	4PO
55	1WO	3UP	4PP	5PP	5	3UWS	6UO	11OM	11	0WP
56	3UO	6PO	3UO	6UO	6	3UWS	2WP	9OM	14	5PO
57	5UP	4UP	3UO	5PP	8	3UWS	3UP	11OM	12	1UP
58	2UO	6PO	3UO	3UP	5	4PS	4PO	9OM	13	4PO
59	7WP	5PP	5UP	5PP	12	9BNS	5PO	21OM	15	-6WP
60	3UO	3UP	5UP	5PP	8	5UNS	5PO	13OM	13	0WP
61	2UO	4UP	2UO	7WO	4	6UNS	2WP	10OM	13	3PO
62	3UO	5PP	3UO	4PP	6	3UWS	7WO	9OM	16	5PO
63	5UP	6PO	0WO	7WO	5	3UWS	6UO	8UO	19	11MO
64	7WP	8O	2UO	7WO	9	5UNS	4PO	14OM	19	5PO
65	4PO	5PP	4PP	6UO	8	7BNS	5PO	15OM	16	1UP
66	6UP	6PO	6UP	4PP	12	5UNS	4PO	17OM	14	-3WP
67	5UP	5PP	2UO	5PP	7	4PS	3UP	11OM	13	2UP
68	2UO	6PO	6UP	7WO	8	7BNS	3UP	15OM	16	1UP
69	3UO	4UP	4PP	3UP	7	4PS	3UP	11OM	10	-1WP
70	4PO	4UP	6UP	6UO	10	4PS	4PO	14OM	14	0WP
71	3UO	4UP	1WO	5PP	4	4PS	1WP	8UO	10	2UP
72	4PO	7O	6UP	6UO	10	5UNS	3UP	15OM	16	1UP
73	4PO	5PP	3UO	5PP	7	3UWS	2WP	10OM	12	2UP
74	2PO	5PP	2UO	3UP	4	5UNS	5PO	9OM	13	4PO
75	7WP	8O	5UP	8WO	12	3UWS	6UO	15OM	22	7UO
76	2PO	2WP	2UO	3UP	4	6UNS	3UP	10OM	8	-2WP
77	3PO	8O	4PP	6UO	7	4PS	5PO	11OM	19	8UO
78	7WO	4UP	5UP	5PP	12	5UNS	3UP	17OM	12	-5WP
79	6UP	4UP	4PP	5PP	10	4PS	1WP	14OM	10	-4WP
80	3UO	6PO	2UO	4PP	5	6UNS	3UP	11OM	13	2UP
81	2UO	5PP	4PP	6UO	6	5UNS	4PO	11OM	15	4PO
82	4PO	4UP	4PP	6UO	8	4PS	5PO	12OM	15	3PO
83	3UO	4UP	5UP	4PP	8	4PS	3UP	12OM	11	-1WP
84	2UO	6PO	5UP	4PP	7	5UNS	3UP	12OM	13	1UP
85	2UO	5PP	2UO	3UP	4	4PS	2WP	8UO	10	2UP
86	3UO	6PO	2UO	5PP	5	8BNS	5PO	13OM	16	3PO

Zestawienie ilościowe (liczba osób) zakresów pesymizmu w obszarach objętych badaniem

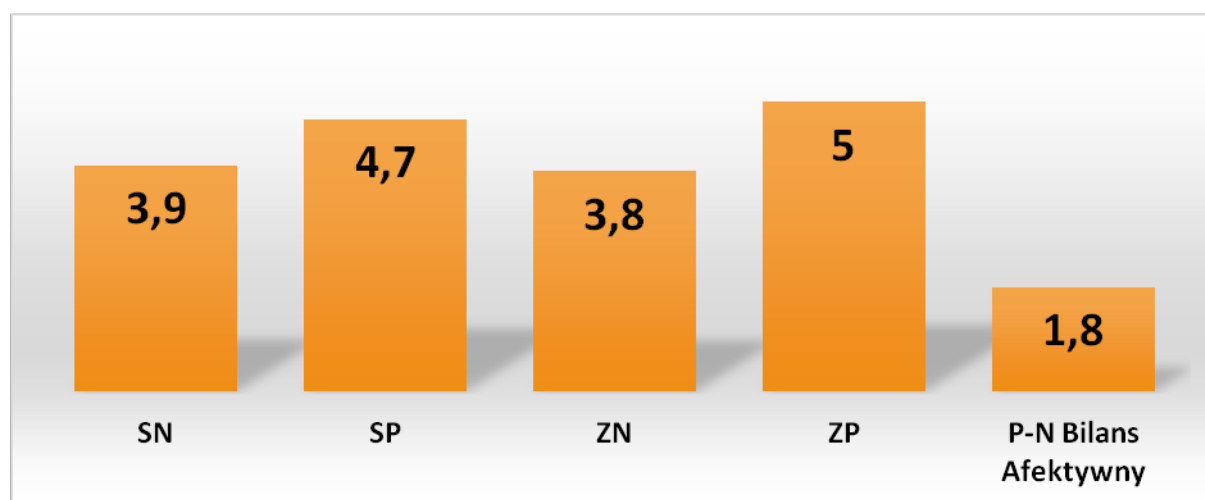
SN	SP	ZN	ZP	P-N Bilans afektywny
25	55	46	55	53

Wyk.28

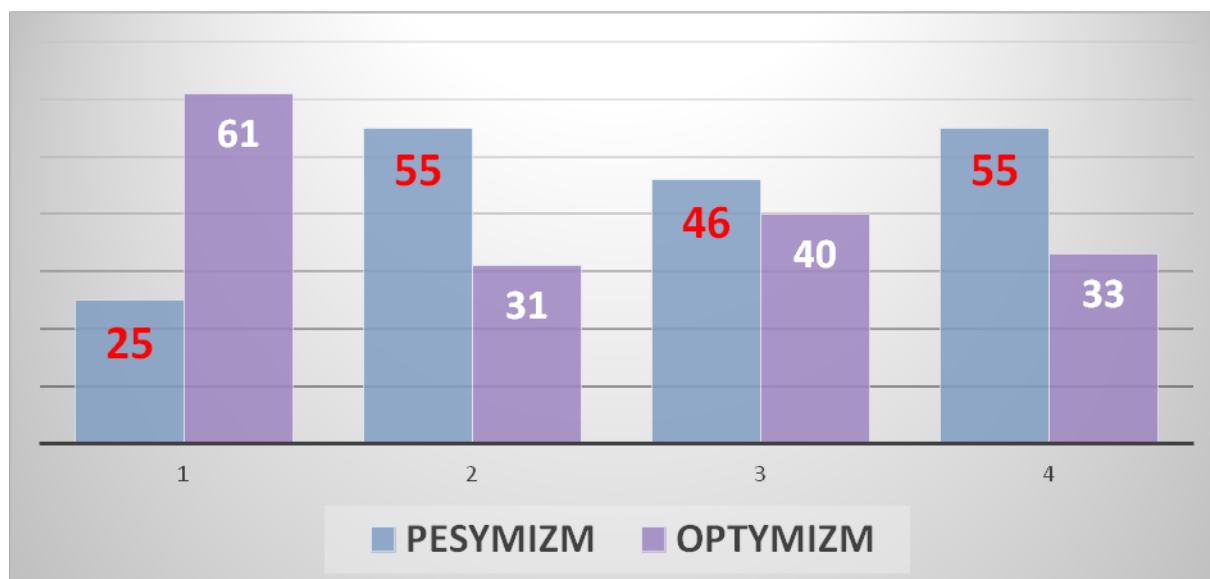
Uśrednione wyniki punktowe w oznaczonych zakresach

Stać niepewności (SN)	Stać powodzenia (SP)	Zasięg niepewności (ZN)	Zasięg powodzenia (ZP)	Bilans afektywny (P-N)
3,9/4 Przeciętny Optymizm	4,7/5 Przeciętny Pesymizm	3,8/4 Przeciętny Pesymizm	5,0 Przeciętny Pesymizm	1,8/2 Umiarkowany Pesymizm

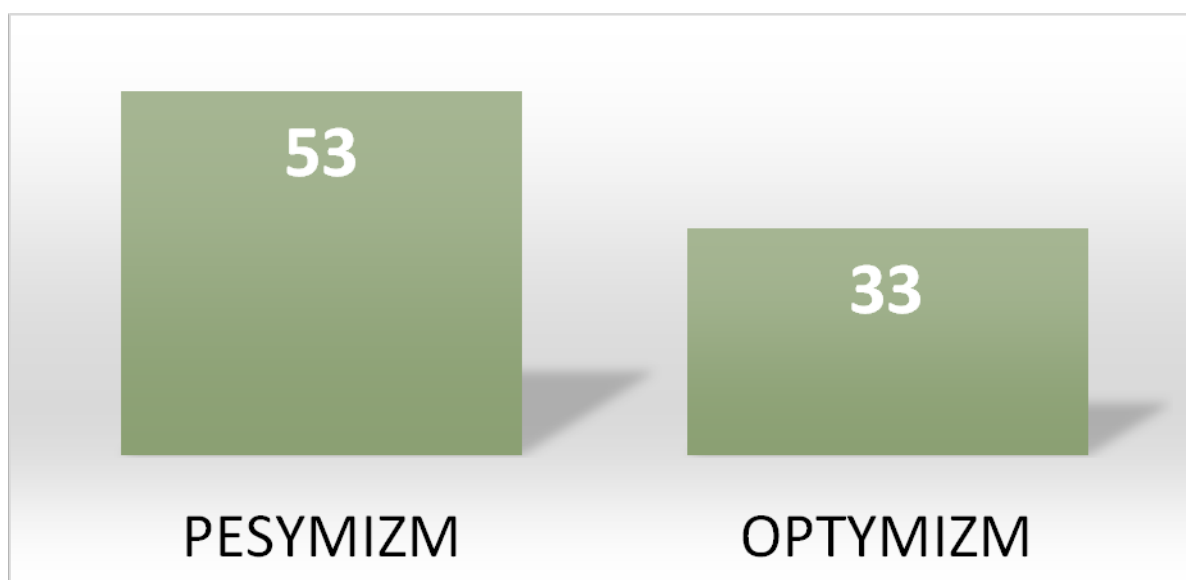
Wyk.29

Ilościowe zestawienie porównawcze-
PESYMIZM – OPTYMIZM
(liczba osób)

Wyk.30

Ilościowe zestawienie porównawcze – BILANS AFEKTYWNY
(Liczba osób)

Wyk.31

Zestawienie procentowe zakresów pesymizmu w obszarach objętych badaniem

SN	SP	ZN	ZP	P-N Bilans afektywny
29%	63,9%	53,4%	63,9%	61,6%

Przekonania- pesymizm	Przekonania - optymizm
61,6%	38,4%

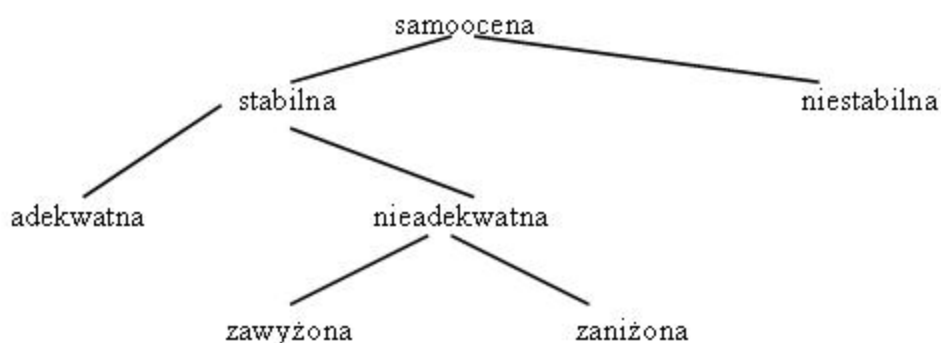

Wyk.32

Analiza Kwestionariusza Samooceny – osoby pozostające w edukacji ponadgimnazjalnej 16-19 lat

W koncepcji narzędzia badawczego przyjęto definicję samooceny, jako świadomej postawy wobec (JA) i emocji związanych z obiektem, jakim jest własne (JA), powiązanych z poznawczymi sędziami na swój temat (konstrukt subiektywny oparty na percepcji i ocenie siebie), zgodnie ze schematem:

W tym zakresie przyjęto zakresy poznawcze:

- Samoocena zawyżona
- Samoocena adekwatna
- Samoocena zaniżona

Przyjęty proces epistemologiczny odnosi się do osobowości w tzw. normie, nie dotyczy zaś osób o zaburzonej osobowości. Przyjęto, że wszystkie osoby biorące udział w badaniu nie wykazują cech osobowości zaburzonej. Na potrzeby badania ustalono także strukturę punktową:

SAMOOCENA ZAWYŻONA	SAMOOCENA ADEKWATNA	SAMOOCENA ZANIŻONA
0-25 punktów	26-45 punktów	46-128 punktów

Badanie w tym zakresie pozostaje w korelacji z badaniem Kwestionariuszem „Sprawdź, czy jesteś optymistą” i stanowi jego metodologiczne uzupełnienie. W badaniu przyjęto zasadę indywidualnego paradygmatu aksjologicznego – założenie pomiaru ogólnego poziomu samooceny (tu: przekonania o własnej wartości) stanowiącej względnie stałą właściwość jednostki. Samoocena jest tu globalnym oszacowaniem własnej wartości, ma charakter postawy, jaką przyjmuje jednostka wobec własnego „JA”: postawy negatywnej – przy niskiej samoocenie, postawie pozytywnej – przy samoocenie adekwatnej. Przyjmuje się, że samoocena zawyżona i zaniżona są stanowiskami skrajnymi.

ZAKRESY INDYWIDUALNEJ SAMOINTERPRETACJI REALIZOWANEJ W OPARCIU O PROCES PSYCHODYNAMICZNY

Proces samointerpretacji związany jest z doświadczaniem konfliktów wewnętrznych, które związane mogą być z różnymi sferami funkcjonowania człowieka. Stąd w badaniu przyjęto paradygmat interpretacyjny obejmujący:

- Samoocena w sferze poznawczo-intelektualnej

- Samoocena w sferze fizycznej
- Samoocena w sferze społeczno-moralnej
- Samoocena w sferze charakterologicznej

Konstrukcja Kwestionariusza obejmuje wszystkie z podanych wyżej sfer. Uczestnicy badania oznaczają – wybierając odpowiedni punkt - zakres występowania problemu zawartego w kolejnych punktach kwestionariusza. Zakres punktowy – oznaczany od 0-4, gdzie 0 oznacza, że osoba badana nie stwierdza występowania problemu, przekonania, potrzeby, 4 oznacza znaczne natężenie problemu, przekonania, potrzeby.

INTERPRETACJA JAKOŚCIOWA (OPISOWA)

Osoba z samooceną adekwatną

- Wierzy w siebie i swoje możliwości
- Zna swoje możliwości i ograniczenia
- Potrafi dostosować aspiracje do możliwości
- Potrafi przyjmować krytyczne uwagi na swój temat, w tym komplementy i pochwały
- Jest gotowy do poszerzania własnych kompetencji
- W kontaktach z innymi wykazuje się otwartością i zrozumieniem, nie odczuwa potrzeby stosowania żadnych mechanizmów obronnych w reakcji własnego JA
- W sytuacjach trudnych, stresowych przyjmuje postawę zadaniową, koncentruje się na problemie i szuka sposobów jego rozwiązania

Osoba z samooceną zaniżoną

- Nie wierzy w siebie i swoje możliwości
- Ma trudności z rozpoznaniem i nazwaniem swoich mocnych stron i potrzeb
- Ma przekonanie, że jego możliwości są niskie, często jest ono wzmacnianie przez środowisko
- Brak wiary w siebie może sprawiać, że osoba o zaniżonej samoocenie nie będzie angażowała się w różne aktywności
- Często, jako kompensacja wykorzystywane są mechanizmy obronne
- Aktywność twórcza i otwartość na zdobywanie nowych kompetencji jest zahamowana przez lęk i obawę przed niepowodzeniem
- Spore wyczulenie na krytykę, skłonność do koncentrowania się na porażkach; pesymistyczny styl wyjaśniania zdarzeń i sytuacji
- Często alienacja środowiskowa; Somatyzacje

Osoba z samooceną zawyżoną

- Ma skłonność do podejmowania zadań, którym nie jest w stanie sprostać, dominuje działanie emocjonalne bez racjonalnej analizy
- Za porażki i niepowodzenia obwinia czynniki zewnętrzne, inne osoby; stosowanie mechanizmów obronnych
- Uczucie frustracji, niezadowolenia w sytuacji, kiedy zadanie przerasta możliwości realizacji
- Roszczeniowa postawa wobec sukcesu

ARKUSZ ZBIOROWY BADANIA SAMOOCENY
GRUPA WIEKOWA – OSOBY W EDUKACJI PONADGIMNAZJALNEJ 16-19LAT

GRUPA BADAWCZA A	GRUPA BADAWCZ B	GRUPA BADAWCZA C
58	74	40
32	44	66
36	64	44
37	96	62
47	70	73
49	31	35
53	53	89
61	50	77
55	45	55
54	68	56
62	62	72
57	71	74
57	64	61
26	80	46
20	72	67
69	24	29
95	81	41
48	35	41
52	51	
36	40	
32	58	
30	66	
49	64	
51	96	
14	54	
21	79	
45	60	
	42	
	77	
	62	
	58	
	36	
	60	
	79	
	64	
	36	
	32	
	58	
	46	
	30	
	36	
	31	

ZESTAWIENIA ILOŚCIOWE – LICZBA OSÓB BIORĄCYCH UDZIAŁ W BADANIU

GRUPA A	GRUPA B	GRUPA C
27	42	18

ILOŚCIOWE ZESTAWIENIE PORÓWNAWCZE

GRUPA BADAWCZA A

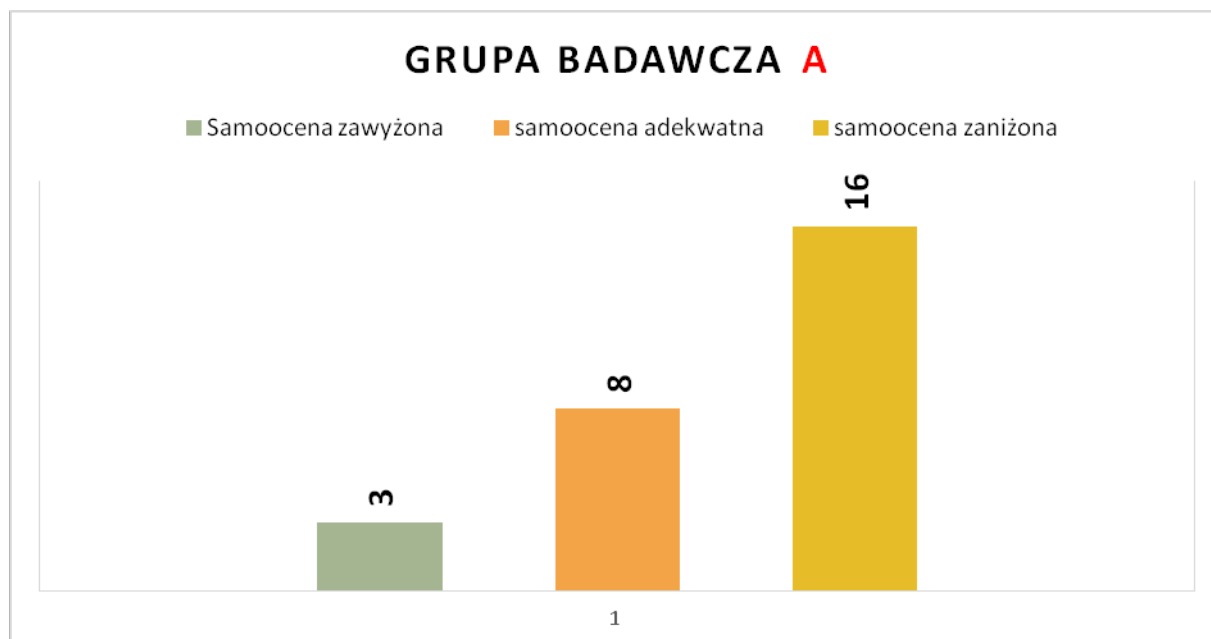
Samoocena zawyżona	3
Samoocena adekwatna	8
Samoocena zaniżona	16

GRUPA BADAWCZA B

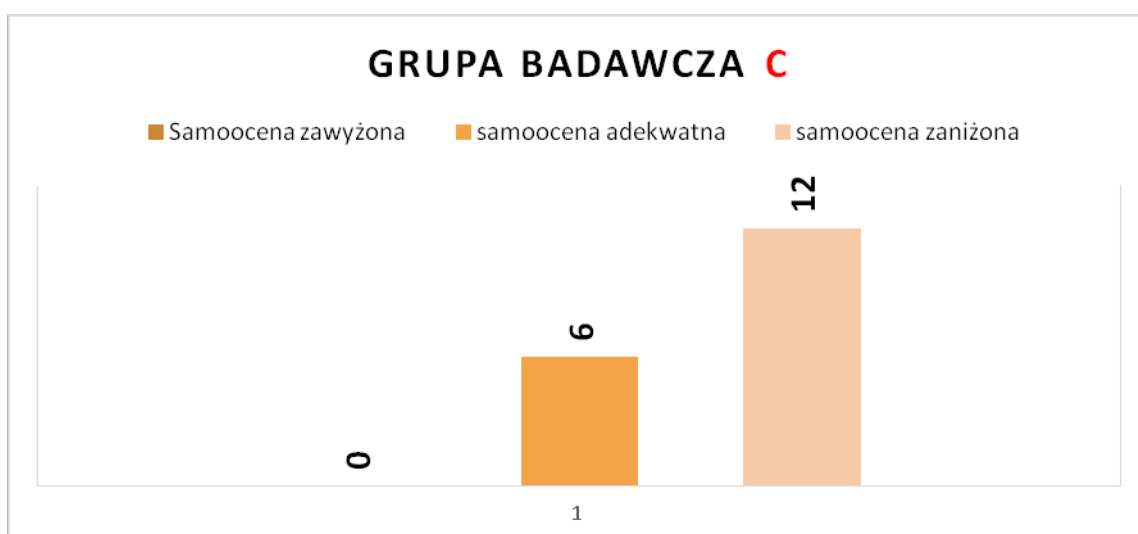
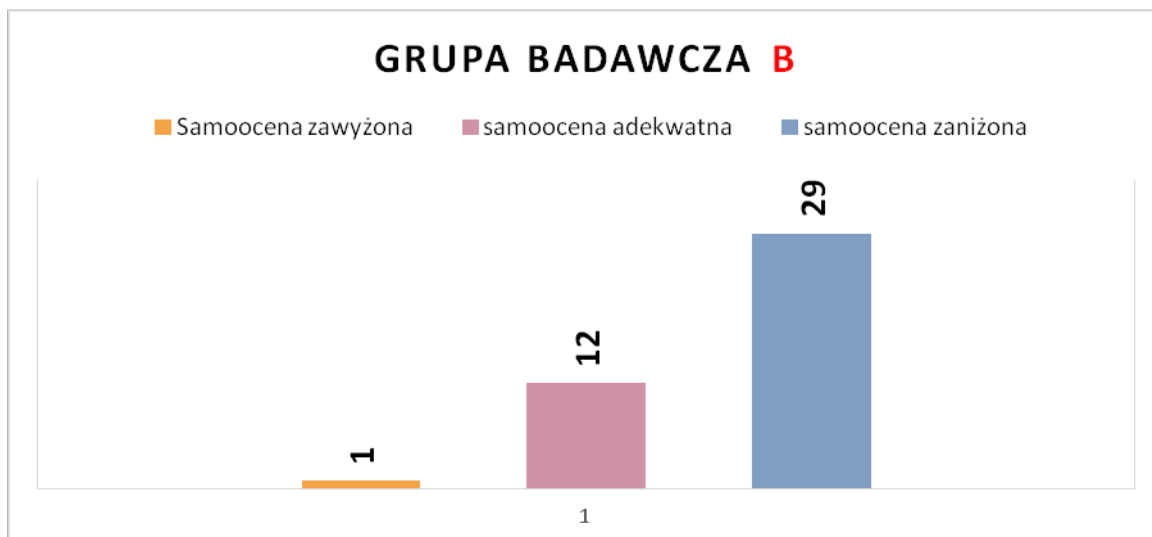
Samoocena zawyżona	1
Samoocena adekwatna	12
Samoocena zaniżona	29

GRUPA BADAWCZA C

Samoocena zawyżona	0
Samoocena adekwatna	6
Samoocena zaniżona	12

Wyk.33

Wyk.34,35

PROCENTOWE ZESTAWIENIE PORÓWNAWCZE – WYNIKI (W ZAOKRĄGLENIU)

GRUPA BADAWCZA A

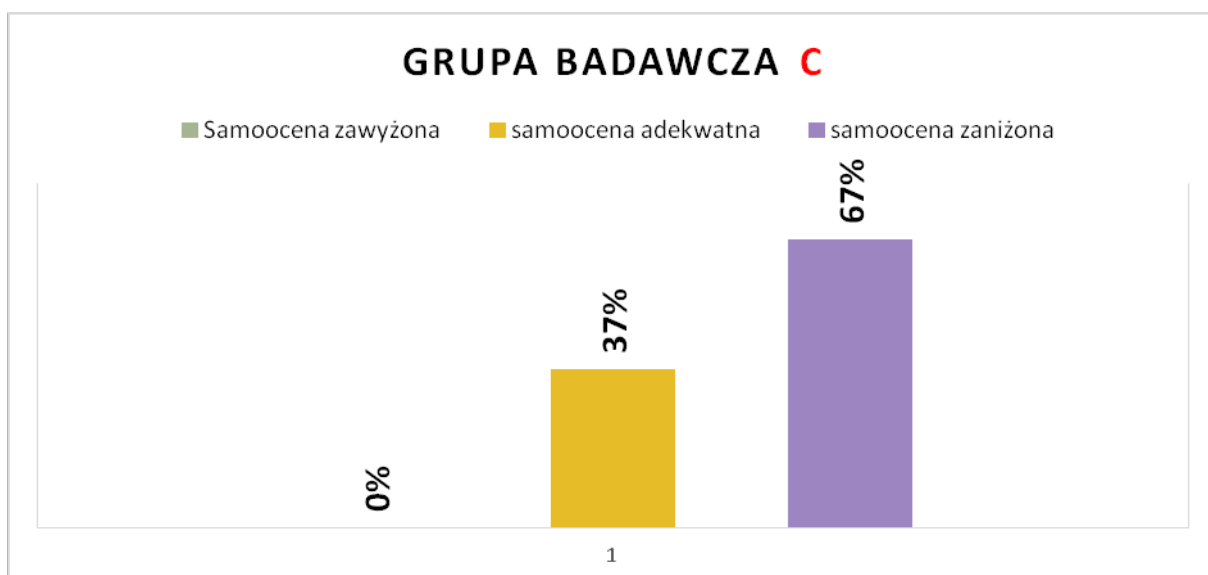
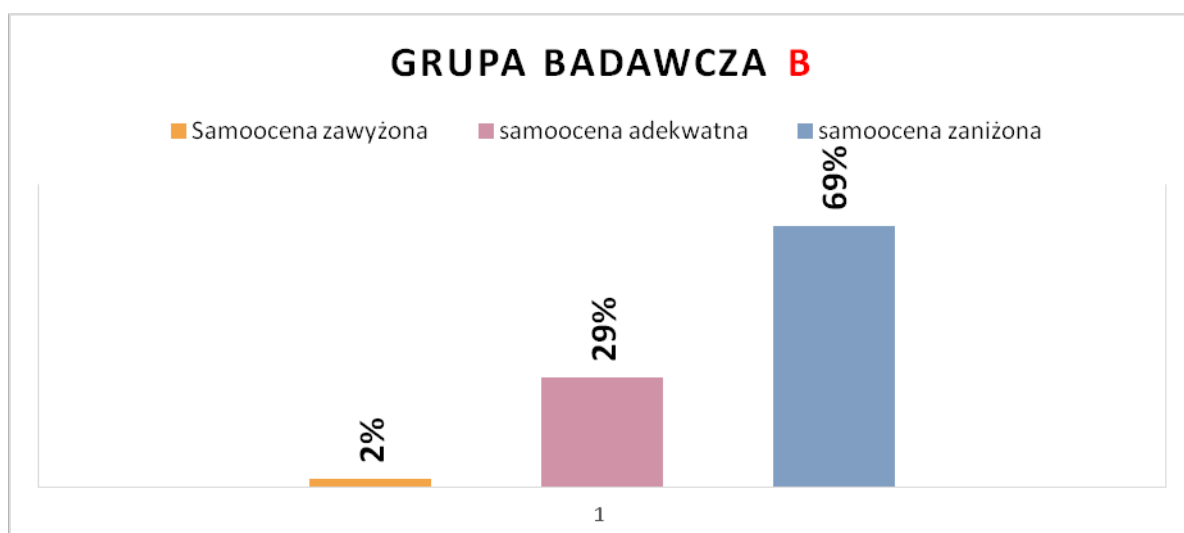
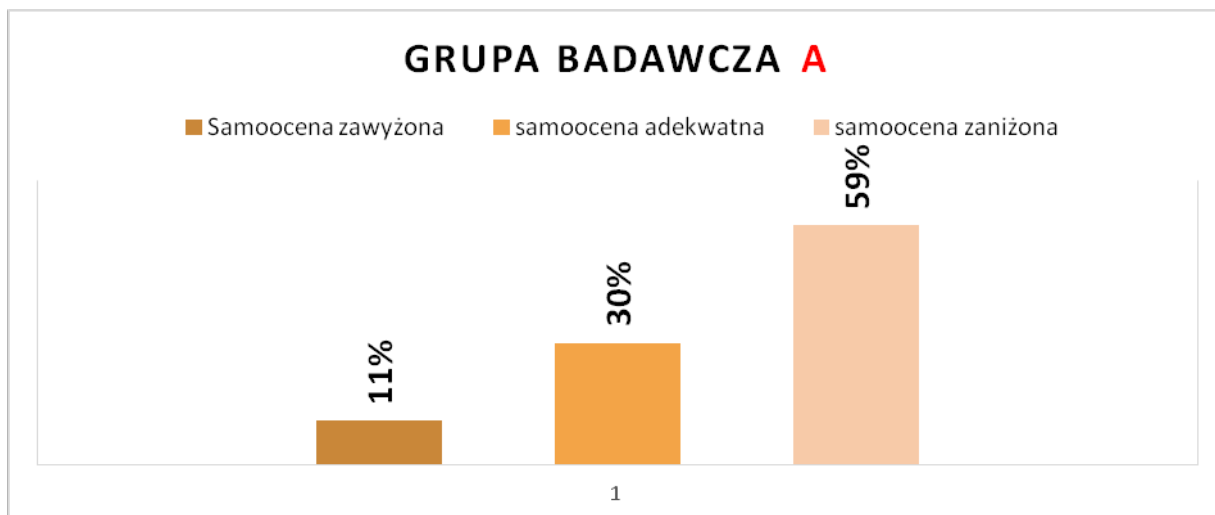
Samoocena zawyżona	11%
Samoocena adekwatna	29%
Samoocena zaniżona	59%

GRUPA BADAWCZA B

Samoocena zawyżona	2%
Samoocena adekwatna	29%
Samoocena zaniżona	69%

GRUPA BADAWCZA C

Samoocena zawyżona	0%
Samoocena adekwatna	33%
Samoocena zaniżona	67%

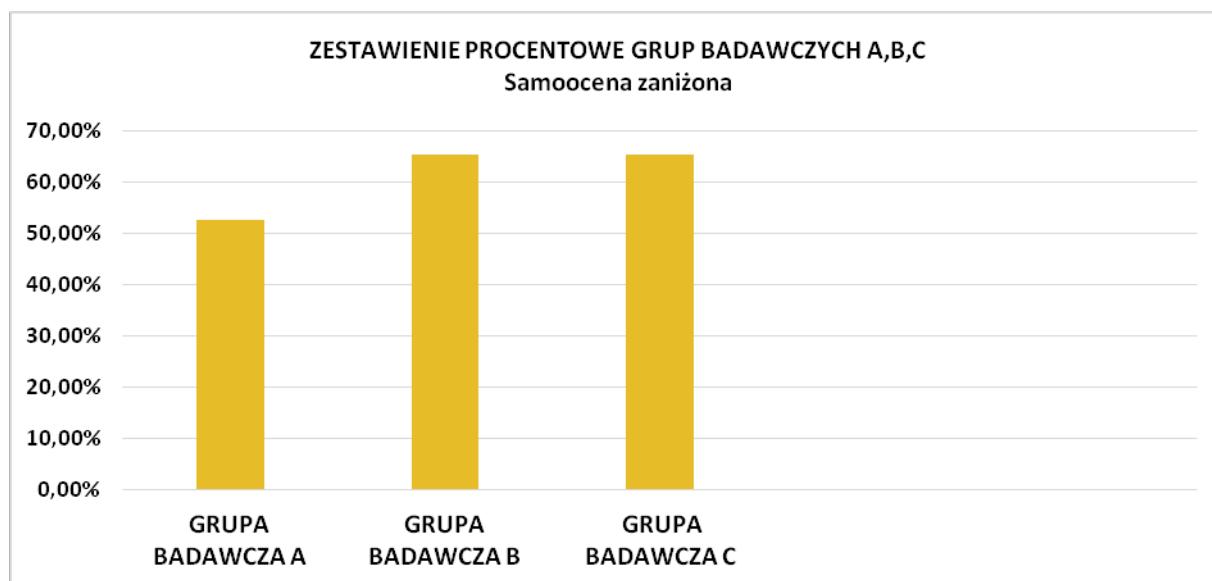
Wyk.36,37,38

ZESTAWIENIE PORÓWNAWCZO-ILOŚCIOWE – WYNIKI ŚREDNIE GRUP: A,B,C

Średnia liczba punktów przeliczeniowych

na oznaczenie samooceny grupy badawczej: zawyżona, adekwatna, zaniżona

GRUPA BADAWCZA	SAMOOCENA ZAWYŻONA	SAMOOCENA ADEKWATNA	SAMOOCENA ZANIŻONA
GRUPA A	0	0	Średnia 4,6pkt.
GRUPA B	0	0	Średnia 57pkt
GRUPA C	0	0	Średnia 57pkt

Wyk.38

WNIOSKI OPERACYJNE

Samoocena i pesymistyczny lub optymistyczny styl wyjaśniania zdarzeń pozostają ze sobą w istotnej badawczo korelacji, której zakres epistemologiczny realizowany jest na kilku obszarach:

- Obszar egzystencjalno-poznawczy
- Obszar indywidualnego paradygmatu aksjologicznego
- Obszar potrzeb, możliwości i wzmocnień
- Obszar motywacji i sukcesu
- Obszar relacji: JA-JA, JA-MY, JA - ONI
- Obszar wynikający z dysfunkcyjnego indywidualnego Balance Model; działanie konfliktów wewnętrznych: konflikt aktualny, konflikt podstawowy i konflikt kluczowy
- Obszar sposobu wyjaśniania zdarzeń
- Obszar potencjalności podstawowych i wtórnych; zakres mechanizmów obronnych

Na tej podstawie można ustalić kognitywny obszar przyczyn niskiej samooceny:

1.Obawa, lęk, poczucie wstydu

Niska samoocena zawsze wywołuje poczucie lęku. Ktoś nie wygląda w sposób, jaki według niego jest właściwy, ktoś inny zachowuje się nieodpowiednio do sytuacji i nie wie, jak to zmienić zgodnie z

oczekiwaniami otoczenia. Wstyd zamyka taką osobę w sobie – powoduje, że chodzi ze spuszczoną głową, obawiając się patrzeć ludziom w oczy. Osoby wstydliwe trzymają się na uboczu, nie angażują w grupowe działania – wolą skryć się w cieniu.

2. Nieustanny pesymizm

Służy jako mechanizm obronny. Wszystkie swoje obawy i braki osoby o niskiej samoocenie przenoszą automatycznie na innych ludzi. Każdy jest tak samo „wybrakowany” jak ja – powtarzają sobie. W tego powodu stają się bardzo krytyczne, szczególnie wobec najbliższych osób. Każde działanie podejmowane przez członków rodziny czy przyjaciół zostaje poddane ostrej krytyce, która jasno ma dać do zrozumienia, że nie uda się osiągnąć celu. Takie osoby rzadko dostrzegają jakiegokolwiek pozytywne aspekty zastanej sytuacji. Z tego wypływa brak nadziei na polepszenie swojego położenia.

3. Zamartwianie się o przyszłość

Osoby z niską samooceną mają niemiłą tendencję do patrzenia w przyszłość na zasadzie wyszukiwania rzeczy, które mogą się wydarzyć. Oczywiście koncentrują swoją uwagę na rzeczach niepożądanych, a nawet wręcz niebezpiecznych. Powszechnie wiadomo, że złe wiadomości mają negatywny wpływ na samopoczucie. I tu koło się zamyka. Przewidywanie „złej” przyszłości pogłębia jedynie niską samoocenę, z kolei niska samoocena wywołuje kolejne wizje „złej” przyszłości. W takiej sytuacji trudno tak po prostu żyć chwilą i cieszyć się nią. Za bardzo boimy się tego, co może na nas czekać tuż za rogiem. Nie sposób znaleźć w sobie energię do działania.

4. Sny o doskonałości

Jednym z głównych objawów niskiej samooceny jest potrzeba nieustannego dążenia do perfekcji. Większość perfekcjonistów zmusza się do przykładania wagi nawet do najmniej istotnych szczegółów, ponieważ w ich mniemaniu bycie doskonałym sprawi, że będą bardziej podobać się innym ludziom, że będą bardziej lubiani i doceniani. Jest tylko jeden problem: nie ma rzeczy doskonałych. Nie ma również doskonałych ludzi. Zawsze znajdzie się coś, co czyni człowieka istotą „wadliwą”. Nie ma większego sensu czekać, aż staniemy się idealni. Wtedy może już być za późno na realizowanie swoich marzeń, na osiągnięcie szczytów i wyznaczanie nowych, dalekosiężnych celów

5. Niezdolność do radzenia sobie z krytyką

Brak pewności siebie osoby o niskiej samoocenie uniemożliwia jej zaakceptować i radzić sobie z jakąkolwiek krytyką. Jeśli ktoś ją odrzuci – nieważne, z jakiego powodu – zanurzy się głębiej w swoim wewnętrznym świecie, wzmacniając powtarzaniem w kółko przykrych słów i sytuacji. Negatywne odczucia biorą górę nad rzeczywistością i stają się pryzmatem, przez który człowiek patrzy na otaczający go świat. Wpada w stan depresyjny, który przejawia się często smutkiem i obniżonym nastrojem. Depresja pojawia się u coraz więcej liczby osób, już prawie 10% populacji na nią cierpi. Większość, (jeśli nie wszystkie) przypadków jest bezpośrednio bądź pośrednio związanych z niską samooceną i zwykle w niej bierze swój początek.

6. Niezdolność do podejmowania decyzji

Ofiary niskiej samooceny znajdują często ogromną trudność w podejmowaniu decyzji, zarówno dotyczących ich samych, jak i innych osób. Ilekroć stają w obliczu problemu, zaczynają analizować go z każdej możliwej strony. Zastanawiają się bardzo długo nad najdrobniejszymi szczegółami, wydłużając podjęcie decyzji w czasie. W sytuacjach wymagających szybkich decyzji takie osoby nie potrafią się odnaleźć. Są sfrustrowane i przerażone odpowiedzialnością.

Analiza Kwestionariusza do Mierzenia Motywacji Osiągnięć – osoby pozostające w edukacji gimnazjalnej 13-16 lat

Na potrzeby badania przyjęto definicję motywacji, jako zespołu procesów psychicznych i fizjologicznych określających podłoże ludzkich zachowań i ich zmian. Tak postawiona definicja wskazuje na obszar badawczy, którym są procesy motywacyjne. Procesy te w ustalony wieloma czynnikami sposób warunkują zachowanie jednostki, kierują realizacją określonych czynności, których zamierzonym celem jest osiągnięcie zamierzonego wyniku.

OPISOWA INTERPRETACJA POSTAWY WOBEC PROCESU MOTYWACYJNEGO

BADANA CECHA	REAKCJA OSÓB O PRZEWADZE MOTYWACJI	
	OŚIĄGNIĘĆ	UNIKANIA NIEPOWODZEŃ
Stosunek do ryzyka	<ul style="list-style-type: none"> Preferują zadania o średnim stopniu ryzyka 	<ul style="list-style-type: none"> Wybierają zadania albo łatwe, albo zbyt trudne
Reakcja na sukces lub niepowodzenie	<ul style="list-style-type: none"> Po sukcesie podnoszą poziom swoich aspiracji, a po niepowodzeniu obniżają 	<ul style="list-style-type: none"> Często postępują nielogicznie, po sukcesie obniżają swoje aspiracje, a po niepowodzeniu podwyższają
Postrzeganie swojej aktywności w czasie	<ul style="list-style-type: none"> Zdarzenia przyszłe traktują jako teraźniejsze Angażują się w działanie 	<ul style="list-style-type: none"> Mają tendencję do odkładania spraw na później
Stosunek do wykonywanych zadań	<ul style="list-style-type: none"> Dłużej pamiętają i analizują zadania niedokończone lub niezakończone sukcesem 	<ul style="list-style-type: none"> Chętniej rozpamiętują swoje sukcesy niż porażki
Wiara w sukces	<ul style="list-style-type: none"> Mają tendencję do zawyżania swojego wyobrażenia o sukcesie 	<ul style="list-style-type: none"> Zaniżają ocenę prawdopodobieństwa sukcesu
Stosunek do zadań i ludzi	<ul style="list-style-type: none"> Bardziej koncentrują się na zadaniach niż na ludziach Wykazują większą niezależność 	<ul style="list-style-type: none"> Ważniejsze dla nich są relacje międzyludzkie niż zadania Są skłonni do uległości
Aktywność i awans społeczny	<ul style="list-style-type: none"> Są aktywni zawodowo Często wykonują prace o wyższym prestiżu niż ich rodzice Szybciej „pną się w górę” 	<ul style="list-style-type: none"> Reprezentują postawy zachowawcze Nie mają wygórowanych ambicji Są zadowolone z istniejącego stanu rzeczy

W procesie badawczym przyjęto zasadę, że system motywacji jednostki może przybierać określone postawy:

- Postawa otwarta – nastawienie na osiągnięcie sukcesów
- Postawa zamknięta – nastawienie na unikanie niepowodzeń

Na tej podstawie określono paradygmat poznawczy, w którego zakres wpisano określone cechy indywidualne jednostki:

- Stosunek do ryzyka
- Reakcja na sukces lub niepowodzenie

- Postrzeganie swojej aktywności w czasie
- Stosunek do wykonywanych zadań
- Wiara w sukces
- Stosunek do zadań i ludzi
- Aktywność i awans społeczny

Osoby objęte badaniem podzielono na dwie grupy badawcze oznaczone literami A,B,C.

Na potrzeby badania przyjęto zakres punktowy:

Zakres punktowy	Zakres opisowy
40-49	BARDZO NISKI
50-59	NISKI
60-69	PRZECIĘTNY
70-79	WYSOKI
80-powyżej 80	BARDZO WYSOKI

**ARKUSZ ZBIOROWY BADANIA SAMOOCENY
GRUPA WIEKOWA – OSOBY W EDUKACJI GIMNAZJALNEJ 13-16LAT**

GRUPA BADAWCZA 1

GRUPA BADAWCZA A	GRUPA BADAWCZA B	GRUPA BADAWCZA C
42	61	56
60	66	59
68	57	64
66	59	57
61	58	75
54	61	72
57	56	59
62	63	59
55	63	58
52	70	60
53	61	61
76	57	70
75	56	75
58	64	60
64	63	74
58	59	67
66	58	67
	72	65
		61
		63
		66

GRUPA BADAWCZA 2

GRUPA BADAWCZA A	GRUPA BADAWCZA B	GRUPA BADAWCZA C
56	58	64
56	59	63
58	59	62

61	65	51
59	65	51
55	70	61
63	59	61
66	63	60
62	69	62
64	54	59
67	56	70
60	55	52
59	63	72
70	61	68
70	56	74
63	57	
72	48	
65	54	
64		
61		
59		
65		
58		
65		
55		
65		

**ZESTAWIENIE ILOŚCIOWE UCZESTNIKÓW BADANIA – ZESTAWIENIE ŁĄCZNE GRUPA
BADAWCZA 1 i 2**

GRUPA BADAWCZA 1	GRUPA BADAWCZA 2
56	59

115

**ILOŚCIOWE ZESTAWIENIE WYNIKÓW
GRUPA BADAWCZA 1**

PUNKTACJA	GRUPA BADAWCZA A	GRUPA BADAWCZA B	GRUPA BADAWCZA C
40-49	1	0	0
50-59	7	8	6
60-69	7	8	10
70-79	2	2	5
80-POWYŻEJ	0	0	0

GRUPA BADAWCZA 2

PUNKTACJA	GRUPA BADAWCZA A	GRUPA BADAWCZA B	GRUPA BADAWCZA C
40-49	0	1	0
50-59	9	10	4

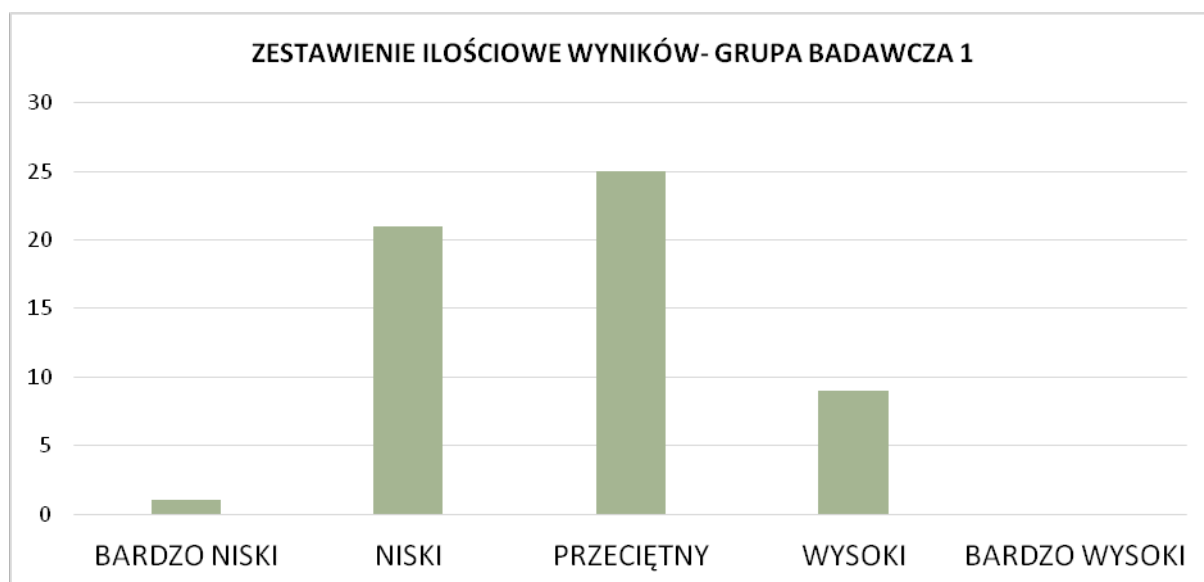
60-69	14	6	8
70-79	3	1	3
80-POWYŻEJ	0	0	0

ILOŚCIOWE ZESTAWIENIE ŁĄCZNE – GRUPA BADAWCZA 1

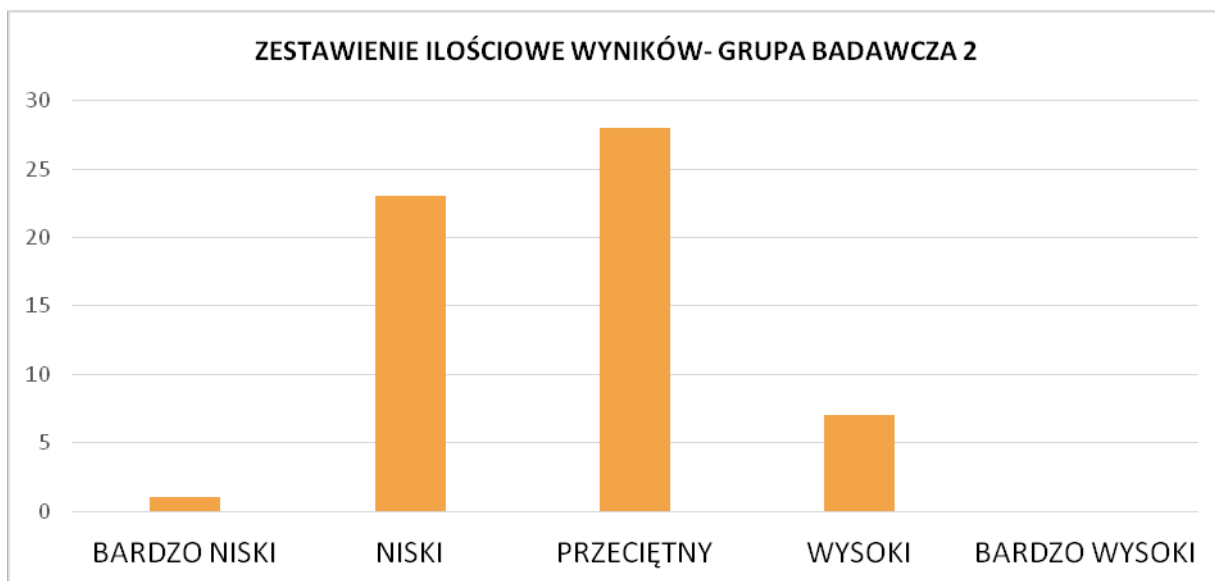
PUNKTACJA	WYNIK
40-49	1
50-59	21
60-69	25
70-79	9
80-POWYŻEJ	0

ILOŚCIOWE ZESTAWIENIE ŁĄCZNE – GRUPA BADAWCZA 2

PUNKTACJA	WYNIK
40-49	1
50-59	23
60-69	28
70-79	7
80-POWYŻEJ	0

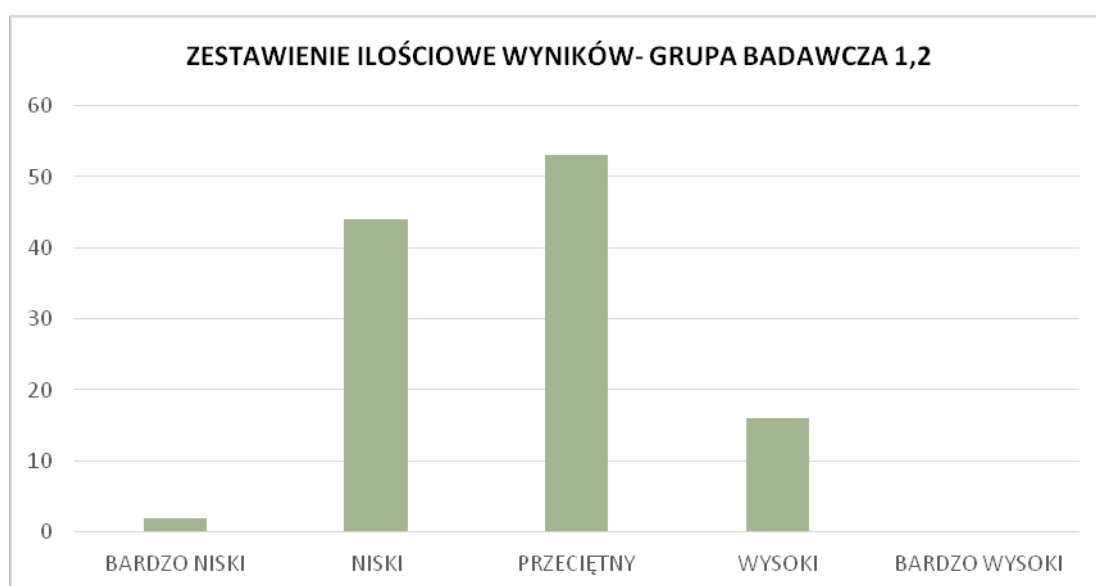
Wyk.39

Wyk.39

ILOŚCIOWE ZESTAWIENIE ŁĄCZNE GRUPA BADAWCZA 1, 2

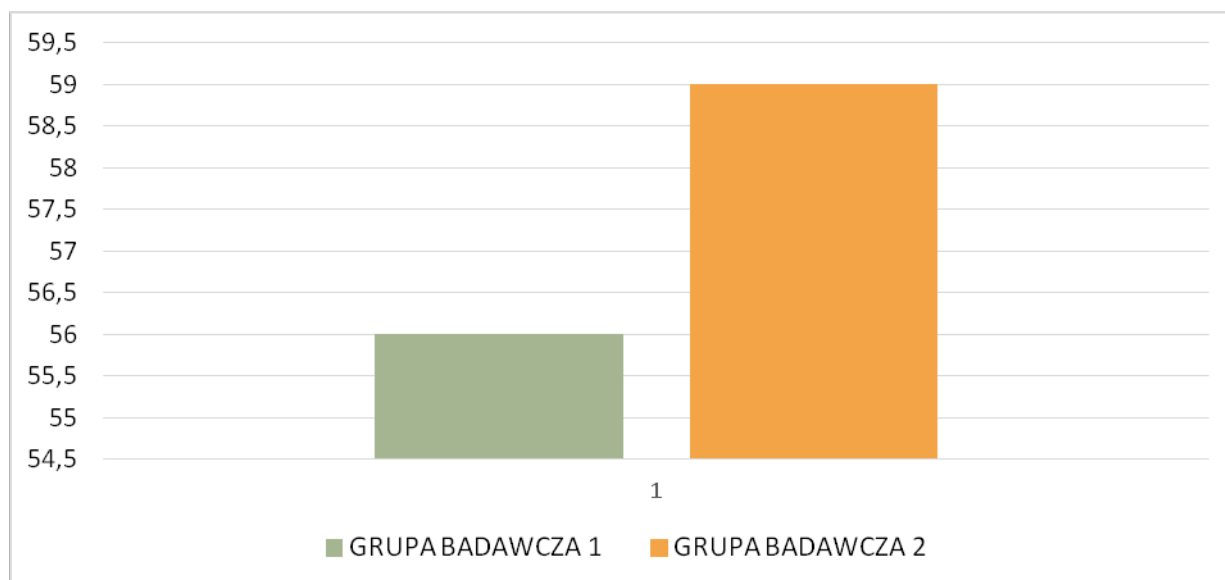
PUNKTACJA	WYNIK
40-49	2
50-59	44
60-69	53
70-79	7
80-POWYŻEJ	0

Wyk.40

ILOŚCIOWE ZESTAWIENIE PUNKTOWE ŁĄCZNE –GRUPY BADAWCZE 1,2

GRUPA BADAWCZA 1	GRUPA BADAWCZA 2
56 pkt	59 pkt
NISKI	NISKI

Wyk.41

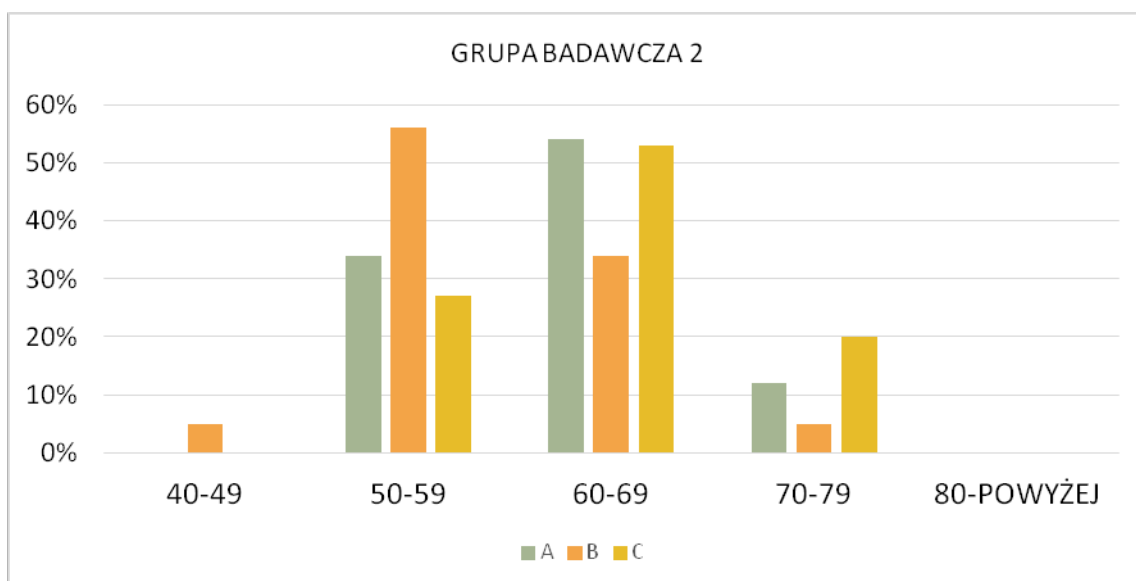
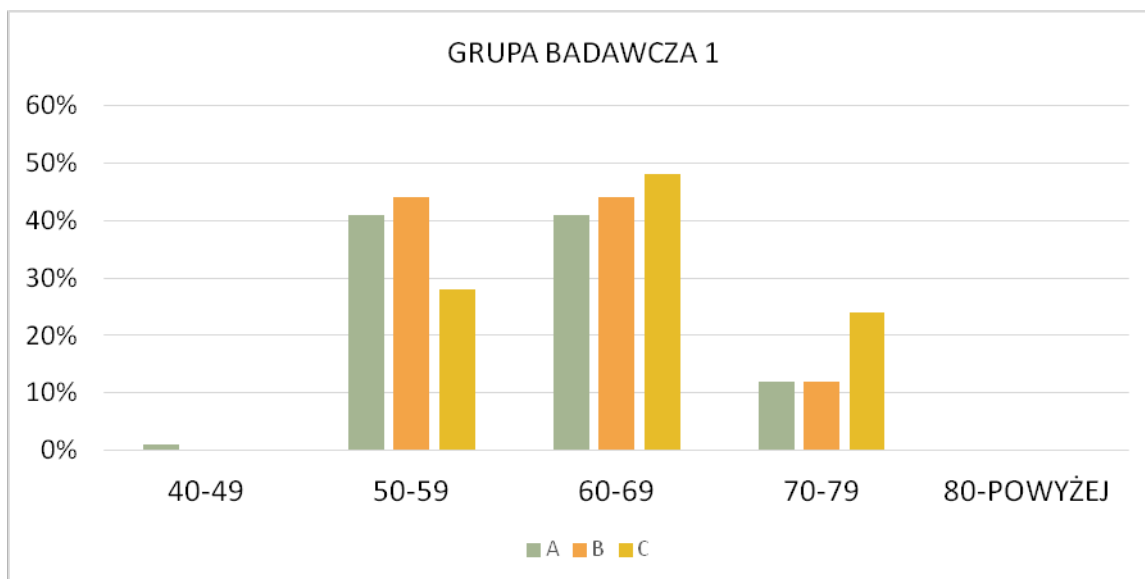
ZESTAWIENIE PROCENTOWE UZYSKANYCH WYNIKÓW
GRUPA BADAWCZA: 1,2

GRUPA BADAWCZA 1

PUNKTACJA	GRUPA BADAWCZA A	GRUPA BADAWCZA B	GRUPA BADAWCZA C
40-49	6%	0%	0%
50-59	41%	44%	28%
60-69	41%	44%	48%
70-79	12%	12%	24%
80-POWYŻEJ	0%	0%	0%

GRUPA BADAWCZA 2

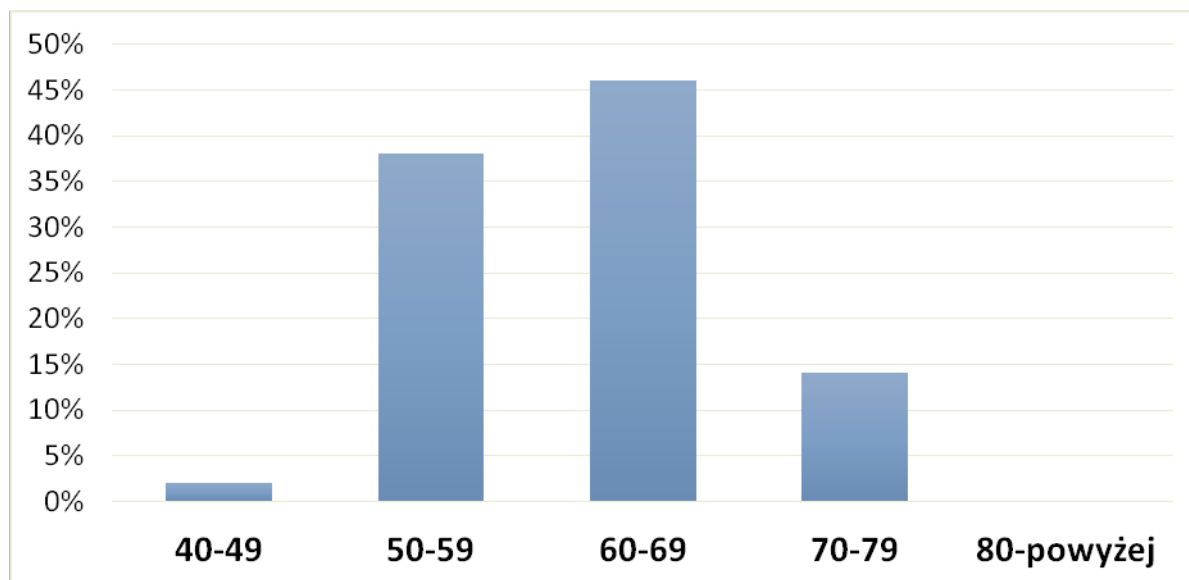
PUNKTACJA	GRUPA BADAWCZA A	GRUPA BADAWCZA B	GRUPA BADAWCZA C
40-49	0%	5%	0%
50-59	34%	56%	27%
60-69	54%	34%	53%
70-79	12%	5%	20%
80-POWYŻEJ	0%	0%	0%

Wyk.42,43

PROCENTOWE ZESTAWIENIE OGÓLNE – GRUPA BADAWCZA 1,2

ZAKRES PUNKTOWY	ZAKRES PROCENTOWY
40-49	2%
50-59	38%
60-69	46%
70-79	14%

Wyk. 44

WNIOSKI OPERACYJNE
NISKI ZAKRES UZYSKANYCH WYNIKÓW- GRUPY BADAWCZE: 1,2

Prowadzony proces poznawczy ujawnił, że zakres motywacji do osiągnięcia sukcesów w obu grupach badawczych znajduje się na poziomie niskim (56 pkt i 59 pkt).

Poniższa tabela opisowo prezentuje ogólny paradygmat postawy jednostki o niskim zakresie motywacji. Charakterystyczną postawą jest tu unikanie niepowodzeń, co znajduje uzasadnienie w indywidualnej samoocenie. Unikanie niepowodzeń w zakresie niskim motywacji jest swoistą formą mechanizmu obronnego, co z kolei staje się postawą kreacji dysfunkcjonalnej relacji z JA. To z kolei jest zarówno obrazem i generatorem konfliktów wewnętrznych jednostki.

OBSZAR BADANIA - CECHA	UNIKANIE NIEPOWODZEŃ
Stosunek do ryzyka	<ul style="list-style-type: none"> Wybierają zadania albo łatwe, albo zbyt trudne
Reakcja na sukces lub niepowodzenie	<ul style="list-style-type: none"> Często postępują nielogicznie, po sukcesie obniżają swoje aspiracje, a po niepowodzeniu podwyższają
Postrzeganie swojej aktywności w czasie	<ul style="list-style-type: none"> Mają tendencję do odkładania spraw na później
Stosunek do wykonywanych zadań	<ul style="list-style-type: none"> Chętniej rozpamiętują swoje sukcesy niż porażki
Wiara w sukces	<ul style="list-style-type: none"> Zaniżają ocenę prawdopodobieństwa sukcesu
Stosunek do zadań i ludzi	<ul style="list-style-type: none"> Ważniejsze są relacje międzyludzkie niż zadania Są skłonni do uległości
Aktywność i awans społeczny	<ul style="list-style-type: none"> Reprezentują postawy zachowawcze Nie mają wygórowanych ambicji

Kwestionariusz Relacji Rodzinnych/Ocena Rodziny

Badanie w tym zakresie realizowano na przypadkowo dobranej grupie mieszkańców obszaru rewitalizacji. Badanie kwestionariuszowe prowadzone przez ankierów zakładało udzielenie odpowiedzi na postawione ogólne pytanie badawcze: „ Jak wielkie jest natężenie, występowanie danej wartości w Twojej rodzinie”. Osoby badane dokonywały odpowiedzi wybierając liczbę punktów, których skalę ustalono w zakresie 1-10, gdzie 1 to poziom bardzo niski, poziom 10 poziom bardzo wysoki. W badaniu łącznie wzięło udział 90 osób.

U podstaw modelu rodziny leży założenie, że głównym przejawem jej funkcjonowania jest wypełnianie różnorodnych zadań. Podczas gdy niektóre z nich są zdefiniowane kulturowo, inne są specyficzne dla konkretnej rodziny i są określone przez przejmowane przez nią wartości i normy. Na kształt tych wartości i norm mają wpływ normy i wartości wyniesione przez rodziców z własnych rodzin, pochodzenia oraz wpływy kulturowe. Wypełnienie tych zadań niesie za sobą konieczność skutecznego podejmowania przez członków rodziny wielu ról. Skuteczne podejmowanie ról wymaga natomiast sprawnej komunikacji w istotnych dla wypełnienia zadań i pełnienia ról treści, w tym także treści emocjonalnych. Podobnie nawiązywanie relacji uczuciowych przez poszczególnych członków ze sobą i ich sposoby wzajemnego wpływania na siebie mogą ułatwić bądź utrudniać wypełnianie zadań rodzinnych.

Opis poszczególnych wymiarów

1. Wypełnienie zadań i pełnienie ról

– opisuje, w jaki sposób rodzina radzi sobie z zadaniami podstawowymi, jak zapewnieniem pożywienia, ochrony zdrowia, edukacji, zadaniami związanymi z rozwojem psychospołecznym poszczególnych członków, odpowiednio do faz rozwoju rodziny, a także zadaniami kryzysowymi. Zadania kryzysowe ujawniają się, gdy normalne strategie pokonywania problemów wyczerpują się, a zdolność rodziny do ich wypełnienia świadczy o jej elastyczności i zdolności do adaptacji. Z tym obszarem jest związane pełnienie ról, gdzie rola określana jest jako powtarzający się wzorzec zachowania w rodzinie.

Ważna dla efektywnego podziału ról w rodzinie jest zdolność poszczególnych członków rodziny do wzajemnego przejmowania lub uzupełniania swoich ról. Precyzyjny podział ról warunkuje skuteczne wypełnienie zadań. Zmiana roli jednego członka rodziny pociąga za sobą zmiany ról innych członków. Wymiar wartości i norm bezpośrednio wpływa na wyobrażenia poszczególnych członków rodzin, co do pełnienia przez siebie konkretnej roli, a procesy dostosowawcze modyfikują te wyobrażenia.

2. Komunikacja

- celem jest wymiana informacji pomiędzy członkami rodziny. Na skuteczność informacji wpływa między innymi jej ilość, kompletność, poziom zniekształceń w drodze pomiędzy nadawcą a odbiorcą. Poza komunikacją werbalną wiele informacji przekazywanych jest za pomocą gestykulacji, mimiki, nastrojów. Dla jakości komunikacji w rodzinie duże znaczenie ma zgodność komunikacji

werbalnej z pozawerbalną, jak i właściwe proporcje tych dwóch rodzajów komunikacji.

3. Emocjonalność

- określony i aprobowany w rodzinie w rodzinie zakres uczuć. Dla prawidłowej emocjonalności ważne jest poczucie przynależności, pewności, bezpieczeństwa oraz wielostronne poszanowanie wartości. Te wartości wpływają na rozwój poszczególnych członków rodziny prowadząc do wykształcenia u nich silnego poczucia własnej wartości oraz poczucia niezależności, przy jednoczesnym poszanowaniu praw i niezależności innych osób. Można to też określić, jako szczelność granic pomiędzy poszczególnymi podsystemami w rodzinie.

4. Zaangażowanie uczuciowe

- opisuje poziom wzajemnego zaangażowania uczuciowego członków rodziny. W wymiarze tym na jednym końcu znajdują się rodziny z narcystycznie niezaangażowanymi lub symbiotycznie nadopiekuńczymi członkami, na drugim - rodziny z osobami adekwatnie reagującymi na siebie emocjonalnie. Wraz z emocjonalnością opisuje jakość granic pomiędzy podsystemami w rodzinie.

5. Kontrola

- w rodzinnej kontroli wyróżnia się dwa procesy: właściwe utrzymanie poszczególnych funkcji rodziny i procesy dostosowawcze. Właściwe utrzymanie funkcji rodzinnych odnosi się przeważnie do ról i zadań instrumentalnych w rodzinie. Zwykle kontrolę nad tymi procesami sprawują rodzice. Proces dostosowawczy zależy od siły wzajemnego wpływania na siebie poszczególnych członków rodziny oraz od występowania we wzajemnych relacjach odpowiedzialności, konstruktywności i komunikatywności.

6. Wartości i normy

- każdy z opisywanych powyżej wymiarów jest pod wpływem obrazów wartości i norm. To czy jakość któregoś z tych wymiarów zostanie sklasyfikowana przez rodzinę, jako odpowiednia bądź nieodpowiednia, zależy od tego, jakie rodzina wyznaje wartości. Służy to w szczególności moralnemu wartościowaniu, które określa, co jest moralnie do zaakceptowania lub w sensie etycznym wartościowe.

ZAKRES PUNKTOWY PRZYJĘTY W INTERPRETACJI WYNIKÓW

ZAKRES PUNKTOWY	WARTOŚĆ OPISOWA
1-3	NISKI
4-7	PRZECIĘTNY
8-10	WYSOKI

NR	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	ŁĄCZNIE
1	1	8	7	7	10	8	6	8	4	4	63
2	1	7	7	9	10	5	8	7	7	6	67
3	1	8	7	8	10	8	4	8	4	4	62
4	1	5	7	6	10	6	6	7	4	6	58
5	1	7	7	1	10	7	8	8	4	7	60
6	1	5	7	8	10	6	6	7	5	7	62

NR	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	ŁĄCZNIE
1	3	9	8	9	8	6	8	8	6	3	68
2	3	9	8	9	8	6	7	8	6	2	66
3	10	7	8	5	4	7	8	2	5	2	58
4	3	9	8	9	8	6	7	8	5	2	65
5	7	7	8	7	4	6	8	3	6	2	58
6	5	9	8	5	9	7	7	8	6	2	66

NR	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	ŁĄCZNIE
1	9	9	4	5	7	4	1	8	8	7	62
2	9	8	6	7	7	4	1	8	8	5	63
3	5	5	4	5	7	6	1	4	3	4	44
4	9	9	6	7	7	6	1	8	3	6	62
5	5	5	4	5	7	4	1	4	8	4	47
6	9	9	6	7	7	4	1	8	3	6	60

NR	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	ŁĄCZNIE
1	3	8	7	7	5	9	8	8	6	4	65
2	3	8	7	7	5	10	8	9	6	4	67
3	3	5	5	5	5	1	8	8	8	4	52
4	3	8	7	7	5	10	8	8	6	4	64
5	3	5	5	5	5	1	8	5	6	10	53
6	3	8	7	7	5	10	8	8	6	8	70

NR	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	ŁĄCZNIE
1	7	6	7	8	7	6	3	9	4	6	63
2	7	5	6	7	5	6	3	9	3	6	57
3	6	6	7	4	7	5	3	4	8	7	57
4	7	6	7	7	4	6	4	9	4	6	60
5	4	5	5	4	7	5	4	4	8	8	54
6	8	6	5	7	4	5	3	9	4	6	57

NR	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	ŁĄCZNIE
1	5	4	9	8	7	10	9	6	5	7	70
2	4	5	9	8	7	10	9	5	5	8	70

3	8	8	5	8	5	1	1	7	8	9	60
4	4	4	8	9	7	10	9	7	5	9	72
5	9	9	5	5	5	1	1	7	8	5	55
6	4	5	9	9	7	10	10	6	5	8	73

NR	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	ŁĄCZNIE
1	6	4	9	9	7	3	8	9	10	6	71
2	6	4	5	9	9	5	9	8	10	8	73
3	5	6	5	1	5	5	9	9	10	8	63
4	5	4	5	10	9	4	9	9	10	8	73
5	8	6	8	1	2	4	3	4	10	6	52
6	4	4	5	10	10	5	9	9	10	6	72

NR	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	ŁĄCZNIE
1	3	8	7	8	5	10	9	7	6	9	72
2	4	8	5	8	5	10	8	7	8	9	72
3	4	5	5	8	5	10	8	7	7	8	67
4	3	8	5	7	10	10	7	7	8	9	74
5	7	5	7	8	5	10	8	7	7	9	74
6	4	8	7	7	10	10	7	7	8	9	74

NR	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	ŁĄCZNIE
1	7	3	9	8	5	8	9	7	9	7	82
2	7	3	9	8	5	8	10	7	7	5	69
3	7	5	3	5	7	7	4	9	7	7	61
4	7	3	9	8	5	8	10	7	8	5	70
5	7	5	4	5	7	7	4	9	7	8	63
6	7	5	9	8	7	8	10	5	9	5	73

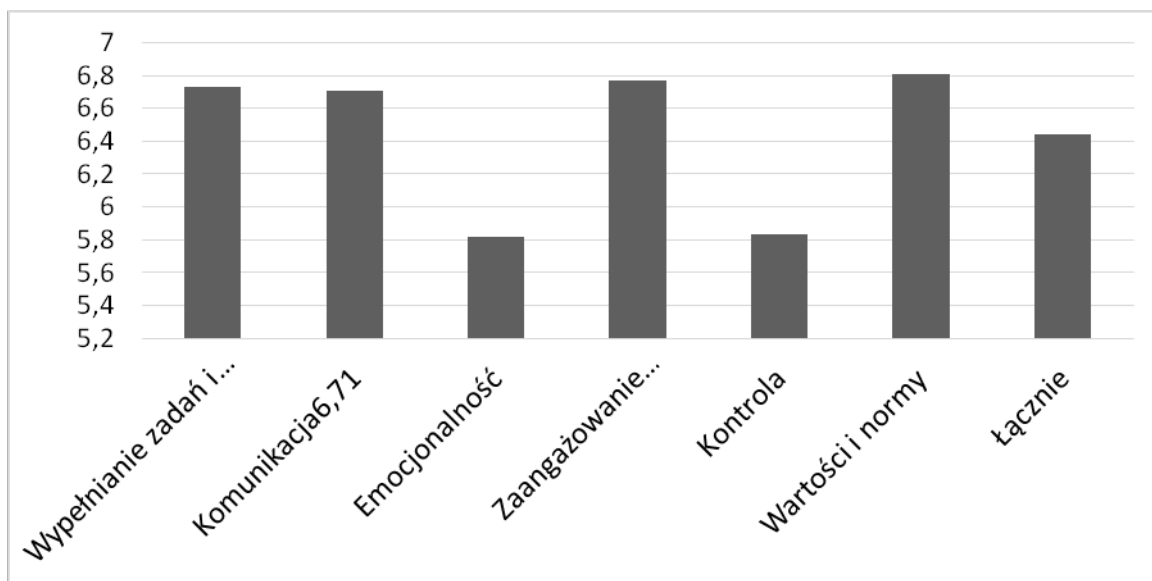
IŁOŚCIOWE, ŁĄCZNE ZESTAWIENIE PUNKTÓW W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH

OBSZAR	LICZBA PUNKTÓW
1.WYPEŁNIANIE ZADAŃ I PEŁNIENIE RÓL	606
2.KOMUNIKACJA	604
3.EMOCJONALNOŚĆ	524
4.ZAANGAŻOWANIE UCZUCIOWE	610
5.KONTROLA	525
6.WARTOŚCI I NORMY	613

ŚREDNIA PUNKTÓW W PRZELICZENIU NA OSOBĘ

W ocenie przyjęto wartości całościowo np. 6,73=6

OBSZAR	LICZBA PUNKTÓW	OPISOWO
1.WYPEŁNIANIE ZADAŃ I PEŁNIENIE RÓL	6,73	PRZECIĘTNY
2.KOMUNIKACJA	6,71	PRZECIĘTNY
3.EMOCJONALNOŚĆ	5,82	PRZECIĘTNY
4.ZAANGAŻOWANIE UCZUCIOWE	6,77	PRZECIĘTNY
5.KONTROLA	5,83	PRZECIĘTNY
6.WARTOŚCI I NORMY	6,81	PRZECIĘTNY
WYNIK OGÓLNY	6,44	PRZECIĘTNY

Wyk.46

Przeprowadzony w tym zakresie proces poznawczy ujawnił, że zakresy: Emocjonalność i Kontrola znajdują się na statystycznie niższym miejscu niż pozostałe obszary badawcze, co pozostaje w istotnej korelacji z prowadzonymi działaniami badawczymi. W zakres Emocjonalności wpisane są określone potrzeby: przynależności, bezpieczeństwa i pewności (tu: stałości). Niski poziom wskazanych potrzeb skutkować może niskim zakresem samooceny, jak również niskim zakresem motywacji. Może również pozostawać w korelacji z efektami procesu edukacyjnego.

Niski zakres (w stosunku do pozostałych obszarów poddanych ocenie) obszaru Kontrola informuje o niestabilnym lub niewykształconym zakresie relacji wzajemnych członków rodzin. Efektem tego może być również niski zakres samooceny, niski zakres motywacji a także nieustalony sposób wyjaśniania przez jednostkę procesów, zdarzeń, działań i postaw.

Analiza – Skala Ryzyka Dysleksji

Badanie przeprowadzono narzędziem badawczym Skala Ryzyka Dysleksji w wersji podstawowej, którego autorką jest prof. Marta Bogdanowicz.

Skala Ryzyka Dysleksji jest narzędziem badawczym, którego celem jest wczesne wykrywanie symptomów wskazujących na możliwość wystąpienia dysleksji rozwojowej w starszych klasach szkoły podstawowej. Badanie przeprowadzono na przypadkowo dobranej grupie osób pozostających w edukacji wczesnoszkolnej- klasy 1 i 2 szkoły podstawowej. Celem Skali Ryzyka Dysleksji jest ocena zachowań osoby badanej, które mogą sygnalizować nieprawidłowości w rozwoju psychomotorycznym – symptomy opóźnienia rozwoju funkcji uczestniczących w czynnościach czytania i pisania, co ma istotny wpływ na osiąganie sukcesów edukacyjnych. Dzięki badaniu otrzymuje się orientacyjne wyniki umożliwiające określenie, które obszary rozwoju osoby badanej wymagają wsparcia.

Badanie ma charakter kwestionariuszowy. Zawiera 21 stwierdzeń, które dotyczą różnych symptomów ryzyka dysleksji. Cyfry na skali wskazują na stopień nasilenia symptomów ryzyka dysleksji. Przyjęto stopniowanie ocen:

- Od 1 – gdy dane zachowanie nie występuje nigdy
- Od 2 – gdy symptom występuje czasami
- Od 3 – gdy symptom występuje często
- Od 4 – gdy symptom występuje bardzo często, zawsze

W badaniu uczestniczyli rodzice dzieci pozostających w edukacji wczesnoszkolnej (7-9 lat) z obszaru rewitalizacji. Ich zadaniem było oznaczenie stopnia występowania u dziecka określonego symptomu. Kwestionariusz Badawczy zawiera 21 stwierdzeń. Warunkiem istotnym przy realizacji badania było stwierdzenie osób uczestniczących w badaniu, że dziecko nie wykazuje cech nieprawidłowego rozwoju intelektualnego (opóźnione funkcjonowanie intelektualne lub różny stopień upośledzenia). Badanie Skalą Ryzyka Dysleksji pozwoliło na uzyskanie odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

- Czy w obszarze objętym badaniem występuje syndrom zagrożenia dysleksją rozwojową dzieci w grupie wiekowej 7-9 lat (edukacja wczesnoszkolna)?
- Jaki jest stopień występowania symptomów zagrożenia dysleksją rozwojową w obszarze objętym badaniem?

Dla określenia stopnia natężenia występowania objawów ryzyka dysleksji przyjęto obowiązujące nazewnictwo:

- Wysokie ryzyko dysleksji rozwojowej
- Umiarkowane ryzyko dysleksji rozwojowej
- Pograniczne ryzyko dysleksji rozwojowej

- Brak ryzyka dysleksji rozwojowej

Na podstawie prowadzonego procesu poznawczego oznaczana jest

- Ocena ogólna (interpretacja wyników ogólnych),
- Ocena szczegółowa (dotyczy badanych sfer rozwoju)

OPISOWA INTERPRETACJA NATĘŻENIE OBJAWÓW RYZYKA DYSLEKSJI

WYSOKIE RYZYKO DYSLEKSJI

Stwierdzenie wysokiego ryzyka dysleksji wskazuje na konieczność podjęcia natychmiastowych działań wspierających – objęcie ucznia codziennymi zajęciami wspomagającymi jego rozwój oraz ćwiczeniami korekcyjno-kompensacyjnymi. Wskazane jest również przeprowadzenie badania diagnostycznego w poradni psychologiczno-pedagogicznej (publicznej lub niepublicznej).

UMIARKOWANE RYZYKO DYSLEKSJI ROZWOJOWEJ

Wynik w tym obszarze wskazuje, że należy udzielić uczniowi wsparcia, którego celem będzie wyeliminowanych stwierdzonych deficytów rozwojowych. Wskazana jest dalsza obserwacja ucznia. O ile stwierdzone symptomy, mimo udzielonego wsparcia będą utrzymywały się wskazana jest wnikliwa obserwacja w poradni psychologiczno-pedagogicznej (publicznej lub niepublicznej).

POGRANICZE RYZYKA DYSLEKSJI

Stwierdzenie występowania symptomów nieprawidłowego rozwoju ucznia na poziomie pogranicza ryzyka dysleksji informuje o potrzebie wnikliwej, systematycznej obserwacji postępów rozwojowych ucznia, jak również obserwacji nabywania określonych umiejętności szkolnych – czytanie i pisanie.

Ocena rozwoju osoby badanej, po przeliczeniu punktów oznacza się w zakresie profilowej:

- Profil ogólny SRD
- Profil wyników szczegółowych – w odniesieniu do określonych podskal

Interpretacja wyników w zakresie poszczególnych podskal polega na oznaczenia funkcjonowania następujących obszarów rozwojowych ucznia:

- Motoryka mała
- Motoryka duża
- Funkcje wzrokowe
- Funkcje językowe- percepcja
- Funkcje językowe – ekspresja
- Uwaga

Poniższa tabela (opr. M. Bogdanowicz) prezentuje zakres interpretacji opisowej poszczególnych podskala ze wskazaniem odpowiadającym im stwierdzeniom z oznaczeniem numeru pozycji w arkuszu badawczym.

Podskala	Opis-numer w pozycji SRD
Motoryka mała	P 2- trudności z posługiwaniem się nożyczkami P 20 – problemy z zawiązywaniem sznurowadeł, zapinaniem guzików, wiązaniem kokard oraz wykonywaniem innych czynności manualnych
Motoryka duża	P 4- mała sprawność ruchowa: osoba badana słabo biega, skacze, źle jeździ na rowerze, hulajnodze P 10- niechętnie uczestniczy w zabawach ruchowych P 15 – źle funkcjonuje na zajęciach fizycznych (gra w piłkę, wykonywania układów gimnastycznych, ćwiczeń równoważnych)
Funkcje wzrokowe	P1 - osoba badana ma problemy z zapamiętaniem wszystkich liter P5 - osoba badana pisze litery i cyfry zwierciadlane lub odwzorowuje wyrazy przez zapisywanie ich od strony prawej do lewej P- 9 Osoba badana niechętnie bawi się układankami, klockami lego, puzzlami lub nie umie układać ich według wzoru (tworzy tylko własne kompozycje) P- 11 Problemy z odróżnieniem i zapamiętaniem liter o identycznych kształtach kształtach, lecz inaczej ułożonych na płaszczyźnie [b-p; g-d] P – 12 Osoba badana niechętnie rzyzuje, mimo że jest do tego zachęcana P – 16 Problemy z zapamiętaniem i odróżnianiem liter o podobnych kształtach [m-n; l-t-ł] P -18 Problemy z odtwarzaniem prostych szlaczków i figur geometrycznych (np. przerysowaniem rombu z wzoru)
Funkcje językowe - percepcja	P 7 – Nie umie odróżnić głosek o podobnym brzmieniu [g-k; z-s], nie dostrzega różnic w parach wyrazów takich jak: góra – kura; koza – kosa P 13 – Ma trudności z pamięciowym odtwarzaniem materiału uszeregowanego w sekwencje (dni tygodnia, miesiące, pory roku itp.) P 19 – Ma problemy z łączeniem głosek w słowo [n-o-s=nos] P21 - Ma problemy z dokładnym zapamiętaniem krótkich wierszyków i piosenek oraz z rozpoznawaniem i tworzeniem rymów
Funkcje językowe - ekspresja	P 3 – Ma wadę wymowy P 6 – Przekręca słowa [np. kraktor zamiast traktor], myli słowa o podobnym brzmieniu P 8 – Ma problem z budowaniem poprawnych wypowiedzi [zmienia szyk wyrazów w zdaniu, albo używa nieprawidłowych form gramatycznych]
Uwaga	P 14 – Ma trudności z koncentracją uwagi, łatwo się rozprasza

PRZYJĘTY ZAKRES NORMALIZACYJNY GRUPA 1 (7-8lat)

Wynik ogólny SRD

wynik ogólny	wynik przeliczony	stopień ryzyka
21-34	1	brak ryzyka
35-40	2	pogranicze ryzyka
41-53	3	umiarkowane ryzyko
54-84	4	wysokie ryzyko

MOTORYKA (ogółem)

- Motoryka – rezultaty skumulowane (motoryka mała i duża)

motoryka (suma)	wynik przeliczony	stopień ryzyka
5-7	1	brak ryzyka
8	2	pogranicze ryzyka
9-11	3	umiarkowane ryzyko
12-20	4	wysokie ryzyko

- Motoryka mała

motoryka mała	wynik przeliczony	stopień ryzyka
2-3	1	brak ryzyka
4	2	pogranicze ryzyka
5	3	umiarkowane ryzyko
6-8	4	wysokie ryzyko

- Motoryka duża

motoryka duża	wynik przeliczony	stopień ryzyka
3	1	brak ryzyka
4	2	pogranicze ryzyka
5-6	3	umiarkowane ryzyko
7-12	4	wysokie ryzyko

Funkcje wzrokowe

funkcje wzrokowe	wynik przeliczony	stopień ryzyka
7-12	1	brak ryzyka
13-14	2	pogranicze ryzyka

15-19	3	umiarkowane ryzyko
20-28	4	wysokie ryzyko

FUNKCJE JĘZYKOWE (ogółem)

- Funkcje językowe – rezultaty skumulowane (percepcja i ekspresja)

funkcje językowe	wynik przeliczony	stopień ryzyka
8-12	1	brak ryzyka
13-14	2	pogranicze ryzyka
15-21	3	umiarkowane ryzyko
22-32	4	wysokie ryzyko

- Funkcje językowe – percepcja

funkcje językowe – percepcja	wynik przeliczony	stopień ryzyka
5-7	1	brak ryzyka
8-9	2	pogranicze ryzyka
10-14	3	umiarkowane ryzyko
15-20	4	wysokie ryzyko

- Funkcje językowe – ekspresja

Funkcje językowe – ekspresja	wynik przeliczony	stopień ryzyka
3-4	1	brak ryzyka
5	2	pogranicze ryzyka
6-8	3	umiarkowane ryzyko
9-12	4	wysokie ryzyko

Uwaga

uwaga	wynik przeliczony	stopień ryzyka
1	1	brak ryzyka
2	2	pogranicze ryzyka
3	3	umiarkowane ryzyko
4	4	wysokie ryzyko

PRZYJĘTY ZAKRES NORMALIZACYJNY GRUPA 2 (8-9lat)

wynik ogólny	wynik przeliczony	stopień ryzyka
21-31	1	brak ryzyka

32-36	2	pogranicze ryzyka
37-47	3	umiarkowane ryzyko
48-84	4	wysokie ryzyko

MOTORYKA (ogółem)

- Motoryka – rezultaty skumulowane (motoryka mała i duża)

motoryka (suma)	wynik przeliczony	stopień ryzyka
5-7	1	brak ryzyka
8	2	pogranicze ryzyka
9-10	3	umiarkowane ryzyko
11-20	4	wysokie ryzyko

- Motoryka mała

motoryka mała	wynik przeliczony	stopień ryzyka
2	1	brak ryzyka
3	2	pogranicze ryzyka
4	3	umiarkowane ryzyko
5-8	4	wysokie ryzyko

- Motoryka duża

motoryka duża	wynik przeliczony	stopień ryzyka
3-4	1	brak ryzyka
5	2	pogranicze ryzyka
6	3	umiarkowane ryzyko
7-12	4	wysokie ryzyko

Funkcje wzrokowe

funkcje wzrokowe	wynik przeliczony	stopień ryzyka
7-10	1	brak ryzyka
11-12	2	pogranicze ryzyka
13-15	3	umiarkowane ryzyko
16-28	4	wysokie ryzyko

FUNKCJE JĘZYKOWE (ogółem)

- Funkcje językowe – rezultaty skumulowane (percepcja i ekspresja)

funkcje językowe	wynik przeliczony	stopień ryzyka
8-11	1	brak ryzyka
12-13	2	pogranicze ryzyka

14-19	3	umiarkowane ryzyko
20-32	4	wysokie ryzyko

• Funkcje językowe – percepcja

funkcje językowe – percepcja	wynik przeliczony	stopień ryzyka
5-7	1	brak ryzyka
8-9	2	pogranicze ryzyka
10-12	3	umiarkowane ryzyko
13-20	4	wysokie ryzyko

• Funkcje językowe – ekspresja

Funkcje językowe – ekspresja	wynik przeliczony	stopień ryzyka
3-5	1	brak ryzyka
6	2	pogranicze ryzyka
7	3	umiarkowane ryzyko
8-12	4	wysokie ryzyko

Uwaga

uwaga	wynik przeliczony	stopień ryzyka
1	1	brak ryzyka
2	2	pogranicze ryzyka
3	3	umiarkowane ryzyko
4	4	wysokie ryzyko

GRUPA KORELACYJNA – WYNIK OGÓLNY DLA OBU GRUP OBJETYCH BADANIEM

Zgodnie z przyjętą procedurą badawczą ustalono grupę próbną, stanowiącą zakres korelacyjny/porównawczy. Grupa korelacyjna została przebadana równolegle tym samym narzędziem badawczym Skala Ryzyka Dysleksji. W wyniku przeprowadzonego badania korelacyjnego/porównawczego ustalono:

Liczba osób uczestniczących w badaniu korelacyjnym	Brak Ryzyka Dysleksji	Pogranicze Ryzyka Dysleksji	Umiarkowane Ryzyko Dysleksji	Wysokie Ryzyko Dysleksji
33	14	9	8	2

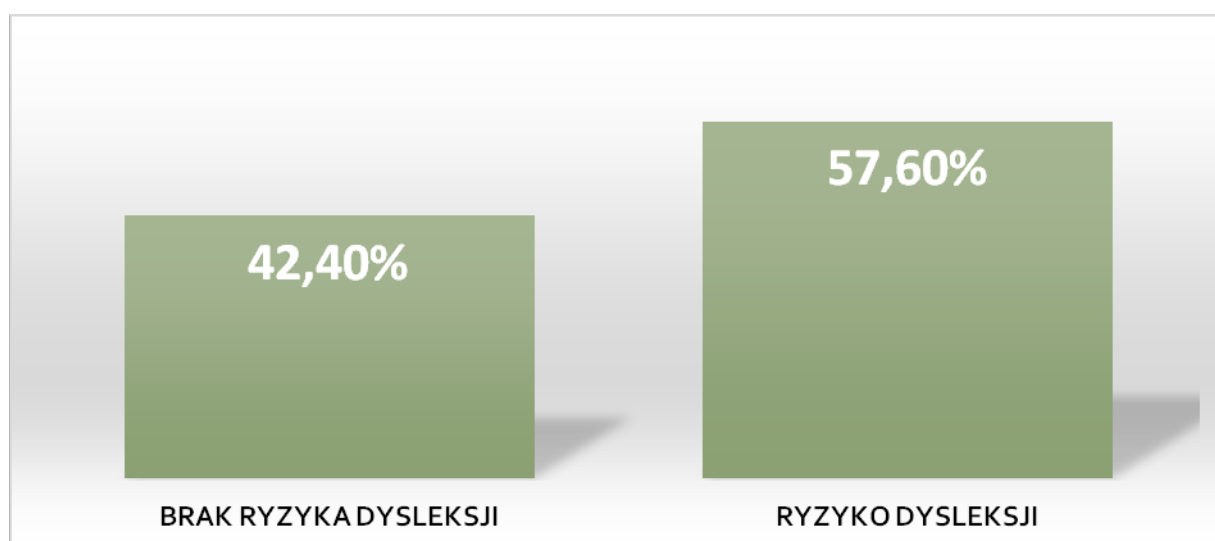
ZESTAWIENIE ILOŚCIOWE ŁĄCZNE – GRUPA KORELACYJNA/PORÓWNAWCZA

LICZBA UCZESTNIKÓW BADAANIA	LICZBA WYNIKÓW OBRAZUJĄCYCH ZAGROŻENIE DYSLEKSJĄ ROZWOJOWĄ
33	19

ZESTAWIENIA PROCENTOWE ŁĄCZNE- GRUPA KORELACYJNA/PORÓWNAWCZA

Brak Ryzyka Dysleksji	Pogranicze Ryzyka Dysleksji	Umiarkowane Ryzyko Dysleksji	Wysokie Ryzyko Dysleksji
42,4%	27.3%	24,3%	6.0%

BRAK RYZYKA DYSLEKSJI	RYZYKO DYSLEKSJI
42,4%	57,6%

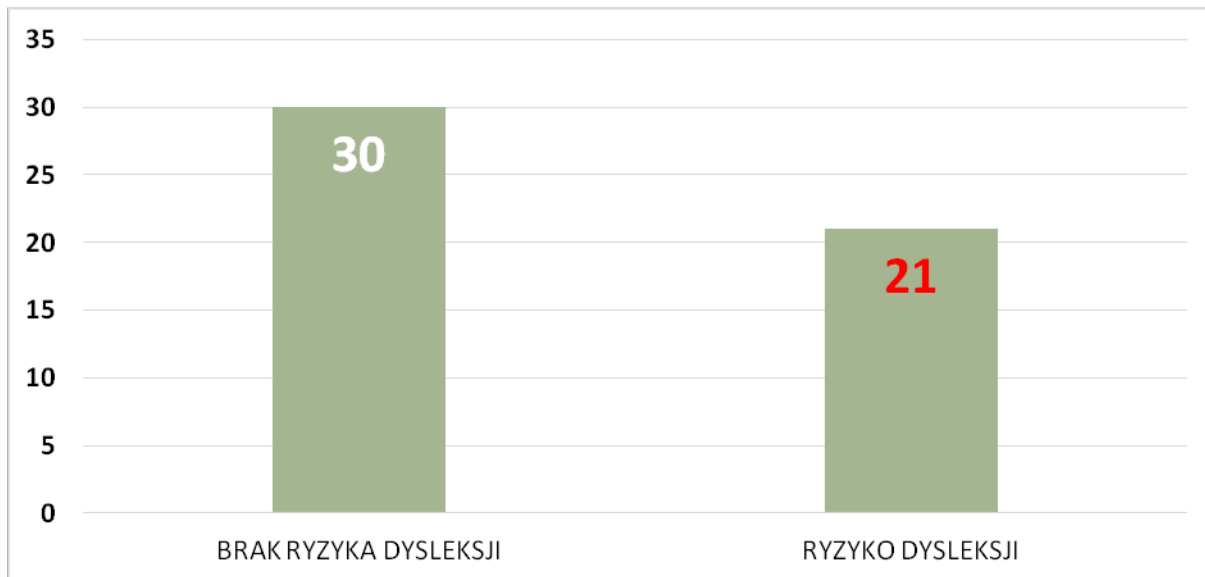
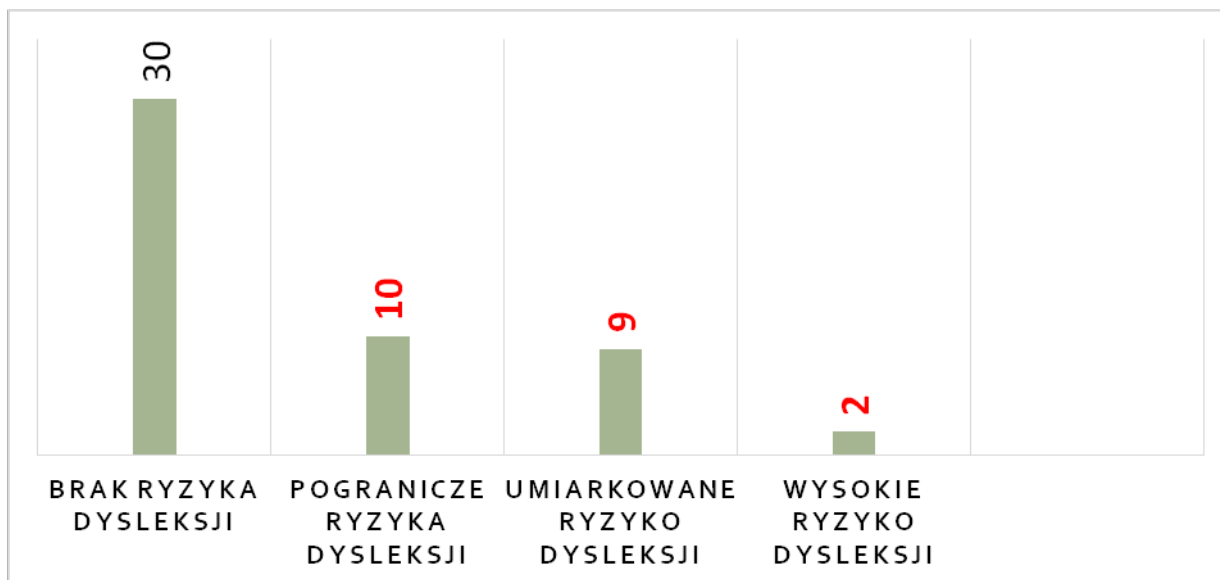
Wyk.47

W wyniku przeprowadzonego procesu badawczego grupy korelacyjnej, przy współczynniku korelacyjności 0,33 ustalono, że w grupie pilotażowej 57,6 % osób objętych badaniem wykazuje cechy dysleksji rozwojowej – różny zakres symptomów.

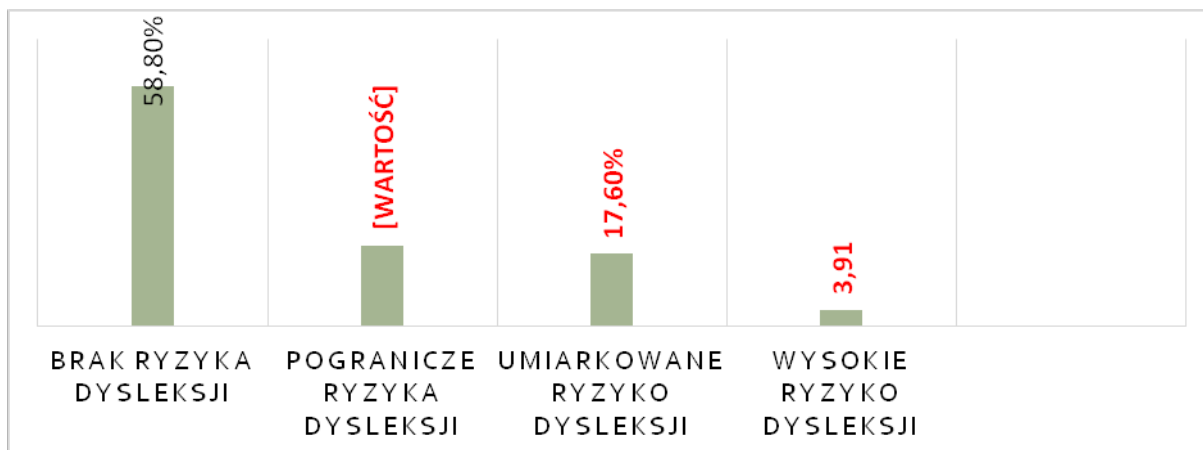
ILOŚCIOWE ZESTAWIENIE WYNIKÓW – GRUPA BADAWCZA 1 (7-8LAT)

LICZBA OSÓB	BRAK RYZYKA DYSLEKSJI	POGRANICZE RYZYKA DYSLEKSJI	UMIARKOWANE RYZYKO DYSLEKSJI	WYSOKIE RYZYKO DYSLEKSJI
51	30	10	9	2

BRAK RYZYKA DYSLEKSJI	OBJAWY RYZYKA DYSLEKSJI
30	21

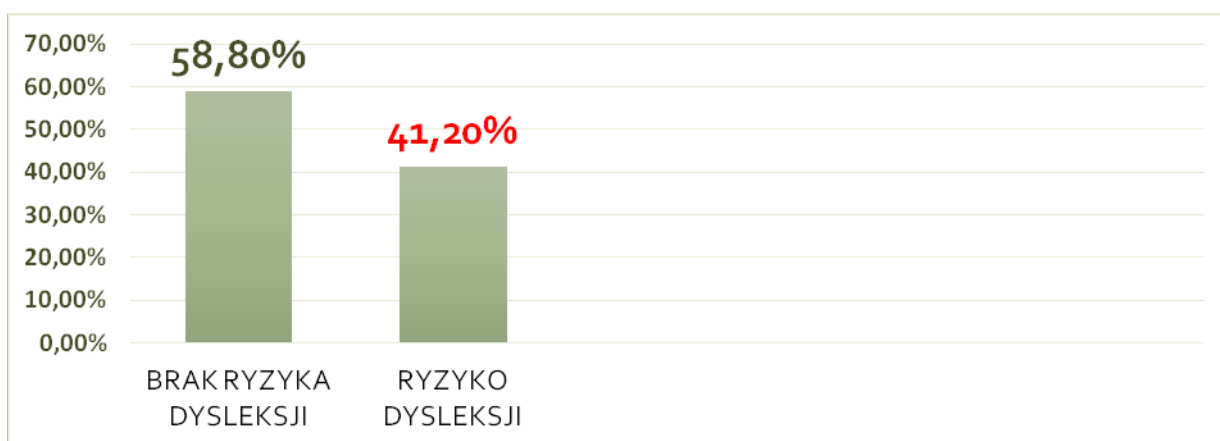

PROCENTOWE ZESTWIENIE WYNIKÓW-GRUPA BADAWCZA 1 (7-8lat)

Wy.48,49,50

ZESTAWIENIE PROCENTOWE PORÓWNAWCZE- GRUPA BADAWCZA 1 (7-8lat)

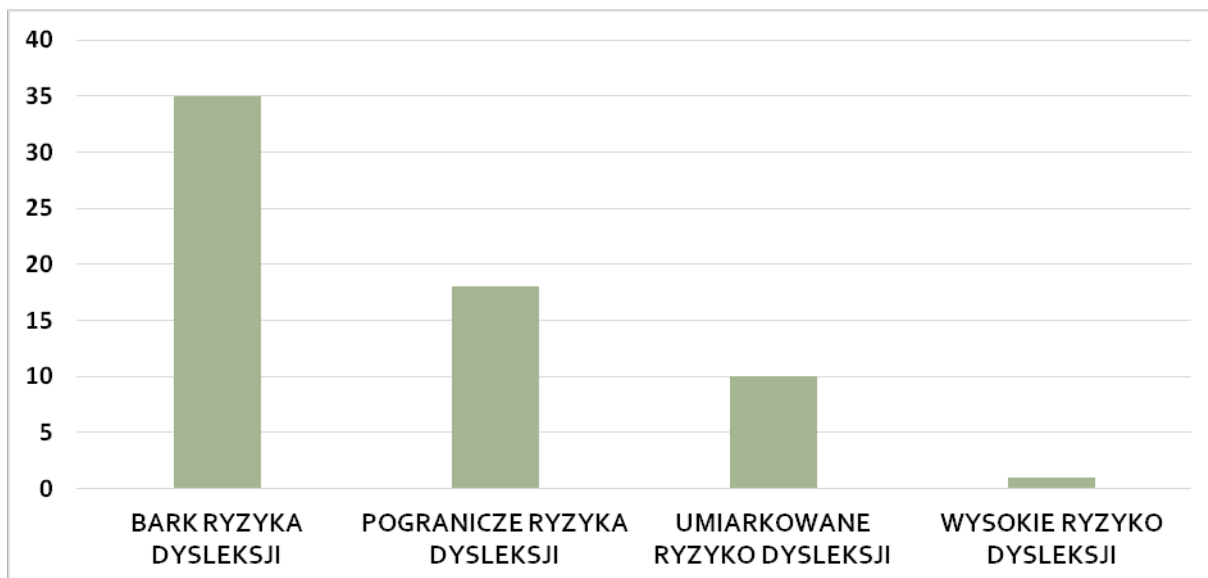

Wyk.51

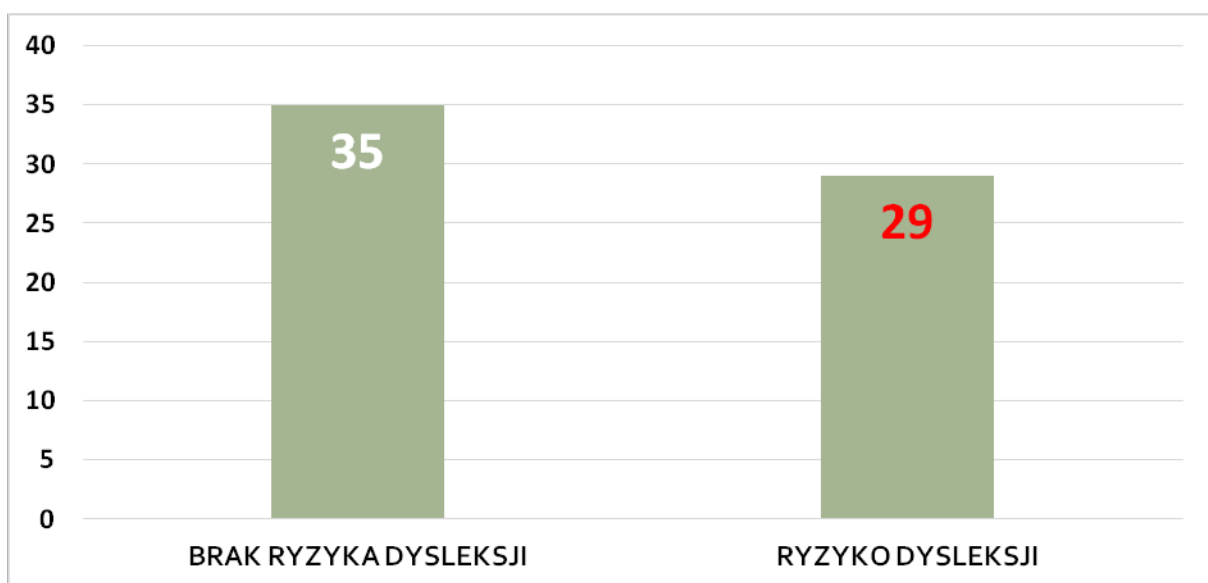
IŁOŚCIOWE ZESTAWIENIE WYNIKÓW – GRUPA BADAWCZA 2 (8-9LAT)

LICZBA OSÓB	BRAK RYZYKA DYSLEKSJI	POGRANICZE RYZYKA DYSLEKSJI	UMIARKOWANE RYZYKO DYSLEKSJI	WYSOKIE RYZYKO DYSLEKSJI
64	35	18	10	1

BRAK RYZYKA DYSLEKSJI	OBJAWY RYZYKA DYSLEKSJI
35	29

Wyk.52

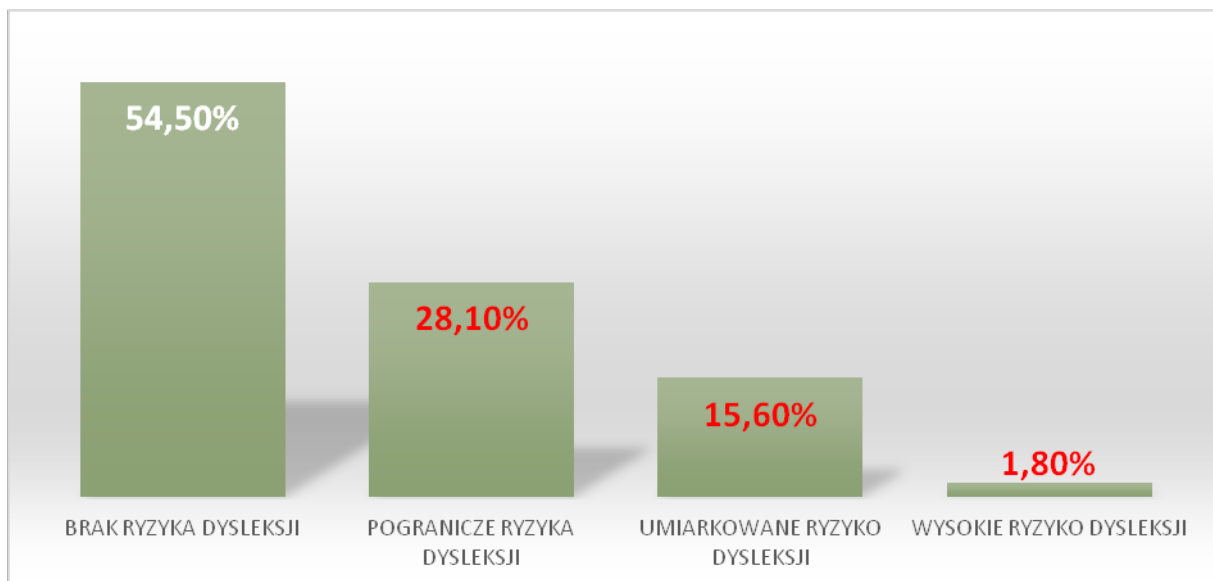

Wyk.53

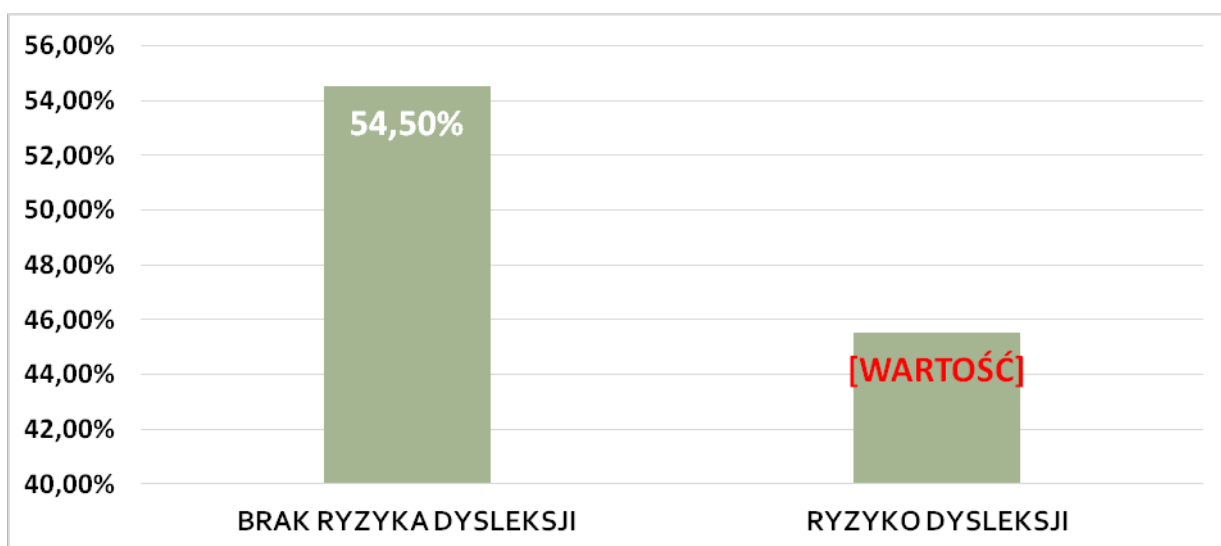
PROCENTOWE ZESTAWIENIE WYNIKÓW-GRUPA BADAWCZA 2 (8-glat)

LICZBA OSÓB	BRAK RYZYKA DYSLEKSJI	POGRANICZE RYZYKA DYSLEKSJI	UMIARKOWANE RYZYKO DYSLEKSJI	WYSOKIE RYZYKO DYSLEKSJI
64	54,5%	28,1%	15,6%	1,8

Wyk.54

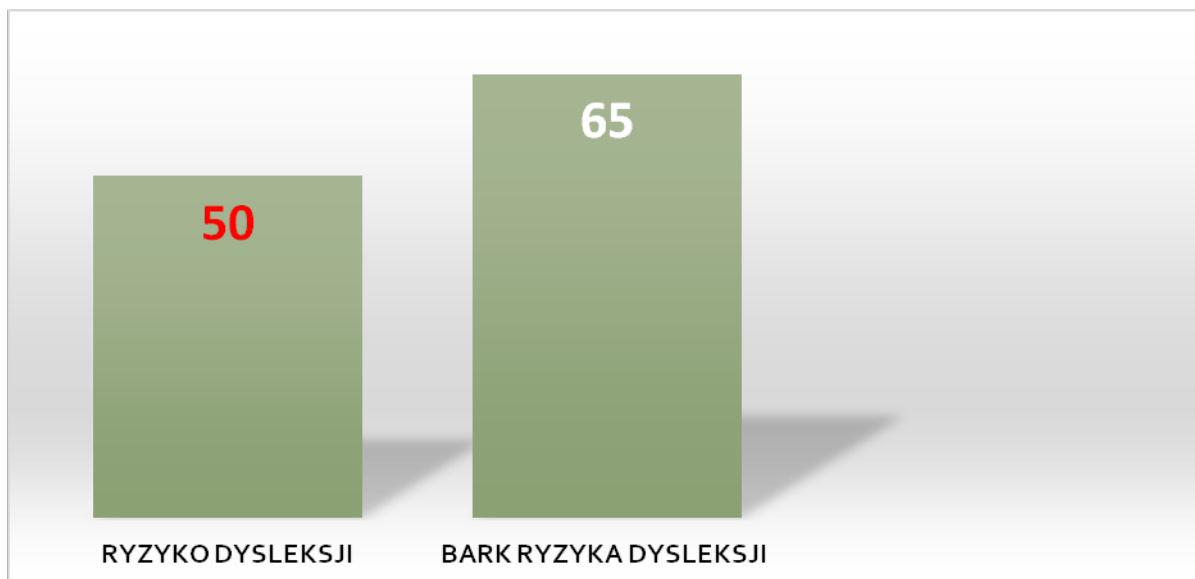

Wyk.55

IŁOŚCIOWE ZESTAWIENIA PORÓWNAWCZE DLA OBU GRUP BADAWCZYCH

LICZBA OSÓB Z GRUPĄ KORELACYJNĄ	RRYZYO DYSLEKSJI	BRAK RYZYKA DYSLEKSJI
51	21	30
64	29	35

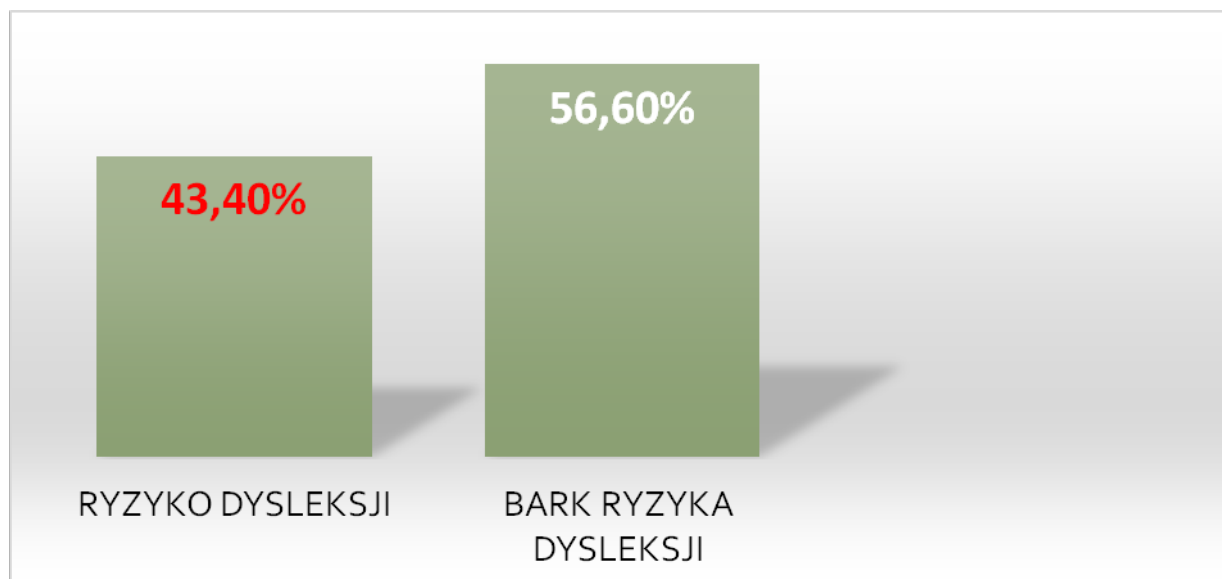
RRYZYO DYSLEKSJI	BRAK RYZYKA DYSLEKSJI
50	65

Wyk.56

PROCENTOWE ZESTAWIENIE PORÓWNAWCZE OBU GRUP BADAWCZYCH

LICZBA OSÓB OBJĘTYCH BADANIEM	RRYZYZKO DYSLEKSJI	BRAK RYZYZKA DYSLEKSJI
115	43,4%	56,6%

Wyk.57

Z przeprowadzonej analizy wynika, że 43,4 % osób badanych wykazuje cechy ryzyka dysleksji o różnym nasileniu. Stanowi to istotny współczynnik obserwacyjny osób badanych z obszaru

rewitalizacji. Jako badanie przesiewowe Skala Ryzyka Dysleksji informuje o nieprawidłowościach w obszarze rozwoju psychomotorycznego osób badanych. Należy jednak zwrócić uwagę, że symptomy wchodzące w zakres tego badania charakterystyczne są również dla innych nieprawidłowości rozwojowych osób w oznaczonej badaniem grupy wiekowej.

PODSUMOWANIE

Przeprowadzony proces badawczy dotyczył analizy zagrożeń dysfunkcjami edukacyjnymi, jak również analizy relacji rodzinnych mieszkańców obszaru rewitalizacji w Starogardzie Gdańskim. Realizatorem badania jest Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „PRO VOBIS” w Starogardzie Gdańskim. Badanie zrealizowano na podstawie umowy zawartej między realizatorem a Gminą Miejską Starogard Gdański.

Temat badania dotyczył:

- Dysfunkcji edukacyjnych
- Relacji rodzinnych

Z uwagi na znaczną ogólność poznawczą postanowiono w proces badawczy wprowadzić szczegółowe dookreślenia, dzięki czemu wnioski z badań mają znacznie dokładniejszy wymiar. Ustalono wstępne pytania badawcze, które na etapie konstruowania hipotez epistemologicznych ujęto następująco:

- Czy w obszarze rewitalizacji występuje zagrożenie dysfunkcjami edukacyjnymi?
- Zagrożenie, jakimi dysfunkcjami występuje w obszarze objętym badaniem?
- W jaki sposób kreowane są relacje rodzinne w obszarze objętym badaniem?
- Czy zagrożenie dysfunkcjami edukacyjnymi pozostają w korelacji z określonymi relacjami rodzinnymi?
- Czy zaburzone relacje rodzinne mogą mieć wpływ na występowanie zagrożenia dysfunkcjami edukacyjnymi?
- Czy poziom samooceny ma wpływ na kreowanie określonych relacji rodzinnych?
- Czy relacje rodzinne mogą mieć wpływ na kreowanie określonego poziomu samooceny?
- Czy niska samoocena może mieć wpływ na występowanie dysfunkcji edukacyjnych?
- W jaki sposób kreuje się motywacja do osiągnięcia sukcesów?
- Czy poziom motywacji do osiągnięcia sukcesów pozostaje w korelacji z relacjami rodzinnymi?

- Czy relacje rodzinne mają wpływ na kształtowanie się motywacji do osiągnięcia sukcesów?
- Czy pozytywne lub negatywne doświadczenia mogą mieć wpływ na występowanie zagrożeń edukacyjnych?
- Czy pozytywne lub negatywne doświadczenia mogą mieć wpływ na kreowanie relacji rodzinnych?
- Czy negatywne doświadczenia pozostają w korelacji z nieprawidłowymi relacjami rodzinnymi?

Na etapie wstępnym przyjęto hipotezę, że w obszarze objętym rewitalizacją występują zagrożenia edukacyjne, których doświadczają osoby w określonych grupach wiekowych, co pozostaje w korelacji z ogólnie interpretowanymi relacjami rodzinnymi. Już na wstępie ustalono, że problem współoddziaływania relacji rodzinnych i problemów edukacyjnych należy znacznie dookreślić i w związku z tym badanie główne dotyczące relacji rodzinnych uszczegółowiono o zakres „Ocena Rodziny”. Przyjęta koncepcja badawcza w tym zakresie pozwala w znacznie bardziej merytoryczny sposób ocenić współistnienie problemów edukacyjnych i relacji rodzinnych.

Na etapie budowania hipotez badawczych opierano się o wstępne wyniki badań próbnych, co pozwoliło na konkretyzację hipotez badawczych:

5. W badanym obszarze, w grupie osób objętych badaniem, występują różnorakie dysfunkcje utrudniające realizację procesu edukacyjnego
6. Określone relacje rodzinne mają wpływ na kształtowanie się efektów edukacyjnych
7. Problemy edukacyjne mogą mieć wpływ na kształtowanie się relacji rodzinnych
8. Samoocena indywidualna, motywacja do osiągnięcia sukcesów, zasięg optymizmu i pesymizmu w indywidualnej ocenie są efektem oddziaływania wielu czynników zewnętrznych, jak również są wynikiem a czasami przyczyną występowania problemów edukacyjnych, dysfunkcyjności edukacyjnej i rodzinnej.

Badania na grupie próbnej pozwoliły także na opracowanie optymalnej metodologii badania, a także wykorzystania odpowiednich narzędzi badawczych. W zestawie materiałów badawczych znajdują się profesjonalne narzędzia badawcze dopuszczone prawem do szerokiego wykorzystania. Kwestionariusz Wychowawcy Klasy, jak również Kwestionariusz Relacji Rodzinnych zostały specjalnie utworzone na potrzeby badania.

Przyjęto definicje poznawcze pozwalające stworzyć ramy metodologiczne prowadzonych działań badawczych. Zdefiniowano pojęcie „dysfunkcja edukacyjna”, jako:

- Każda niemożność prawidłowego realizowania obowiązku edukacyjnego
- Istnieje konieczność dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych możliwości ucznia
- Istnieje konieczność wsparcia

W ujęciu ogólnym przyjmuje się, że najczęstszymi przyczynami problemów edukacyjnych są nieprawidłowości rozwojowe uczniów, które wynikają z:

- Dysleksja rozwojowa
- Dyskalkulia rozwojowa

- Zespół hiperkinetyczny
- Zespół braku koncentracji
- Zaburzenia zachowania
- Obniżony poziom funkcjonowania intelektualnego
- Upośledzenia
- Zaburzenia rozwoju mowy
- Autyzm
- Zespół Aspergera
- Niepełnosprawność
- Nieprawidłowe oddziaływanie środowiska rodzinnego
- Choroby przewlekłe
- Choroby genetyczne
- Nieobecność na zajęciach edukacyjnych
- Brak motywacji
- Niska samoocena
- Negatywne oddziaływanie grupy rówieśniczej
- Niski poziom zainteresowań
- Niski poziom aktywności
- Negatywne wzorce postaw
- Zaburzenia rozwoju emocjonalnego

To twierdzenie znalazło również swoje potwierdzenie w procesie badawczym realizowanym w obszarze rewitalizacji. Ustalono zakres oraz typ dysfunkcyjnego rozwoju osób w wieku 7-13 lat i 13-16 lat.

W zakresie badania relacji rodzinnych/ oceny rodziny przyjęto interpretacyjny paradygmat psychologiczno-pedagogiczny opierający się o określone dla tego badania loci communes:

Prawidłowa relacja rodzinna opiera się o serdeczne stosunki między członkami rodziny. Są to relacje oparte na wzajemnym porozumieniu, szacunku, zaufaniu i lojalności. Kształtują prawidłowe wzorce postaw, stanowią o indywidualnym rozwoju, są kontynuacją określonych tradycji.

Nieprawidłowa relacja rodzinna kształtuje nieprawidłowe wzorce postaw, nie stanowi pola dla indywidualnego rozwoju, nie kształtuje postaw zmierzających do budowania odpowiednich relacji z innymi ludźmi, samym sobą. Kształtują nieprawidłowe formy komunikacji, budują wzajemną obojętność.

W zakresie analiz relacji rodzinnych przyjęto zatem zasadę ustalenia relacji wzajemnych między członkami rodzin. W procesie budowania koncepcji analitycznej uznano, że relacja rodzinna winna zostać oznaczona w oparciu o określony paradygmat egzystencjalny. Stąd też zasadne okazało się oznaczenie postaw i wartości konstruujących relacje w rodzinach. W tym zakresie znaczące dla ogólnego oglądu okazało się oznaczenie i ocena następujących obszarów:

- Wypełnianie zadań, pełnienie ról
- Komunikacja
- Emocjonalność

- Zaangażowanie uczuciowe
- Kontrola
- Wartości i normy

Już na etapie wstępnej obserwacji dostrzeżono określony wzorzec poznawczy. Dysfunkcjonalność edukacyjna może pozostawać w korelacji z określonymi postawami rodzinnymi, podobnie, gdy chodzi o system oceny indywidualnej.

Powyzsza konstrukcja metodologiczna wydaje się dla tego badania najbardziej optymalna i na zasadzie oglądu podstawowego może stanowić wyznacznik wnioskowania. Badania realizowano metodą papierową- kwestionariuszową prowadzoną w obszarze rewitalizacji. Osoby objęte badaniem podzielono na następujące grupy:

- Grupa wiekowa 7-13 lat
- Grupa wiekowa 13-16lat
- Grupa wiekowa 16-19lat
- Grupa wiekowa powyżej 19 lat (osoby dorosłe, poza systemem edukacji)

Z analizy Kwestionariusza Wychowawcy Klasy wynika, że w obszarze objętym badaniem w grupach wiekowych 7-13 i 13-16 lat odnotowano występowanie dysfunkcji utrudniających realizację procesu edukacyjnego. Stąd wniosek interpretacyjny:

„W obszarze rewitalizacji w gronie osób objętych badaniem, w przedziałach wiekowych 7-13; 13-16 lat występują dysfunkcje mające wpływ na realizację procesu edukacyjnego”

W gronie osób objętych badaniem w grupie wiekowej 7-13 lat łącznie 65 osób (202 osoby objęte badaniem) wykazuje nieprawidłowości wymagające wsparcia na terenie placówki macierzystej. Jest to wsparcie: psychologiczne, pedagogiczne, logopedyczne, socjoterapeutyczne. Największą liczbę osiągnęły zajęcia logopedyczne. W grupie wiekowej 13-16 lat objętych badaniem zostało łącznie 127 osób, z czego 32 osoby korzystają z wsparcia na terenie macierzystej placówki. Są to zajęcia psychologiczne i pedagogiczne w równej liczbie. Wsparcia logopedycznego i socjoterapeutycznego nie odnotowano. W związku z tym ustalono łączny procent (sumaryczny i uśredniony) osób wykazujących problemy rozwojowe, które wymagają odpowiedniego wsparcia:

- Wynik – suma łącznie dla grup wiekowych objętych badaniem – 57, 3%
- Wynik – uśrednienie – 28,7%

Analizując zakres wydanych indywidualnych opinii poradni psychologiczno-pedagogicznych określających typ nieprawidłowości rozwojowych utrudniających realizację procesu edukacyjnego ustalono, że 47,8 % osób objętych badaniem w grupach wiekowych 7-13; 13-16 lat prezentują cechy dysfunkcji lub niepełnosprawności mających wpływ na realizację procesu edukacyjnego. W tym zestawieniu największą liczbę stanowią opinie o dysleksji rozwojowej, opóźniony rozwój funkcjonowania intelektualnego, upośledzenia.

W opinii wychowawców klas, do których skierowany został Arkusz Wychowawcy Klasy zaangażowanie rodziców dzieci objętych badaniem (7-13 lat; 13-16lat) oceniono na poziomie umiarkowanie wysokim/przeciętnym – ocena średnia 6,65 (na łączną liczbę 10 pkt.), co wydaje się być zadowalające.

Badanie Kwestionariusze Nastawień Interpersonalnych, Interpersonalnych i Nastawień wobec Świata skierowany był do osób w grupie wiekowej 9-13 lat (4-6 klasa szkoły podstawowej). Istotą badania była ocena funkcjonowania uczestników badania, która realizowana była w czterech zakresach:

- Zakres przekonań dotyczących siebie – samoocena
- Zakres przekonań dotyczących relacji z otoczeniem
- Zakres przekonań dotyczących obrazu świata
- Zakres przekonań dotyczących własnego życia-sprawstwo, skuteczność lub wyuczona bezradność

Poczynione ustalenia wskazują, że 135 razy w udzielonych odpowiedziach oznaczono zakres niski, 140 razy zakres przeciętny, 119 razy zakres wysoki. Oznacza to, że zakres niski w udzielonych interpretacjach indywidualnych stanowi zakres 34,3 %. Pełne zestawienie wyników w poszczególnych zakresach badawczych znajduje się w rozdziale „Procentowe zestawienie porównawcze w poszczególnych zakresach”.

Badanie Kwestionariuszem „Sprawdź, czy jesteś optymistą” prowadzone było w grupie wiekowej 16-19 lat. Istotą badania była ocena sposobu wyjaśniania doświadczeń życiowych, postaw indywidualnych, zdarzeń, działań. Również w tym wypadku określono zakresy poddane interpretacji:

- **Stażność** – trwanie w czasie
- **Zasięg** – czy negatywne (pesymistyczne wyjaśnianie dotyczy wyłącznie osoby badanej, czy też przekłada się również na ocenę ogólną dot. świata, rodziny, przyjaciół itp.
- **Personalizacja** – w tym zakresie badano, czy osoba udzielająca odpowiedzi ma tendencję do uwnętrzniania, czy też uzewnętrzniania doświadczeń wyjaśnianych (tu: interpretowanych pesymistycznie)

W zakres badania wpisany został również Bilans Afektywny wskazujący w konsekwencji procesu badawczego na ogólną postawę osoby badanej- czy jest to postawa pesymistyczna, czy optymistyczna. Wskazać należy, że w zakresie bilansu afektywnego 21 (24,4% w stosunku do całej grupy badanej) osób badanych uzyskało wynik ujemny. Wskazuje to na niepokojący zakres interpretacji własnej postawy wobec siebie, ludzi, doświadczeń, przekonań i motywacji. Ogólny wynik osób badanych w zakresie pesymistycznych przekonań oznaczono na poziomie 61,6%, zaś w zakresie przekonań optymistycznych na poziomie 38,4%. Można przyjąć, że problemy w samoocenie indywidualnej, zakres indywidualnego sposobu wyjaśniania zdarzeń, doświadczeń, motywacji i postaw może znacząco wpływać na realizację procesu edukacyjnego, może również wpływać na kształtowanie się relacji rodzinnych – może być również jego wynikiem. Rzeczywista ocena zjawiska wymagałaby dokładnego oglądu w badaniach indywidualnych. Badania te

uzupełniała analiza Kwestionariusza samooceny. Analizę prowadzono w trzech grupach badawczych – osoby objęte badaniem wypełniały również Kwestionariusz „Sprawdź, czy jesteś optymistą”. Wyniki w zakresie: Samoocena(Kwestionariusz Samooceny) i sposób wyjaśniania zdarzeń, doświadczeń, postaw i motywacji (Kwestionariusz „Sprawdź, czy jesteś optymistą) pozostają w ścisłej korelacji. Wyniki badania Kwestionariuszem Samooceny wskazują, że wszystkie grupy badawcze uzyskały wynik niskiej samooceny:

- Grupa badawcza A 46 pkt.
- Grupa badawcza B 57 pkt.
- Grupa badawcza C 57 pkt.

Zakres niskiej samooceny zawarty jest w przedziale punktowym 46-128 pkt. Wnioski operacyjne zawarte w rozdziale Analiza Kwestionariusza Samooceny prezentują pełną interpretację zjawiska, ustalony został kognitywny obszar przyczyn zaniżonej samooceny, w którego zakres wpisano:

- Obawę, lęk, poczucie wstydu
- Nieustanny pesymizm
- Zamartwianie się o przyszłość
- Marzenia o doskonałości
- Niezdolność do radzenia sobie z krytyką, niezdolność do podejmowania decyzji

Prezentowane zakresy należy traktować jak wyznaczniki ogólnego oglądu, swoiste topoty interpretacyjne, które zawierają w swej strukturze poznawczej również inne przyczyny oznaczonych postaw indywidualnych.

Badanie Kwestionariuszem do Mierzenia Motywacji Osiągnięć prowadzono w grupie wiekowej 13-16 lat. Osoby badanie podzielone zostały na dwie grupy badawcze. Każda z grup dodatkowo podzielone zostały na trzy grupy oznaczone literami A,B,C. Przyjęto również zakres punktowy:

- 40-49 – zakres bardzo niski
- 50-59 – zakres niski
- 60-69- zakres przeciętny
- 70-79 – zakres wysoki
- 80- powyżej – zakres bardzo wysoki

Wyniki sumarycznie ogólne wskazują, że w obu grupach dominujący jest niski zakres motywacji osiągnięcia sukcesów, jednak w przeliczeniach szczegółowych wynik ogólny należy oznaczyć na granicy wyników niskich i przeciętnych - zakres motywacji osiągnięcia sukcesów. Wyniki w tym zakresie prezentowane są w rozdziale „Analiza Kwestionariusza do Mierzenia Motywacji Osiągnięć”.

Analiza Kwestionariusza Relacji Rodziny /Ocena Rodziny prowadzono na grupie badawczej pozostających poza systemem edukacji – osoby dorosłe, mieszkańcy obszaru rewitalizacji. W interpretacji wyników przyjęto zakres punktowy:

- 1-3 zakres niski
- 4-7 zakres przeciętny
- 8-10 zakres wysoki

Analiza w tym zakresie pozwala na ustalenia, że poszczególne obszary oceniono następująco:

- Wypełnianie zadań, pełnienie ról – wynik przeciętny
- Komunikacja – wynik przeciętny
- Zaangażowanie uczuciowe – wynik przeciętny
- Kontrola – wynik przeciętny
- Wartości i normy – wynik przeciętny

Wartości punktowe wskazują, że Emocjonalność i Kontrola znajdują się na statystycznie niższym miejscu niż pozostałe wartości poddane ocenie.

Analizę Skala Ryzyka Dysleksji (SRD) prowadzono w grupie wiekowej 7-9lat. Badanie poprzedziło badanie próbne, co pozwoliło na ustalenie współczynnika korelacyjności. W wyniku poczynionych obserwacji ustalono, że w grupie próbnej 57,6% osób objętych badaniem wykazuje cechy ryzyka dysleksji rozwojowej. Badania w grupie docelowej ujawniły, że 43,4% osób objętych badaniem wykazuje cechy dysleksji rozwojowej o różnym stopniu nasilenia. Interesujące wydają się w tym zakresie badania prowadzone w latach ubiegłych w skali miasta Starogard Gdański. Wyniki z roku 2010 wskazują, że 53 % osób objętych badaniem wykazywały cechy dysleksji rozwojowej o różny nasileniu, badania z roku szkolnego 2015/16 wskazują, że 58,3 % uczniów klas 1 wykazywało cechy dysleksji rozwojowej o różnym nasileniu, 50,2% uczniów klas 2 wykazywało cechy dysleksji rozwojowej o równym nasileniu.

Poczynione obserwacje w poszczególnych procesach analitycznych wskazują, że w obszarze objętym badaniem występuje zagrożenie dysfunkcjami edukacyjnymi o różnym nasileniu. Zagrożenia te dotyczą różnych obszarów rozwoju i funkcjonowania osób badanych. Poczynione obserwacje pozwalają na wniosek, że proces kreacji problemu pozostaje w ścisłym związku z:

- Indywidualnymi możliwościami
- Indywidualnymi potrzebami
- Uwarunkowaniami środowiskowymi
- Kreowanym systemem motywacji, ocen indywidualnych i sposobu wyjaśniania doświadczeń indywidualnych
- Wzorcami środowiskowymi, rodzinnymi i stosowanymi mechanizmami obronnymi
- Podejściem do indywidualnie doświadczanych konfliktów wewnętrznych
- Zakresem funkcjonowania potencjalności

W macierzystych placówka (szkoły) prowadzone są działania wspierające w zakresie pomocy psychologicznej, pedagogicznej, logopedycznej, socjoterapeutycznej. Współpraca szkoły z rodzicami dzieci oceniana jest przez nauczycieli w sposób ogólny pozytywnie. Relacje rodzinne opierają się o określone systemy wartości, przy czym niektóre z oznaczonych obszarów wskazują na niższy statystycznie zakres ich występowania. Zagrożenie dysfunkcjami edukacyjnymi i zakres funkcjonowania rodziny pozostają ze sobą w ścisłej korelacji.

Bibliografia

- Appelt K. (2005), *Wiek szkolny. Jak rozpoznać potencjał dziecka* [w:] red. A. Brzezińska, *Psychologiczne portrety człowieka*, Gdańsk, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Bee H. (2004), *Psychologia rozwoju człowieka*, przekł. Aleksander Wojciechowski, Poznań, Wydawnictwo Zysk i S-ka.
- Brzezińska A. I. red. (2005), *Psychologiczne portrety człowieka*, Gdańsk, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Brzeziński J. (2005), *Metodologia badań psychologicznych*, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Ciżkowicz B. (2009), *Wyuczona bezradność młodzieży*, Bydgoszcz: UKW.
- Czerwińska-Jasiewicz M. (2005), *Rozwój psychiczny młodzieży a jej koncepcje dotyczące własnego życia*, Warszawa: Wyd. IP PAN.
- Doliński D. (1993), *Orientacja defensywna*, Warszawa: Instytut Psychologii PAN.
- Domachowski W. (1991), *Interakcyjny model funkcjonowania społecznego*, [w:] H. Sęk [red.], *Spółeczna psychologia kliniczna*, Warszawa: PWN.
- Dweck C.S. (2000), *Self-theories: Their role in motivation, personality, and development*, Philadelphia: Psychology Press.
- Dzwonkowska I., Lachowicz-Tabaczek K., Łaguna M. (2008), *Samoocena i jej pomiar. Polska adaptacja skali SES M. Rosenberga. Podręcznik*, Warszawa: PTP.

- Epstein S. (1990), Wartości z perspektywy poznawczo-przeżyciowej teorii „ja”, [w:] J. Reykowski, N. Eisenberg, E. Staub, Indywidualne i społeczne wyznaczniki wartościowania, Wrocław, Instytut Psychologii PAN, s. 69-76.
- Epstein S. (2006), Conscious and unconscious self-esteem from the perspective of Cognitive-Experiential Self-Theory, [w:] M.H. Kernis [red.] *Self-Esteem: Issues and answers*, New York, Psychology Press, s. 69-76.
- Erikson E.H. (1977, 1997), *Dzieciństwo i społeczeństwo*, Poznań: Rebis.
- Erikson E.H. (2002), *Dopełniony cykl życia*, Poznań: Rebis.
- Erikson E.H. (2004), *Tożsamość a cykl życia*. Poznań: Zysk i S-ka. [Tłum. M. Żywicki].
- Jarymowicz M., Szustrowa T. (1980), Poczucie własnej tożsamości – źródła, funkcje regulacyjne, [w:] J. Reykowski [red.], *Osobowość a społeczne zachowanie się* (s. 439-473). Warszawa: KiW.
- Juczyński Z. (2009), *Narzędzia pomiaru w promocji i psychologii zdrowia*, Warszawa: PTP.
- Kmiecik-Baran K. (2000), Skala Wsparcia Społecznego (SWS), [w:] *Narzędzia do rozpoznawania zagrożeń społecznych w szkole*, Gdańsk: Solidarność, Sekcja Krajowa Oświaty i Wychowania, s. 45-66.
- Kofta M. (1997), Regulacyjna teoria osobowości Janusza Reykowskiego a poznawcza psychologia osobowości lat dziewięćdziesiątych, *Studia Psychologiczne*, 37, s. 35-66.
- Kofta M. (2009), Poczucie kontroli, złudzenia na temat siebie, a adaptacja psychologiczna, [w:] M. Kofta, T. Szustrowa [red.], *Złudzenia, które pozwalają żyć*, Warszawa: PWN, s. 199-225.
- Kofta M., Doliński D. (2004), Poznawcze podejście do osobowości, [w:] J. Strelau [red.], *Psychologia. Podręcznik akademicki*, t. 2, Gdańsk: GWP, s. 581-593.
- Łaguna M., Lachowicz-Tabaczek K., Dzwonkowska I. (2007), Skala samooceny SES Morrisa Rosenberga – polska adaptacja metody, *Psychologia Społeczna*, 2, s. 164-176.
- Nowakowska M. (1970), Polska adaptacja 16-czynnikowego Kwestionariusza Osobowości R.B. Cattella, *Psychologia Wychowawcza*, 3, s. 474-483.
- Oleś P.K., Drat-Ruszczak K. (2008), Osobowość, [w:] J. Strelau, D. Doliński, [red.] *Psychologia. Podręcznik akademicki*, Gdańsk: GWP, s. 651-764.
- Reykowski J. (1986), *Motywacja, postawy prospołeczne a osobowość*, Warszawa: PWN.
- Rosenhan D., Seligman M.E.P. (1994), *Psychopatologia*, t. 1, Warszawa: Polskie Towarzystwo Psychologiczne. [Tłum. J. Gilewicz, A. Wojciechowski].

- Seligmann M.E.P. (1997), *Optymizmu można się nauczyć*, Poznań: Media Rodzina.
  - Sędek G. (1983), Wyczuła bezradność, [w:] X. Gliszczyńska [red.], *Człowiek jako podmiot życia społecznego*, Wrocław: Ossolineum, s. 167-188.
  - Siek S. (1983/1993), *Wybrane metody badania osobowości*, Warszawa: ATK.
  - Trzebiński J., Zięba M. (2003), *Kwestionariusz Nadziei Podstawowej – BHI-12. Podręcznik*, Warszawa: PTP.
  - Wiechnik R., Drwal R.Ł. (1989), Inwentarz samowiedzy, [w:] R.Ł. Drwal [red.], *Techniki kwestionariuszowe w diagnostyce psychologicznej*, Lublin: UMCS.
  - Zimmerman B.J., Bonner S., Kovach R. (2005), *Poczucie własnej skuteczności ucznia*, Gdańsk: GWP
- Bogdanowicz M., (2012) Skala Ryzyka Dysleksji wraz z normami dla klas 1 i 2, Gdańsk